

Nr 163

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna, m. m.; given Stockholms slott den 21 maj 1964.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed

dels föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter;
- 2) lag om upphävande av 29 § 2 mom. kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) m. m.;
- 3) lag om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden, m. m.;
- 4) lag om ändring i giftermålsbalken;
- 5) lag om upphävande av 29 kap. byggningabalken;
- 6) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning;
- 7) lag om ändring i lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura;
- 8) lag om ändring i sjölagen;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 1 juli 1898 (nr 64 s. 10) om boskillnad;
- 10) förordning om ändrad lydelse av 4 § 9 och 13 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter;
- 11) lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915 (nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning;
- 12) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;
- 13) lag om ändring i vattenlagen;
- 14) lag om ändring i lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning;
- 15) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera;
- 16) lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130);
- 17) lag om ändrad lydelse av 66 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131);
- 18) förordning om ändring i lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207);

- 19) förordning angående ändrad lydelse av 46 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt;
- 20) lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;
- 21) lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608);
- 22) förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272); samt
- 23) lag angående ändring i lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster;
dels ock inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till
- 24) förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet;
- 25) kungörelse om ändring i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse;
- 26) kungörelse om ändrad lydelse av 106 och 111 §§ livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824); och
- 27) kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617).

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna skall avvecklas den 1 januari 1965.

Magistratens och kommunalborgmästarens nuvarande statliga förvaltningsuppgifter föreslås utskiftade på andra organ. Flertalet av dessa uppgifter föreslås skola ankomma på länsstyrelse eller polismyndighet. Förslagen innebär således bl. a., att handels- och näringsregister för stad skall föras hos länsstyrelsen samt att länsstyrelsen skall övertaga magistratens befattning mot fastighetsregister för stad. Kungl. Maj:t får dock möjlighet att förordna om lokal handläggning av dessa ärenden. Av de uppgifter som föreslås överlämnade till länsstyrelsen må även nämnas ärenden om tillstånd att driva hotell eller pensionat. Polismyndigheten avses skola ha tillsynen över ianspråktagande av allmän plats samt över offentliga tillställningar och allmänna sammankomster ävensom handlägga ärenden om lotteritillstånd och tillstånd att försälja varm korv m. m. på annan affärstid än den vanliga. Domstol föreslås skola övertaga bl. a. uppgiften att utse medlare i äktenskapstvister. Behörig att förrätta borgerlig vigsel skall vara lagfaren domare i allmän underrätt eller särskilt förordnad vigselförrättare. Enligt förslagen skall växel- och checkprotester upptagas av notarius publicus, utmättningsman eller särskilt förordnad förrättningsman.

Full visshet anses icke kunna erhållas om samtliga magistratens och kommunalborgmästarens förvaltningsuppgifter. Förslag framlägges därför slutligen att magistrat och kommunalborgmästare enligt lag eller författning åvilande uppgift skall, om Kungl. Maj:t ej föreskriver annat, övertagas av länsstyrelsen.

För ordinarie kommunalborgmästare, som ej övergår till annan tjänst, föreslås sådana bestämmelser att denne kan kvarstå i sin nuvarande tjänst med de åligganden som återstår, sedan de statliga förvaltningsuppgifterna utskiftats till andra organ.

1) Förslag

till

Lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter

Härigenom förordnas som följer.

Vad i lag eller författning stadgas om magistrat, ledamot av magistrat, stadsstyrelse, ordförande i stadsstyrelse eller kommunalborgmästare skall, såframt ej Konungen föreskriver annat, i stället gälla länsstyrelse.

Vid behandling av ärende, som enligt § 6 mom. 7 riksdagsordningen och 13 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen ankommer på magistrat, skall magistraten bestå av borgmästaren i rådhusrätten i staden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965, då lagen den 17 juni 1932 (nr 269) om överflyttande å kommunalborgmästare av magistrat eller stadsstyrelse åliggande bestyr skall upphöra att gälla.

2) Förslag

till

**Lag om upphävande av 29 § 2 mom. kommunallagen
den 18 december 1953 (nr 753) m. m.**

Härigenom förordnas, att

29 § 2 mom. kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) samt lagen den 17 juni 1932 (nr 268) om kommunalborgmästare skola upphöra att gälla vid utgången av år 1964.

Med avseende å den, som vid lagens ikraftträdande innehar ordinarie tjänst som kommunalborgmästare, skall vad i sagda lag om kommunalborgmästare och med stöd därav utfärdade tjänstereglementen är stadgat om skyldighet att fullgöra nya eller ändrade arbetsuppgifter, villkor för entledigande samt tjänsteförhållanden i övrigt alltjämt i tillämpliga delar gälla.

3) Förslag

till

**Lag om överflyttande av magistratens befattning med
burskapsärenden, m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

Stadens styrelse skall övertaga den befattning med ansökan om burskap och med uppsägning av burskap, som enligt 3 kap. 1 och 5 §§ handelsbalken ankommer på borgmästare och råd.

Stadens styrelse äger antaga reglemente angående burskap i staden att gälla i stället för vad som stadgas i 3 kap. handelsbalken. Innan reglemente antages, skall stadens borgerskap beredas tillfälle yttra sig. Reglemente fastställs av länsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid lagens ikraftträdande ärende angående burskap anhängigt hos borgmästare och råd, skall ärendet överlämnas till stadens styrelse.

Reglemente angående burskap i stad, vilket skall träda i kraft tidigast den 1 januari 1965, må antagas före sagda dag av magistraten i staden och fastställas av länsstyrelsen.

4) Förslag

till

Lag om ändring i giftermålsbalken

Härigenom förordnas, att 4 kap. 5 §, 9 kap. 9 §, 11 kap. 20 § samt 14 kap. 2 § giftermålsbalken¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 KAP.

5 §.

Behörig att förrätta borgerlig vigsel är: *i stad lagfaren ledamot av magistraten eller, där magistrat ej finnes, stadsstyrelsens ordförande, och på landet landsfiskalen ävensom, där Konungen för visst område det medger, den som Konungens be-*

Behörig att förrätta borgerlig vigsel är, *enligt närmare bestämmelser som Konungen meddelar, lagfaren domare i allmän underrätt och den som länsstyrelsen särskilt förordnar till vigselförrättare.*

¹ Senaste lydelse av 9 kap. 9 § och 11 kap. 20 §, se SFS 1944:267.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

fallningshavande särskilt förordnar till vigselförrättare.

Borgerlig vigselförrättares åliggande att viga är ej beroende därav, att någon av de trolovade har sitt hemvist inom hans tjänstgöringsområde.

Är landsfiskal bosatt i stad, äge han jämväl inom staden förrätta vigsel, men vare ej pliktig därtill, med mindre någon av de trolovade har sitt hemvist inom hans distrikt.

9 KAP.

9 §.

Har ej — — — — — domaren ingivas.

Har avskrift av bouppteckning ej inkommit inom tre månader, från det boskillnadsdomen gavs, förordne rätten eller domaren *magistratsperson, landsfiskal, rättens betjänt eller annan* lämplig person att verkställa uppteckningen; och åligge det make att under edsförpliktelse redligen uppgiva sina tillgångar och skulder. Förrättningsmannen har att till rätten eller domaren översända en avskrift av bouppteckningen.

Har avskrift av bouppteckning ej inkommit inom tre månader, från det boskillnadsdomen gavs, förordne rätten eller domaren lämplig person att verkställa uppteckningen; och åligge det make att under edsförpliktelse redligen uppgiva sina tillgångar och skulder. Förrättningsmannen har att till rätten eller domaren översända en avskrift av bouppteckningen.

Är boskillnad — — — — — erhållit bouppteckningen.

Make, som — — — — — därtill hållas.

Riktigheten av — — — — — före bodelningen.

11 KAP.

20 §.

Är mål om hemskillnad anhängiggjort, och har, då talan är väckt allena av ena maken, skälig anledning därtill visats, äge rätten eller domaren, om ena maken det äskar, förordna *magistratsperson, landsfiskal, rättens betjänt eller annan* lämplig person att förrätta uppteckning av vardera makens tillgångar och skulder; och åligge det make att under edsförpliktelse redligen uppgiva sina tillgångar och skulder.

Är mål om hemskillnad anhängiggjort, och har, då talan är väckt allena av ena maken, skälig anledning därtill visats, äge rätten eller domaren, om ena maken det äskar, förordna lämplig person att förrätta uppteckning av vardera makens tillgångar och skulder; och åligge det make att under edsförpliktelse redligen uppgiva sina tillgångar och skulder.

Har ej — — — — — är sagt.

Make, som — — — — — av bouppteckningen.

Riktigheten av — — — — — före bodelningen.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 KAP.**2 §.**

Har kommun beslutit, att inom kommunen skola utses medlare i tvister mellan makar, eller visar sig eljest behov av sådana medlare, skall på landet kommunalnämnden, i Stockholm överståthållarämbetet och i annan stad magistraten eller, där magistrat ej finnes, stadsstyrelsen till medlare utse minst en man och en kvinna. Medlare utses för två kalenderår. Avgår medlare, innan den tid utlupit, för vilken han är utsedd, varde annan utsedd för den återstående tiden.

Har kommun beslutit, att inom kommunen skola utses medlare i tvister mellan makar, eller visar sig eljest behov av sådana medlare, skall rätten till medlare utse minst en man och en kvinna. Medlare utses för två kalenderår. Avgår medlare, innan den tid utlupit, för vilken han är utsedd, varde annan utsedd för den återstående tiden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Förordnande av medlare, vilket dessförinnan meddelats med stöd av 14 kap. 2 § i dess äldre lydelse, skall alltjämt äga giltighet.

5) Förslag

till

Lag om upphävande av 29 kap. byggningsbalken

Härigenom förordnas, att 29 kap. byggningsbalken skall upphöra att gälla vid utgången av år 1964.

6) Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 13 april 1883**(nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning**

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

(Nuvarande lydelse)

Då förlagsinteckning sökes, skall den handling på grund varav inteckning äskas ingivas i huvudskrift samt vara åtföljd dels av intyg, utfärdat i Stockholm av poliskammaren och i övriga delar av riket av magistrat eller landsfiskal, att förlagstagaren utövar den uppgivna rörelsen samt att denna är av den art och drives i den omfattning som i 1 § sägs, dels ock, där enligt särskilda författningar anmälan hos ämbetsmyndighet eller tillstånd av sådan myndighet fordras för rörelsens drivande, av bevis att anmälan skett eller tillstånd meddelats.

(Föreslagen lydelse)

Då förlagsinteckning sökes, skall den handling på grund varav inteckning äskas ingivas i huvudskrift samt vara åtföljd dels av intyg, utfärdat av polismyndigheten, att förlagstagaren utövar den uppgivna rörelsen samt att denna är av den art och drives i den omfattning som i 1 § sägs, dels ock, där enligt särskilda författningar anmälan hos ämbetsmyndighet eller tillstånd av sådan myndighet fordras för rörelsens drivande, av bevis att anmälan skett eller tillstånd meddelats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965. Intyg, som utfärdats enligt 3 § i dess äldre lydelse, skall alltjämt äga giltighet.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1947:471.

7) Förslag

till

Lag om ändring i lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1)

angående handelsregister, firma och prokura

Härigenom förordnas, dels att 1, 3, 4 och 16 §§ lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att 24 § samma lag skall upphöra att gälla.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

För Stockholm skall hos Överståthållareämbetet, för annan stad hos magistraten, eller, där sådan ej finnes, hos vederbörande stadsstyrelse, och för landsbygden hos Konungens Befallningshavande föras handelsregister för inskrivning av de anmälanden, om vilka i denna lag förmäles eller vilkas intagande i registret kan varda annorledes föreskrivet.

Hos länsstyrelsen skall för varje kommun i länet föras handelsregister för inskrivning av de anmälanden, om vilka i denna lag förmäles eller vilkas intagande i registret kan varda annorledes föreskrivet. Konungen äger för viss stad förordna särskild registerförare.

3 §.

Har den ————— registrering vägras.

Vägras registrering, ————— skälen därför.

Är sökanden med beslutet missnöjd, äge han att vid talans förlust innan klockan tolv å sextionde dagen från beslutets dag däröver anföra besvär hos Konungens Befallningshavande, om beslutet meddelats av magistrat eller stadsstyrelse, och mot Konungens Befallningshavandes beslut hos Konungen.

Är sökanden med beslutet missnöjd, äge han, vid talans förlust, inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos länsstyrelsen, om beslutet meddelats av särskild registerförare, och mot länsstyrelsens beslut hos Konungen.

4 §.

Den myndighet, hos vilken handelsregistret föres, skall ofördröjligen låta kungöra innehållet av anmälan, som i registret intages, såväl i allmänna tidningarna som ock i den stads tidning, där myndigheten har sitt säte eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

Registreringsmyndigheten skall ofördröjligen låta kungöra innehållet av anmälan, som i registret intages, såväl i allmänna tidningarna som ock, om anmälan avser rörelse i stad, i tidning som utgives i den staden eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

¹ Senaste lydelse av 4 §, se SFS 1924: 88, och av 16 §, se SFS 1895: 67 s. 10.

1† Bihang till riksdagens protokoll 1964. 1 samt. Nr 163

(Nuvarande lydelse)

Utgives ej tidning i staden, skall kungörelsen införas i den tidning i länets residensstad, där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas. Bilaga till anmälan skall ej kungöras.

En samling — — — — — med register.

(Föreslagen lydelse)

Utgives ej tidning i staden *eller avser anmälan rörelse å landet*, skall kungörelsen införas i den tidning i länets residensstad, där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas. Bilaga till anmälan skall ej kungöras.

16 §.

Anmälan om firma skall, innan näringens utövande börjas, ske *för rörelse, som drives i Stockholm, hos Överståthållareämbetet och för rörelse i annan stad hos stadens magistrat eller, där sådan ej finnes, hos vederbörande stadsstyrelse, och, om rörelsen drives å landet, hos Konungens Befallningshavande i länet. Drives rörelsen i flera kommuner, skall anmälan ske till handelsregistret för den kommun, där huvudkontoret är beläget.*

Anmälan om firma skall, innan näringens utövande börjas, ske *till handelsregistret för den kommun, där rörelsen drives. Om rörelsen drives i flera kommuner, skall anmälan ske till handelsregistret för den kommun, där huvudkontoret är beläget.*

Inrättas avdelningskontor — — — — — förestår rörelsen.

Anmälan, varom — — — — — alla anmälningskyldige.

24 §.

Förseelse, som i 23 § 1 mom. är med ansvar belagd, skall åtalas hos polisdomstol i den ort, där den ifrågavarande rörelsen drives, om särskild sådan domstol är där inrättad, men eljest hos poliskammare eller, om poliskammare icke finnes, vid allmän domstol; och gälle i fråga om klagan över domstols eller poliskammares beslut i dessa mål vad i allmänhet är angående besvär i brottmål stadgat.

Böter, som ådömas enligt 23 §, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid lagens ikraftträdande ärende enligt äldre lag anhängigt hos magistrat eller kommunalborgmästare, skall ärendet överlämnas till den som därefter har att föra handelsregistret för staden.

8) Förslag

till

Lag om ändring i sjölagen

Härigenom förordnas, att 3, 4, 41 och 332 §§ sjölagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

3 §.

Har den, för vars räkning fartyg bygges, för byggnadens verkställande givit eller utfäst sig att giva varvsägaren eller byggmästaren förskott av penningar eller byggnadsämnen, äge han, när avhandling därom upprättats, att låta den intagas *i protokollet hos magistraten i den stad, där byggnaden verkställs, eller, om byggnadsorten är belägen å landet, i närmaste stad;* och njute sedan förmånsrätt, som i 17 kap. handelsbalken sägs.

Har den, för vars räkning fartyg bygges, för byggnadens verkställande givit eller utfäst sig att giva varvsägaren eller byggmästaren förskott av penningar eller byggnadsämnen, äge han, när avhandling därom upprättats, att låta den intagas, *om byggnaden verkställs i stad med rådhusrätt, i rådhusrättens protokoll och eljest i protokollet hos närmaste rådhusrätt;* och njute sedan förmånsrätt, som i 17 kap. handelsbalken sägs.

4 §.

Fartygs ägare åligge att bestämma den ort inom riket, vilken skall vara fartygets hemort, samt att där om göra anmälan, om fartyget är sådant, som jämlikt 2 § skall införas i fartygsregistret, hos den myndighet, vilken förer registret, men eljest hos *magistraten i den stad, som bestämts till hemort, eller, om hemorten är belägen å landet, hos kronofogden i orten.* Angående hemorten skall för fartyg, vilket bör införas i fartygsregistret, anteckning ske å det i 2 § omförmälda bevis, men eljest utfärdas särskilt bevis av den myndighet, hos vilken anmälan skett.

Fartygs ägare åligge att bestämma den ort inom riket, vilken skall vara fartygets hemort, samt att där om göra anmälan, om fartyget är sådant, som jämlikt 2 § skall införas i fartygsregistret, hos den myndighet, vilken förer registret, men eljest hos *polismyndigheten i den ort, som bestämts till hemort.* Angående hemorten skall för fartyg, vilket bör införas i fartygsregistret, anteckning ske å det i 2 § omförmälda bevis, men eljest utfärdas särskilt bevis av den myndighet, hos vilken anmälan skett.

Har fartygs ----- fartygets hemort.

41 §.

Har fartyget ----- kan företagas.

Har lasten ----- böra vidtagas.

Besiktningmän förordnas *av magistrat eller, där fartyget finnes utom* Besiktningmän förordnas, *om fartyget finnes i stad med rådhus-*

¹ Senaste lydelse av 3 §, se SFS 1901:26 s. 27.

(Nuvarande lydelse)

stads område, av magistraten i närmaste stad eller av kronofogden i orten. Utom riket skall befälhavaren begära förordnande för besiktningsmän hos den myndighet, som enligt lag eller sed å den ort, där besiktningen skall äga rum, är behörig, eller ock hos svensk konsul; finnes fartyget å ort, där enligt gällande sed besiktningsmän icke av offentlig myndighet förordnas, inhämta befälhavaren yttrande av sakkunnige män.

(Föreslagen lydelse)

rätt, av den rådhusrätten och eljest av närmaste rådhusrätt. Utom riket skall befälhavaren begära förordnande för besiktningsmän hos den myndighet, som enligt lag eller sed å den ort, där besiktningen skall äga rum, är behörig, eller ock hos svensk konsul; finnes fartyget å ort, där enligt gällande sed besiktningsmän icke av offentlig myndighet förordnas, inhämta befälhavaren yttrande av sakkunnige män.

332 §.

De besiktningsmän, som enligt denna lag böra av *magistrat eller kronofogde* förordnas, skola vara tre. I de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, åligge *magistraten* att för varje år från nämnden infordra uppgift å personer, som till sådant uppdrags fullgörande anses skickliga.

Erfordras eljest besiktning, äge part därom anmoda den eller dem, för vilka han har förtroende; åliggande det *magistraten* i de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, att, efter förslag av nämnden, för varje år utse lämpligt antal personer, vilka hava att med dylik besiktnings verkställande gå parter till handa, ävensom att kungöra förteckning å de sålunda utsedde.

De besiktningsmän, som enligt denna lag böra av *rådhusrätt* förordnas, skola vara tre. I de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, åligge *rådhusrätten* att för varje år från nämnden infordra uppgift å personer, som till sådant uppdrags fullgörande anses skickliga.

Erfordras eljest besiktning, äge part därom anmoda den eller dem, för vilka han har förtroende; åliggande det *rådhusrätten* i de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, att efter förslag av nämnden, för varje år utse lämpligt antal personer, vilka hava att med dylik besiktnings verkställande gå parter till handa, ävensom att kungöra förteckning å de sålunda utsedde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Av magistrat eller landsfiskal med stöd av äldre lag meddelat förordnande för besiktningsman skall alltjämt gälla.

9) Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 1 juli 1898

(nr 64 s. 10) om boskillnad

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 1 juli 1898 om boskillnad¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Har ej vid boskillnadsansökning, som av bägge makarne gjord är, fogats av dem med edsförpliktelse underskriven förteckning å boets tillgångar och skulder, varde föreläggande dem meddelat att inom viss tid sådan uppteckning till konkursdomaren ingiva. Försummas det, varde av konkursdomaren förordnande meddelat *magistratsperson, landsfiskal, rättens betjänt eller annan lämplig person* att uppteckningen utan dröjsmål förrätta; och åligge makarne att allt, som till boet hör, under edsförpliktelse redligen uppgiva.

Har ej vid boskillnadsansökning, som av bägge makarne gjord är, fogats av dem med edsförpliktelse underskriven förteckning å boets tillgångar och skulder, varde föreläggande dem meddelat att inom viss tid sådan uppteckning till konkursdomaren ingiva. Försummas det, varde av konkursdomaren förordnande meddelat lämplig person att uppteckningen utan dröjsmål förrätta; och åligge makarne att allt, som till boet hör, under edsförpliktelse redligen uppgiva.

Sedan boet — — — — — om boskillnaden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1946: 823.

10) Förslag

till

Förordning om ändrad lydelse av 4 § 9 och 13 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter

Härigenom förordnas, att 4 § 9 och 13 mom. förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

9 mom. För bevillningsavgift, — — — — — tillståndet omfattar. Annan enligt — — — — — av bevillningsavgift.

Bevillningsavgift, som ej erlägges förskottsvis, skall inbetalas, å landet till landsfiskalen, i stad utan magistrat till landsfiskalen eller, där i staden finnes stadsfogde, till denne samt i annan stad till den myndighet, som utfärdat tillståndsbeviset. Landsfiskal, till vilkens uppborrdsdistrikt hör stad, är berättigad att under bibehållet uppborrds- och redovisningsansvar uppdraga åt stadsfiskal eller utmätningsman att uppbära bevillningsavgifter för föreställningar i staden; och åligger det sålunda förordnad uppborrdsman att senast å tredje söckendagen, efter det bevillningsavgift influtit, till landsfiskalen avlämna sådan avgift jämte redovisningshandlingar.

Bevillningsavgift, som ej erlägges förskottsvis, skall till vederbörande inbetalas första söckendagen efter föreställningen eller, där en följd av föreställningar gives i samma landsfiskalsdistrikt eller stad, senast å första söckendagen efter varje veckas utgång för då givna föreställningar. Avgiften må ock inom sålunda föreskriven tid på skattskyldigs eget äventyr med allmänna posten insändas. Erlägges icke bevill-

Bevillningsavgift, som ej erlägges förskottsvis, skall inbetalas till den myndighet, som utfärdat tillståndsbeviset. Inbetalningen skall ske första söckendagen efter föreställningen eller, där en följd av föreställningar gives i samma län, senast å första söckendagen efter varje veckas utgång för då givna föreställningar. Avgiften må ock inom sålunda föreskriven tid på skattskyldigs eget äventyr med allmänna posten insändas. Erlägges icke bevillningsavgift inom tid, som nu sagts, upphör utfärdat tillståndsbevis att äga gällande kraft, och varde avgiften ofördröjligen hos vederbörande utmätt.

¹ Senaste lydelse av 9 mom., se SFS 1952:360, och av 13 mom., se SFS 1920:859.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ningsavgift inom tid, som nu sagts, upphör utfärdat tillståndsbevis att äga gällande kraft, och varje avgiften ofördröjligen hos vederbörande utmätt.

13 mom. Omedelbart efter varje månads utgång skall i stad stadsfiskal eller annan vederbörande tjänsteman till Kungl. Maj:ts befallningshavande meddela skriftlig uppgift å de under månaden givna föreställningar, för vilka bevillningsavgift enligt 1 eller 2 mom. skolat utgå, och å ställen, där dessa givits, eller ock, om föreställning ej förekommit, sådant för nämnda myndighet skriftligen anmäla.

13 mom. Omedelbart efter varje månads utgång skall polismyndigheten till Kungl. Maj:ts befallningshavande meddela skriftlig uppgift å de under månaden givna föreställningar, för vilka bevillningsavgift enligt 1 eller 2 mom. skolat utgå, och å ställen, där dessa givits, eller ock, om föreställning ej förekommit, sådant för nämnda myndighet skriftligen anmäla.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1965.

11) Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915
(nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning

Härigenom förordnas, att 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915 om äktenskaps ingående och upplösning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 KAP.

14 §.

När till — — — — — för vederlagsfordran.

Erfordras för skiftet att boet upptecknas, meddele rätten eller domaren, där endera maken det äskar, förordnande för *magistratsperson, kronofogde, länsman, rättens betjänt eller annan lämplig person* att utan dröjsmål förrätta uppteckning av boets tillgångar och skulder. Det åligger makarna att under edsförpliktelse redligen uppgiva allt som till boet hör, och skall beträffande makes skyldighet att edfästa boupp-teckningen vad i lagen om boskillnad är i sådant hänseende stadgat äga motsvarande tillämpning.

Erfordras för skiftet att boet upptecknas, meddele rätten eller domaren, där endera maken det äskar, förordnande för lämplig person att utan dröjsmål förrätta uppteckning av boets tillgångar och skulder. Det åligger makarna att under edsförpliktelse redligen uppgiva allt som till boet hör, och skall beträffande makes skyldighet att edfästa boupp-teckningen vad i lagen om boskillnad är i sådant hänseende stadgat äga motsvarande tillämpning.

Vad i — — — — — hemskillnaden beviljades.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

12) Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad

Härigenom förordnas, att 5 kap. 8 § 3 mom., 13, 14, 15, 21 och 22 §§, 6 kap. 4 § samt 7 kap. 1, 4, 9, 12, 14, 15, 17 och 18 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

5 KAP.

8 §.

3 mom. Erfordras enligt vad i 1 eller 2 mom. stadgas Konungens befallningshavandes medgivande till avstyckning, må förrättningsmannen utan hinder av att sådant medgivande ej erhållits meddela tillstånd till avstyckningen under villkor att medgivande lämnas och slutföra förrättningen. Om sakägare yrkar det eller förrättningsmannen finner olämpligt att fortsätta förrättningen, skall han förklara denna vilande och insända handlingarna i ärendet till *magistraten, som har att med eget yttrande anmäla det hos* Konungens befallningshavande.

Finner förrättningsmannen anledning till antagande att för område som beröres av förrättningen erfordras stadsplan eller byggnadsplan, eller, där dylik plan är gällande, att ändring därav bör ske, åligger honom att *underrätta magistraten, som har att med eget yttrande anmäla förhållandet hos* Konungens befallningshavare.

3 mom. Erfordras enligt vad i 1 eller 2 mom. stadgas Konungens befallningshavandes medgivande till avstyckning, må förrättningsmannen utan hinder av att sådant medgivande ej erhållits meddela tillstånd till avstyckningen under villkor att medgivande lämnas och slutföra förrättningen. Om sakägare yrkar det eller förrättningsmannen finner olämpligt att fortsätta förrättningen, skall han förklara denna vilande och insända handlingarna i ärendet till Konungens befallningshavande.

Finner förrättningsmannen anledning till antagande att för område som beröres av förrättningen erfordras stadsplan eller byggnadsplan, eller, där dylik plan är gällande, att ändring därav bör ske, åligger honom att anmäla förhållandet hos Konungens befallningshavande.

¹ Senaste lydelse av 5 kap. 8 § 3 mom., se SFS 1950:185, av 5 kap. 13 §, se SFS 1953:156, av 5 kap. 14 §, se SFS 1951:357, av 5 kap. 21 §, se SFS 1950:209, av 6 kap. 4 §, se SFS 1954:236, av 7 kap. 1 §, se SFS 1954:82, av 7 kap. 4 §, se SFS 1943:395, av 7 kap. 9 §, se SFS 1948:97, av 7 kap. 12 och 14 §§, se SFS 1936:316, av 7 kap. 15 §, se SFS 1932:265, av 7 kap. 17 §, se SFS 1950:209, och av 7 kap. 18 §, se SFS 1954:82.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Sedan skillnadslinjerna ----- förrättningen avslutas.

Vid avslutandet ----- skall utlämnas.

Sakägare, som vill fullfölja talan emot förrättningen, har att inom tjugu dagar från dess avslutande till *magistraten* ingiva sina besvär eller ock på eget äventyr insända dem dit med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma *magistraten* tillhanda; och skall underrättelse härom av förrättningsmannen meddelas sakägarna.

Inom samma tid har förrättningsmannen, evad besvär anförts eller icke, att överlämna konceptakten till *magistraten*.

Vad sålunda stadgats i fråga om klagan över verkställd avstyckning gälle ock i fall, då, på sätt i 9 eller 10 § sägs, beslut meddelats att avstyckning icke kan äga rum; dock att i sådant fall det skall åligga *magistraten*, där besvär anförts, att infordra förrättningshandlingarna från förrättningsmannen.

Sakägare, som vill fullfölja talan emot förrättningen, har att inom tjugu dagar från dess avslutande till *Konungens befallningshavande* ingiva sina besvär eller ock på eget äventyr insända dem dit med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma *Konungens befallningshavande* tillhanda; och skall underrättelse härom av förrättningsmannen meddelas sakägarna.

Inom samma tid har förrättningsmannen, evad besvär anförts eller icke, att överlämna konceptakten till *Konungens befallningshavande*.

Vad sålunda stadgats i fråga om klagan över verkställd avstyckning gälle ock i fall, då, på sätt i 9 eller 10 § sägs, beslut meddelats att avstyckning icke kan äga rum; dock att i sådant fall det skall åligga *Konungens befallningshavande*, där besvär anförts, att infordra förrättningshandlingarna från förrättningsmannen.

14 §.

Då tid för klagan över verkställd avstyckning gått till ända utan att förrättningen klandrats eller ock anförda besvär blivit ogillade genom beslut, som äger laga kraft, har *magistraten* att, ifall hinder enligt detta kapitel ej möter, meddela fastställelse å avstyckningen ävensom, såvida framställning därom gjorts, åsätta det avstyckade området särskilt namn.

Innan ärendet av *magistraten* avgöres, skall, där vid förrättningen sådant påyrkats eller *magistraten* eljest så prövar nödigt, yttrande inhämtas från byggnadsnämnden.

Då tid för klagan över verkställd avstyckning gått till ända utan att förrättningen klandrats eller ock anförda besvär blivit ogillade genom beslut, som äger laga kraft, har *Konungens befallningshavande* att, ifall hinder enligt detta kapitel ej möter, meddela fastställelse å avstyckningen ävensom, såvida framställning därom gjorts, åsätta det avstyckade området särskilt namn.

Innan ärendet av *Konungens befallningshavande* avgöres, skall, där vid förrättningen sådant påyrkats eller *Konungens befallningshavande* eljest så prövar nödigt, yttrande inhämtas från byggnadsnämnden.

Angående meddelad ----- å konceptkartan.
Förrättningsmannen vare ----- om fastställelsen.
Genom fastställelse ----- eljest medgiva.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

15 §.

Har avstyckningen vid förrättningens avslutande blivit av samtliga sakägare medelst påskrift å protokollet godkänd, överlämne förrättningsmannen konceptakten snarast möjligt till *magistraten*, som äger att, utan att avvakta besvärstidens utgång men med iakttagande av vad 14 § innehåller angående byggnadsnämndens hörande, företaga förrättningen till fastställelse.

Har avstyckningen vid förrättningens avslutande blivit av samtliga sakägare medelst påskrift å protokollet godkänd, överlämne förrättningsmannen konceptakten snarast möjligt till *Konungens befallningshavande*, som äger att, utan att avvakta besvärstidens utgång men med iakttagande av vad 14 § innehåller angående byggnadsnämndens hörande, företaga förrättningen till fastställelse.

21 §.

Vad om *magistrat* i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet, i stad, som lyder under landsrätt, för *Konungens befallningshavande* eller den *Konungen* därtill förordnar, samt i samhälle eller annan ort å landet, där bestämmelserna i kapitlet äga tillämpning, för *Konungens befallningshavande*.

Konungen äger för viss stad föreskriva, att vad i 13, 14 och 15 §§ sägs om *Konungens befallningshavande* i stället skall gälla den *Konungen* förordnar.

Har för stad meddelats förordnande som i första stycket sägs, skola i fall som avses i 8 § 3 mom. handlingarna rörande förrättning som förklarats vilande samt under rättelse om behov av stadsplan eller byggnadsplan eller ändring i dylik plan tillställas den sålunda förordnade, som har att med eget yttrande anmäla förhållandet hos *Konungens befallningshavande*.

22 §.

Över beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av *magistrat* eller *Konungens befallningshavande*, må besvär anföras i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Talan mot beslut av den, som förordnats enligt 21 §, föres genom besvär hos *Konungens befallningshavande*. Mot beslut av *Konungens befallningshavande* enligt detta kapitel föres talan genom besvär hos *Konungen*.

Rätt att ----- erhålla del.

6 KAP.

4 §.

Inom varje ----- av stadsfullmäktige.

Magistraten eller, i stad där *magistrat* ej finnes, *stadsstyrelsen* åligger att, då tid, för vilken god man

Byggnadsnämnden åligger att, då tid, för vilken god man utsetts, går till ända eller god man eljest avgår

(Nuvarande lydelse)

utsetts, går till ända eller god man eljest avgår eller behov av ökat antal gode män yppar sig, *föranstalta* om val ävensom att lämna uppgift å de valda gode männen till *vederbörande lantmätare och mättningsman samt, i fråga om stad, som lyder under landsrätt, till ägodelningsdomaren.*

(Föreslagen lydelse)

eller behov av ökat antal gode män yppar sig, *göra anmälan hos stadsfullmäktige för anordnande av val. Stadsfullmäktige skola lämna uppgift å de valda gode männen till ägodelningsdomaren, byggnadsnämnden samt vederbörande lantmätare och mättningsman.*

7 KAP.

1 §.

För varje ----- å landet.

Till fastighetsregistret ----- fastigheter enskilt.

Tomtboken skall hava sådan uppställning, att den jämväl innehåller uppgifter om beslut, innefattande fastställelse å eller ändring i stadsplan eller tomtindelning, om särskilda bestämmelser, som Konungen jämlikt äldre lag meddelat med avseende å sättet för byggnadskvarters användande, ävensom om andra byggnadsbestämmelser, så vitt de icke äro föremål för inteckning efter vad om servitut är stadgat samt *magistraten* meddelat föreskrift om deras anmärkande, så ock om huruvida område är att hänföra till gammal eller ny stadsdel. Skola enligt fastställd generalplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser särskilda föreskrifter tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom område utom stadsplan eller har Konungen eljest meddelat sådana föreskrifter, skall det anmärkas i stadsägoboken eller bihang B vid de fastigheter eller områden beslutet angår. Vad nyss är sagt gälle ock, om i stadsplan finnas bestämmelser angående användandet för visst ändamål av fastighet eller område, som är upptaget i stadsägoboken eller nämnda bihang.

Föreskrift, som, efter vad ovan sägs, meddelas av *magistrat*, må läm-

Tomtboken skall hava sådan uppställning, att den jämväl innehåller uppgifter om beslut, innefattande fastställelse å eller ändring i stadsplan eller tomtindelning, om särskilda bestämmelser, som Konungen jämlikt äldre lag meddelat med avseende å sättet för byggnadskvarters användande, ävensom om andra byggnadsbestämmelser, så vitt de icke äro föremål för inteckning efter vad om servitut är stadgat samt *Konungens befallningshavande* meddelat föreskrift om deras anmärkande, så ock om huruvida område är att hänföra till gammal eller ny stadsdel. Skola enligt fastställd generalplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser särskilda föreskrifter tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom område utom stadsplan eller har Konungen eljest meddelat sådana föreskrifter, skall det anmärkas i stadsägoboken eller bihang B vid de fastigheter eller områden beslutet angår. Vad nyss är sagt gälle ock, om i stadsplan finnas bestämmelser angående användandet för visst ändamål av fastighet eller område, som är upptaget i stadsägoboken eller nämnda bihang.

Föreskrift, som, efter vad ovan sägs, meddelas av *Konungens befall-*

(Nuvarande lydelse)

nas antingen med avseende å visst slag av beslut eller för särskilt fall.

(Föreslagen lydelse)

ningshavande, må lämnas antingen med avseende å visst slag av beslut eller för särskilt fall.

4 §.

Konungens befallningshavande ————— staden registerförare.

Med Konungens ————— om registerförare.

Där stad till registerförare föreslagit i dess tjänst anställd mättningsman med styrkt erfarenhet i fastighetsregistrering *eller ock lagfaren ledamot av magistraten*, varde han därtill förordnad. Har annan person föreslagits, pröve Konungens befallningshavande efter lantmäteristyrelsens hörande, om registerföringen kan anförtros åt honom.

Där stad till registerförare föreslagit i dess tjänst anställd mättningsman med styrkt erfarenhet i fastighetsregistrering, varde han därtill förordnad. Har annan person föreslagits, pröve Konungens befallningshavande efter lantmäteristyrelsens hörande, om registerföringen kan anförtros åt honom.

Föres fastighetsregistret ————— sådant erfordras.

9 §.

I samband med registerkartans upprättande skall förrättningsmannen uppgöra förslag till stadsägoområdets indelning i särskilda stadsägor, vilket förslag underställes *magistratens* prövning.

I samband med registerkartans upprättande skall förrättningsmannen uppgöra förslag till stadsägoområdets indelning i särskilda stadsägor, vilket förslag underställes *Konungens befallningshavandes* prövning.

Vid fastighetsindelningens ————— såsom en stadsäga.

Där flera ————— annan rättighet.

Områden hörande ————— å marken.

Områden, som ————— utgöra en stadsäga.

Har förordnande ————— dess helhet.

12 §.

Sedan fastighetsregistret blivit upplagt, har registerföraren att skyndsamt hos lantmäteristyrelsen, byggnadsstyrelsen, Konungens befallningshavande *och magistraten* därom göra anmälan.

Magistraten kungöre ofördröjligen anmälan i allmänna tidningarna samt i den eller de ortstidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

Sedan fastighetsregistret blivit upplagt, har registerföraren att skyndsamt hos lantmäteristyrelsen, byggnadsstyrelsen *och* Konungens befallningshavande därom göra anmälan.

Konungens befallningshavande kungöre ofördröjligen anmälan i allmänna tidningarna samt i den eller de ortstidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

14 §.

Arbetet med ————— av lantmäteristyrelsen.

Den närmare tillsynen å arbetet åligger *för varje stad dess magistrat*.

Den närmare tillsynen å arbetet åligger *Konungens befallningshavande*.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Vad om magistrat i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet och i stad, som lyder under landsrätt, för Konungens befallningshavande eller den Konungen därtill förordnar. Konungens befallningshavande äger att erhålla nödigt bistånd av stadsstyrelsen.

15 §.

Konungen äger för viss stad föreskriva, att vad i 1 §, 9 §, 12 § andra stycket och 14 § sägs om Konungens befallningshavande i stället skall gälla den Konungen förordnar. Har sådant förordnande meddelats, skall anmälan enligt 12 § första stycket göras jämväl hos den sålunda förordnade.

Vid fullgörande av åligganden enligt detta kapitel äger Konungens befallningshavande erhålla nödigt bistånd av stadens styrelse.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, skall äga motsvarande tillämpning beträffande samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister såsom för stad skall föras.

17 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande samhälle eller annan ort å landet, där fastighetsregister såsom för stad skall föras.

I fall, _____ av registerkarta.

För sådant _____ bekosta registerföringen.

Sedan fastighetsregister _____ för jordregistret.

Anser kommun, samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmat genom beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd. Vad nu sagts skall ock gälla beträffande beslut i fråga, som avses i 1 § första stycket, då beslutet meddelats av annan än Konungen.

18 §.

Anser kommun, samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmat genom beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av den, som förordnats enligt 15 §, eller Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär. Vad nu sagts skall ock gälla beträffande beslut i fråga, som avses i 1 § första stycket, då beslutet meddelats av annan än Konungen. Talan mot beslut av den, som förordnats enligt 15 §, föres hos Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen föres talan hos Konungen.

Finner någon _____ å registret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid lagens ikraftträdande ärende enligt lagen om fastighetsbildning i stad anhängigt hos magistrat, skall ärendet överlämnas till den som därefter har att handlägga ärendet.

Av magistrat med stöd av 7 kap. 1 § före den 1 januari 1965 meddelad föreskrift om vad som skall anmärkas i tomtboken skall äga samma giltighet som om föreskriften efter sagda dag meddelats av länsstyrelsen.

13) Förslag

till

Lag om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas, dels att 14 kap. 7 § vattenlagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att 11 kap. 74 § samma lag skall upphöra att gälla.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***11 KAP.****74 §.**

Expedition i ansökningsmål skall mot postförskott sändas till part, som är skyldig att lösa densamma, eller, om flera parter äro gemensamt lösenskyldiga, till den av dem, som de i sådant avseende må hava uppgivit. Varder postförskott ej utlöst, må postavgiften uttagas i den för expeditionslösen stadgade ordning.

Vad sålunda stadgats om expedition gälle ock om andra handlingar, vilka part är berättigad att utfå från vattendomstol.

Har part avsagt sig rätten att på sådant sätt få handling sig tillsänd eller begärt, att handling skall på sätt nu är nämnt tillställas i stället för honom själv hans rättegångsombud eller annan, vare det gällande.

14 KAP.**7 §.**

Har enligt stadgandet i 11 kap. 32 § vattenrättsdomare förordnat, att handlingar i vattenmål skola hållas för granskning tillgängliga hos ordförande i kommunalnämnd eller *kommunalstämma*, municipalnämnd eller *municipalstämma* eller hos domhavande, landsfiskal eller ordförande i magistrat, må sådan befattningshavare icke utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget, såframt fö-

Har enligt stadgandet i 11 kap. 32 § vattenrättsdomare förordnat, att handlingar i vattenmål skola hållas för granskning tillgängliga hos ordförande i kommunalnämnd eller *kommunalfullmäktige*, municipalnämnd eller *municipalfullmäktige* eller hos *häradshövding*, *borgmästare* eller *polischef*, må sådan befattningshavare icke utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget, såframt fö-

¹ Senaste lydelse, se SFS 1920:459.

(Nuvarande lydelse)

retaget i fråga berör den kommun eller det municipalsamhälle han tillhör eller *den domsaga*, det distrikt eller *eljest det område*, som av hans tjänst omfattas. Ej heller må annan person, sedan han efter eget åtagande mottagit uppdrag, som nu nämnts, utan giltigt skäl avsäga sig detsamma. Prövar vattenrättsdomaren det anförda skälet giltigt, förordne han annan person att omhändertaga handlingarna; och skall kungörelse härom utfärdas i den för meddelanden till parterna bestämda ordning. Sedan målet slutligen avgjorts, äge sökanden eller, om styrelse för företaget utsetts, styrelsen utbekomma handlingarna. Av vattenrättsdomaren må bestämmas viss ersättning till den, hos vilken handlingarna skola hållas tillgängliga, att gäldas av sökanden i vattenmålet. Utgift, som nu nämnts, räknas till kostnad i målet.

Vad nu — — — — — tillkommer synemännen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

14) Förslag

till

Lag om ändring i lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning

Härigenom förordnas, *dels* att 2 § 1 och 4 mom. lagen den 9 april 1926 angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 4, 5 och 6 §§ samma lag skola upphöra att gälla.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

2 §.

1. Fråga om meddelande av förbud, varom i 1 § förmåles, må väckas hos den myndighet som utövar stadens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, och har

1. Fråga om meddelande av förbud, varom i 1 § förmåles, må väckas hos den myndighet som utövar stadens, köpingens eller municipalsamhällets beslutanderätt, och har

¹ Senaste lydelse av 2 § 4 mom., se SFS 1947:476.

(Nuvarande lydelse)

denna myndighet att i ärendet inhämta yttrande från *vederbörande hälsovårdsnämnd samt skolråd eller folkskolestyrelse ävensom barnavårdsnämnd*. Varder dylikt förbud beslutat, skall det underställas länsstyrelsen och för sådant ändamål överlämnas, i Stockholm till överståthållarämbetet, i annan stad till magistraten eller, där sådan ej finnes, till den för staden särskilt tillsatta styrelsen och i köping eller municipalsamhälle till landsfiskalen i orten. Överståthållarämbetet, magistraten, stadsstyrelsen eller landsfiskalen åligger därefter att bereda tillfälle för dem, vilka beslutet kan angå, att yttra sig däröver. Magistraten, stadsstyrelsen eller landsfiskalen har att med eget utlåtande överlämna beslutet till länsstyrelsen.

4. Länsstyrelsen eller, såvitt gäller Stockholm, poliskammaren må, där undantag från förbud, varom i 1 mom. förmåles, för visst tillfälle finnes av omständigheterna påkallat, medgiva sådant undantag.

Prövas i fråga om visst barn undantag från förbudet vara av särskilda skäl påkallat samt kunna utan fara för menliga verkningar medgivas, må i Stockholm poliskammaren, i annan stad magistraten eller, där sådan ej finnes, stadsstyrelsen samt i köping eller municipalsamhälle landsfiskalen i orten, efter hörande av vederbörande skolråd eller folkskolestyrelse samt barnavårdsnämnd, lämna medgivande därtill.

4 §.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för överträdelse av förbud varom ovan är sagt, fortsätter samma förseelse skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning utfärdats och delgivits fällas till de böter som för dylik förseelse äro bestämda.

(Föreslagen lydelse)

denna myndighet att i ärendet inhämta yttrande från *polismyndigheten, hälsovårdsnämnden, skolstyrelsen och barnavårdsnämnden*. Varder dylikt förbud beslutat, skall det underställas länsstyrelsen, som det åligger att bereda tillfälle för dem, vilka beslutet kan angå, att yttra sig däröver.

4. Barnavårdsnämnden må, där undantag från förbud, varom i 1 mom. förmåles, för visst tillfälle finnes av omständigheterna påkallat, medgiva sådant undantag.

Prövas i fråga om visst barn undantag från förbudet vara av särskilda skäl påkallat samt kunna utan fara för menliga verkningar medgivas, må barnavårdsnämnden, efter hörande av skolstyrelsen, lämna medgivande därtill.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Överträdelse av förbud, meddelat på grund av denna lag, åtalas av allmän åklagare hos polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol.

6 §.

Böter som ådömas på grund av denna lag tillfalla stadens, köpingens eller municipalsamhällets kassa.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Vid lagens ikraftträdande gällande, med stöd av 2 § 4 mom. meddelat beslut skall även därefter äga giltighet.

Är vid lagens ikraftträdande ärende som avses i 2 § 4 mom. anhängigt hos länsstyrelse, magistrat, kommunalborgmästare eller polismyndighet, skall ärendet överlämnas till vederbörande barnavårdsnämnd.

15) Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera

Härigenom förordnas, *dels* att 5 § lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 22 § samma lag skall upphöra att gälla.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

5 §.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst fjorton dagar förut underrätta *magistrat eller stadsstyrelse i stad* ävensom municipalnämnd *eller kommunalnämnd* i samhälle *eller socken*, som beröres av förrättningen.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst fjorton dagar förut underrätta *kommunens styrelse* ävensom municipalnämnd i samhälle, som beröres av förrättningen.

22 §.

Vad enligt denna lag ankommer å ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt skall för Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för annan stad, där magistrat finnes, av denna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid lagens ikraftträdande ärende enligt äldre lag anhängigt hos överståthållarämbetet eller magistrat, skall ärendet överlämnas till vederbörande ägodelningsdomare.

16) Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130)

Härigenom förordnas, att 88 § växellagen den 13 maj 1932¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

88 §.

Protest *skall upptagas i stad* av *där anställd notarius publicus eller magistratsperson* eller av särskild

Protest *upptages av utmätningsmannen i orten* eller av särskild *förrättningsman*. Protest må jämväl

¹ Senaste lydelse, se SFS 1945:72.

(Nuvarande lydelse)

förrättningsman och å landet av landsfiskalen i orten eller av notarius publicus eller magistratsperson från närmaste stad eller av särskild förrättningsman. Landsfiskal må ock, inom sitt distrikt, upptaga protest i stad, där magistrat ej finnes.

Särskild förrättningsman förordnas av Konungens befallningshavande.

(Föreslagen lydelse)

upptagas i stad av notarius publicus och å landet av notarius publicus från närmaste stad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

17) Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 66 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131)

Härigenom förordnas, att 66 § checklagen den 13 maj 1932¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

66 §.

Protest skall upptagas i stad av där anställd notarius publicus eller magistratsperson eller av särskild förrättningsman och å landet av landsfiskalen i orten eller av notarius publicus eller magistratsperson från närmaste stad eller av särskild förrättningsman. Landsfiskal må ock, inom sitt distrikt, upptaga protest i stad, där magistrat ej finnes.

Protest upptages av utmätningsmannen i orten eller av särskild förrättningsman. Protest må jämväl upptagas i stad av notarius publicus och å landet av notarius publicus från närmaste stad.

Särskild förrättningsman förordnas av Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1945: 73.

18) Förslag

till

Förordning om ändring i lotteriförordningen

den 19 maj 1939 (nr 207)

Härigenom förordnas, *dels* att 1, 10 och 11 §§ lotteriförordningen den 19 maj 1939¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 9, 12 och 13 §§ samma förordning skola upphöra att gälla.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Lotteri om — — — — — denna förordning.	
Såsom lotteri — — — — — i övrigt.	
Bestämmelserna i — — — — — statens premieobligationer.	
Angående <i>förbud mot äventyrliga spel i vissa fall stadgas i strafflagen.</i>	Angående <i>dobbleri stadgas i brottsbalken.</i>

9 §.

Med *polismyndighet* förstås i denna förordning för stad, där *polis-kammare* finnes, denna, för övriga städer *magistrat* eller, där *magistrat* ej finnes, *kommunalborgmästare* och för landet *polischefen* i orten.

10 §.

Den, som — — — — — eller dagsböter.	
<i>Annan förseelse</i> mot denna förordning eller med stöd av densamma meddelad föreskrift <i>straffes med dagsböter. Beträdes någon, som förut fällt till straff för sådan förseelse, andra gången eller oftare därmed eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till fängelse i högst ett år dömas.</i>	<i>För annat brott</i> mot denna förordning eller med stöd av densamma meddelad föreskrift <i>dömes till dagsböter.</i>
	<i>Är brott som i andra stycket sägs grovt, må dömas till fängelse i högst ett år.</i>

11 §.

<i>Fälles någon till straff enligt 10 §, må tillika, efter ty skäligt finnes, förklaras förverkade för lotteriet uppburna insatser samt bevis om rätt till delaktighet i lotteriet och andra lot-</i>	<i>Dömes någon till ansvar för brott som sägs i 10 §, må tillika, efter ty skäligt finnes, förklaras förverkade för lotteriet uppburna insatser samt bevis om rätt till delaktighet i lotte-</i>
---	--

¹ Senaste lydelse av 10 §, se SFS 1945: 51.

(Nuvarande lydelse)

teriet avseende handlingar, varmed olagligen tagits befattning.

12 §.

Åtal för förseelse mot denna förordning eller med stöd av densamma meddelad föreskrift anhängiggöres vid polisdомstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol.

Åtal utföres av allmän åklagare.

13 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, ävensom värdet av förverkad egendom tillfalla kronan.

(Föreslagen lydelse)

riet och andra lotteriet avseende handlingar, varmed olagligen tagits befattning.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid förordningens ikraftträdande ärende angående lotteritillstånd anhängigt hos magistrat eller kommunalborgmästare, skall ärendet överlämnas till polismyndigheten.

19) Förslag

till

**Förordning angående ändrad lydelse av 46 § förordningen
den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt**

Härigenom förordnas, att 46 § förordningen den 6 juni 1941 om arvsskatt och gåvoskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***46 §.**

Deklaration skall, — — — — — föränleder efterbeskattningen.

I fall — — — — — efter dödsfallet.

*Magistrat i annan stad än den, där
länsstyrelsen har sitt säte, ävensom
kommunalborgmästare och landsfi-
skal åligger att på begäran mottaga
och till länsstyrelsen överlämna de-
klaration, som skall dit ingivas.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1965.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1958:562.

20) Förslag

till

**Lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807)
om handläggning av domstolsärenden**

Härigenom förordnas, att 7 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Ärenden angående äktenskapsförord, bouppteckning, arvsskatt, kvarlåtenskapsskatt, testamentsbevakning, åtgärder som avses i 9 kap. lagen om arv och 8 kap. lagen om testamente, avhandlingar om lösöre köp och kallelse å okända borgenärer skola, om ej i arbetsordning eller eljest annat bestämts, i under rätt handläggas av den som har att upptaga inskrivningsärenden.

Ärenden angående äktenskapsförord, bouppteckning, arvsskatt, kvarlåtenskapsskatt, testamentsbevakning, åtgärder som avses i 16 kap. ärvdabalken, avhandlingar om lösöre köp eller om förskott enligt 3 § sjölagen samt kallelse å okända borgenärer skola, om ej i arbetsordning eller eljest annat bestämts, i under rätt handläggas av den som har att upptaga inskrivningsärenden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1954: 436.

21) Förslag

till

Lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608)

Härigenom förordnas, att 8 §, 11 § 1 mom. och 18 § butikstängningslagen¹ den 21 juli 1948 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Beslut om bestämmelse enligt 6 § skall underställas länsstyrelsen och för sådant ändamål överlämnas, där det avser annan stad än Stockholm, till magistraten eller kommunalborgmästaren och beträffande kommun å landet till landsfiskalen i orten. Magistraten, kommunalborgmästaren eller landsfiskalen skall insända beslutet till länsstyrelsen med eget utlåtande.

Beslut om bestämmelse enligt 6 § skall underställas länsstyrelsens prövning.

11 §.

1 mom. Under de förutsättningar som angivas i denna paragraf må tillstånd meddelas näringsidkare att hålla butik öppen för allmänheten eller att annorstädes idka försäljning till allmänheten å tid, då sådant eljest icke är förenligt med bestämmelserna i denna lag. Tillstånd till försäljning som avses i 3 mom. 3) meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten eller kommunalborgmästaren samt å landet av polismyndigheten. I övriga fall meddelas tillstånd av länsstyrelsen.

1 mom. Under de förutsättningar som angivas i denna paragraf må tillstånd meddelas näringsidkare att hålla butik öppen för allmänheten eller att annorstädes idka försäljning till allmänheten å tid, då sådant eljest icke är förenligt med bestämmelserna i denna lag. Tillstånd till försäljning som avses i 3 mom. 3) meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet och å annan ort av polismyndigheten. I övriga fall meddelas tillstånd av länsstyrelsen.

Ansökning om ----- äga rum.
Tillfälle att ----- sådant yttrande.

18 §.

Klagan över beslut, som enligt 11 § meddelas av magistrat, kommunalborgmästare eller polismyndighet, må föras hos länsstyrelsen inom tid,

Klagan över beslut, som enligt 11 § meddelas av polismyndighet, må föras hos länsstyrelsen.

¹ Senaste lydelse av 11 § 1 mom. och 18 §, se SFS 1957:104.

2 Bihang till riksdagens protokoll 1964. 1 saml. Nr 163

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Över beslut av länsstyrelse enligt denna lag må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement inom tid som i första stycket sägs. Talan må dock icke föras mot beslut, som i ärende om tillstånd enligt 11 § 3 mom. 3) meddelas av överståthållarämbetet eller, efter besvär, av länsstyrelse.

Över beslut av länsstyrelse enligt denna lag må klagan föras hos Konungen. Talan må dock icke föras mot beslut, som i ärende om tillstånd enligt 11 § 3 mom. 3) meddelas av överståthållarämbetet eller, efter besvär, av länsstyrelse.

Beslut, varigenom ————— vara förordnat.

Över arbetarskyddsstyrelsens ————— icke föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Vid lagens ikraftträdande gällande, av magistrat eller kommunalborgmästare meddelat tillstånd skall även därefter äga giltighet.

Är vid lagens ikraftträdande ärende angående tillstånd anhängigt hos magistrat eller kommunalborgmästare, skall ärendet överlämnas till vederbörande polismyndighet.

22) Förslag till

Förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Härigenom förordnas, att 2 § 2 mom., 80 § 2 mom. och 82 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

2 mom. I denna förordning förstås med
slutlig skatt: ————— under taxeringsåret;
preliminär skatt: ————— å slutlig skatt;
kvarstående skatt: ————— från slutlig skatt;
tillkommande skatt: ————— ändrad debitering;
inkomstår: det ————— föregått taxeringsåret;
uppbördsår: tiden ————— nästföljande år;
landet: jämväl stad utan magistrat *landet: jämväl stad eller del av*
samt sådan stad med magistrat, som *stad, som enligt förordnande av*
 enligt förordnande av Kungl. Maj:t *Kungl. Maj:t tillhör fögderi;*
 tillhör fögderi;
stad: stad med magistrat, som *stad: stad eller del av stad, som*
 icke tillhör fögderi; samt *icke tillhör fögderi; samt*
lokal skattemyndighet: ————— *stad kronokamrerare.*

¹ Senaste lydelse av 2 § 2 mom., se SFS 1954: 340.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

80 §.

2 mom. Underlåter någon att behörigen fullgöra vad honom enligt 19 § åligger, eller

fullgör icke arbetsgivare behörigen vad honom enligt 78 § 1 mom. första eller andra stycket åligger, straffes med böter, högst trehundra kronor.

2 mom. Underlåter någon att behörigen fullgöra vad honom enligt 19 § åligger, eller

fullgör icke arbetsgivare behörigen vad honom enligt 78 § 1 mom. första eller andra stycket åligger, dömes till böter, högst femhundra kronor.

82 §.

Straff enligt denna förordning skall icke inträda, då den skyldige för sin förseelse är underkastad ansvar för tjänstefel eller förseelsen eljest är belagd med straff enligt allmänna strafflagen.

Straff enligt denna förordning skall icke inträda, då den skyldige för sin förseelse är underkastad ansvar för tjänstefel eller förseelsen eljest är belagd med straff enligt brottsbalken.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1965.

23) Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 14 december 1956 (nr 618)

om allmänna sammankomster

Härigenom förordnas, dels att 10 och 13 §§ lagen den 14 december 1956 om allmänna sammankomster skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, dels ock att 14 § samma lag skall upphöra att gälla.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

10 §.

Polischefen äger inställa eller upplösa allmän sammankomst, om den hålles i strid mot 2 § eller om beslut meddelats att sammankomsten ej må äga rum. Rätt att upplösa sammankomst föreligger jämväl, om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om sammankomsten föranleder svårare oordning eller avsevärd fara för de tillstådesvarande samt andra åtgärder visat sig otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstådesvarande.

Polismyndigheten äger inställa eller upplösa allmän sammankomst, om den hålles i strid mot 2 § eller om beslut meddelats att sammankomsten ej må äga rum. Rätt att upplösa sammankomst föreligger jämväl, om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om sammankomsten föranleder svårare oordning eller avsevärd fara för de tillstådesvarande samt andra åtgärder visat sig otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstådesvarande.

(Nuvarande lydelse)

Befogenhet att upplösa sammankomst må av *polischefen* uppdragas åt polisman som beordras att närvara vid sammankomsten. Där ej särskilda skäl föranleda undantag, må sådan befogenhet endast anförtros polisman som innehar befälsställning.

(Föreslagen lydelse)

Befogenhet att upplösa sammankomst må av *polismyndigheten* uppdragas åt polisman som beordras att närvara vid sammankomsten. Där ej särskilda skäl föranleda undantag, må sådan befogenhet endast anförtros polisman som innehar befälsställning.

13 §.

Mot beslut ————— hos länsstyrelsen.

Beslut som på grund av denna lag meddelas av länsstyrelse eller polismyndighet *eller polischefen i stad, där denne ej är polismyndighet*, skall utan hinder av anförda besvär lända till efterrättelse, där ej annorlunda förordnas.

Beslut som på grund av denna lag meddelas av länsstyrelse eller polismyndighet skall utan hinder av anförda besvär lända till efterrättelse, där ej annorlunda förordnas.

14 §.

Med polismyndighet avses i denna lag i stad med poliskammare denna och i annan stad magistrat eller kommunalborgmästare samt i övriga delar av riket polischefen i orten, dock att stadsfullmäktige äga besluta att polischefen i orten skall vara polismyndighet i stället för magistrat eller kommunalborgmästare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid lagens ikraftträdande ärende om tillstånd till allmän sammankomst anhängigt hos magistrat eller kommunalborgmästare, skall ärendet överlämnas till vederbörande polismyndighet.

24) Förslag

till

**Förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1)
angående utvidgad näringsfrihet**

Härigenom förordnas, dels att § 9 mom. 1, 3 och 4, § 10 mom. 1 och 2, § 11 och § 31 förordningen den 18 juni 1864 om utvidgad näringsfrihet¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att § 9 mom. 2 och § 23 samma förordning skola upphöra att gälla.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

§ 9.

Mom. 1. Den, som vill i stad idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe eller, med biträde av annan än hustru och hemmavarande barn, till avsalu tillverka fabriks- och hantverksarbeten, eller såsom yrke utöva annan hantering, skall skriftligen anmäla sig i Stockholm hos överståthållarämbetet och i annan stad hos magistraten eller, där sådan icke finnes, hos vederbörande stadsstyrelse, och därvid avlämna det eller de betyg, som, på grund av stadgandena i §§ 2, 4, 6 och 7, i vart särskilt fall erfordras.

Mom. 2. Vill någon å landet utöva näringsyrke i det omfång, nästföregående mom. avser, göres, med uppgift om den socken, där näringen skall utövas, anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet; och iakttages därvid vad i nämnda mom. för övrigt föreskrives.

Mom. 3. Vill handlande utom den ort, där han, på sätt i mom. 1 och 2 sägs, anmält sig till handels idkande, eller ock å sådan ort, innan kontor av stadigvarande beskaffenhet

Mom. 1. Den, som vill idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe eller, med biträde av annan än hustru och hemmavarande barn, till avsalu tillverka fabriks- och hantverksarbeten, eller såsom yrke utöva annan hantering, skall skriftligen anmäla sig hos Kungl. Maj:ts befallningshavande eller, om näringen skall utövas i stad, för vilken Konungen förordnat särskild registerförare att föra handelsregister, hos denne. Anmälan skall innehålla uppgift om den kommun, där näringen skall utövas. Vid anmälan skall fogas det eller de betyg, som, på grund av stadgandena i §§ 2, 4, 6 och 7, i vart särskilt fall erfordras.

Mom. 3. Vill handlande utom den ort, där han, på sätt i mom. 1 sägs, anmält sig till handels idkande, eller ock å sådan ort, innan kontor av stadigvarande beskaffenhet där inrät-

¹ Senaste lydelse av § 9 mom. 1 och § 10 mom. 1, se SFS 1908:150 s. 1, av § 9 mom. 3, se SFS 1923:175, av § 9 mom. 4, se SFS 1948:271, av § 10 mom. 2, se SFS 1934:607, av § 11, se SFS 1947:734, och av § 31, se SFS 1947:875.

(Nuvarande lydelse)

där inrättats, på kortare tid å auktion eller under hand annorledes än å marknad avyttra lager av handelsvaror (så kallad *realisation*), åligger honom att därtill söka tillstånd, i Stockholm hos överståthållarämbetet och i övriga orter hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där försäljningen skall äga rum, med uppgift om kommun, varinom och tid, varunder han inom varje kommun ärnar bedriva försäljningen; skolan- de vid dylik ansökning fogas dels betyg att sökanden efter behörig anmälan inom riket idkar handel och gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, dels ock förteckning å varulagret. Önskar sökanden begagna biträde vid rörelsens utövande, skall han jämväl uppgiva den eller de personer, han vill därtill använda, samt angående sådan person avlämna, om det gäller gift kvinna, som med mannen sammanlever, ej mindre bevis om mannens tillåtelse än även betyg att hon gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, och i fråga om annan person, jämte nu nämnda betyg, även betyg att personen råder över sig och sin egendom.

Vill aktiebolag — — — — — detta mom. föreskrivna.

Finner överståthållarämbetet — — — — — kommunerna tillgodokomma.

Mom. 4. Den, som vill själv eller genom annan utom den ort, där han är bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad (så kallad *gårdfarihandel*), skall söka tillstånd därtill hos ämbetsmyndighet, som i mom. 3. nämnes, dock vare den, som, på sätt i mom. 1 och 2 sägs, anmält sig till handels idkande, berättigad att utan sådant tillstånd driva gårdfarihandel å ort, där på grund av dylik anmälan kontor av stadigvarande beskaffenhet inrättats.

Vid ansökning om tillstånd, varom nu sägs, skall fogas dels angående sökanden själv enahanda intyg, som beträffande biträden äro i mom. 3 föreskrivna, eller om sökanden, på

(Föreslagen lydelse)

tats, på kortare tid å auktion eller under hand annorledes än å marknad avyttra lager av handelsvaror (så kallad *realisation*), åligger honom att därtill söka tillstånd, i Stockholm hos överståthållarämbetet och i övriga orter hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där försäljningen skall äga rum, med uppgift om kommun, varinom och tid, varunder han inom varje kommun ärnar bedriva försäljningen; skolan- de vid dylik ansökning fogas dels betyg att sökanden efter behörig anmälan inom riket idkar handel och gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, dels ock förteckning å varulagret. Önskar sökanden begagna biträde vid rörelsens utövande, skall han jämväl uppgiva den eller de personer, han vill därtill använda, samt angående sådan person avlämna, om det gäller gift kvinna, som med mannen sammanlever, ej mindre bevis om mannens tillåtelse än även betyg att hon gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, och i fråga om annan person, jämte nu nämnda betyg, även betyg att personen råder över sig och sin egendom.

Mom. 4. Den, som vill själv eller genom annan utom den ort, där han är bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad (så kallad *gårdfarihandel*), skall söka tillstånd därtill hos ämbetsmyndighet, som i mom. 3 nämnes, dock vare den, som, på sätt i mom. 1 sägs, anmält sig till handels idkande, berättigad att utan sådant tillstånd driva gårdfarihandel å ort, där på grund av dylik anmälan kontor av stadigvarande beskaffenhet inrättats.

Vid ansökning om tillstånd, varom nu sägs, skall fogas dels angående sökanden själv enahanda intyg, som beträffande biträden äro i mom. 3 föreskrivna, eller om sökanden, på

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

sätt i mom. 1 och 2 sägs, anmält sig till handels idkande, betyg att han inom riket idkar handel och gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, dels ock angående den eller dem, sökanden vill använda till biträde, intyg av förstnämnda beskaffenhet.

sätt i mom. 1 sägs, anmält sig till handels idkande, betyg att han inom riket idkar handel och gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, dels ock angående den eller dem, sökanden vill använda till biträde, intyg av förstnämnda beskaffenhet.

Gift kvinna, ————— äro stadgade.
Därest vid ————— meddelade tillståndet.

§ 10.

Mom. 1. Därest den anmälan om firma, som enligt lag åligger den, vilken vill idka handel eller annan näring, med vars utövande följer skyldighet att föra handelsböcker, är åtföljd av de i § 9 mom. 1 omförmälda betyg, vare det i fråga om näring, som i § 9 mom. 1 och 2 avses, så ansett, som om anmälan enligt denna förordning jämväl skett.

Mom 1. Därest den anmälan om firma, som enligt lag åligger den, vilken vill idka handel eller annan näring, med vars utövande följer skyldighet att föra handelsböcker, är åtföljd av de i § 9 mom. 1 omförmälda betyg, vare det i fråga om näring, som i § 9 mom. 1 avses, så ansett, som om anmälan enligt denna förordning jämväl skett.

Mom. 2. Över dem, som enligt § 9 gjort anmälan om idkande av näringsyrke och som icke efter anmälan om firma blivit i handelsregistret upptagne, skall för *Stockholm hos överståthållarämbetet, för annan stad hos magistraten eller, där sådan ej finnes, stadsstyrelsen och för landet hos Kungl. Maj:ts befallningshavande* föras särskild förteckning.

Mom. 2. Över dem, som enligt § 9 gjort anmälan om idkande av näringsyrke och som icke efter anmälan om firma blivit i handelsregistret upptagne, skall *hos Kungl. Maj:ts befallningshavande och hos sådan särskild registerförare, som omnämnas i § 9 mom. 1, föras* särskild förteckning.

Ingivna betyg ————— tjugo år.

§ 11.

Lantmän äro ————— dem åstadkommas.

Därjämte må den, som anmält sig till idkande av fabrik eller hantverk, äga att utan särskild anmälan eller tillstånd, som i § 9 sägs, själv eller genom hustru eller hemmavarande barn, till salu kringföra sina egna tillverkningar, dock under villkor att den, som utbjuder varorna, därvid medför ej mindre prästbetyg för sig, än även av *vederbörande magistrat eller stadsstyrelse, stadsfiskal eller landsfiskal* utfärdad intyg angående beskaffenheten av det näringsyrke, som idkas av den, för vars räkning varorna utbjudas; skolande sist-

Därjämte må den, som anmält sig till idkande av fabrik eller hantverk, äga att utan särskild anmälan eller tillstånd, som i § 9 sägs, själv eller genom hustru eller hemmavarande barn, till salu kringföra sina egna tillverkningar, dock under villkor att den, som utbjuder varorna, därvid medför ej mindre prästbetyg för sig, än även av *polismyndigheten* utfärdad intyg angående beskaffenheten av det näringsyrke, som idkas av den, för vars räkning varorna utbjudas; skolande sistnämnda intyg, för att anses gällande, vara utfärdad un-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nämnda intyg, för att anses gällande, vara utfärdat under det kalenderår, då försäljningen äger rum. I Stockholm utfärdas sådant intyg av poliskammaren.

der det kalenderår, då försäljningen äger rum.

För övrigt ————— inhemsk husslöjd.
Sådana för ————— och hantverksarbeten.

§ 23.

Nu stadgade böter tillfalla med en tredjedel kronan och med två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Vid bristande tillgång till böternas gäldande skola dessa förvandlas efter de grunder, som äro bestämda i strafflagen.

§ 31.

Idkar utlänning ————— enligt § 18.

Böter enligt denna § fördelas på enahanda sätt, som i § 23 är sagt; och gäller jämväl om böternas förvandling vad där stadgats.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid förordningens ikraftträdande anmälan hos magistrat eller kommunalborgmästare ännu ej införd i den i § 10 mom. 2 angivna förteckningen, skall ärendet överlämnas till den som därefter har att mottaga sådan anmälan.

25) Förslag

till

Kungörelse om ändring i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474)**angående hotell- och pensionatrörelse**

Härigenom förordnas, dels att §§ 47 och 48, stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att §§ 45 och 49 samma stadga skola upphöra att gälla.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

§ 45.

Av böter, som enligt denna stadga ådömas, tillfalle hälften kronan och hälften åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 47.

Vad om Kungl. Maj:ts befallningshavande i denna stadga sägs skall i Stockholm avse poliskammaren och i annan stad, såframt dess invånarantal utgör minst 20,000, magistraten. Vad nu är stadgat skall dock icke gälla i fråga om de åligganden som enligt § 29 skola ankomma på Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Vad om Kungl. Maj:ts befallningshavande i denna stadga sägs skall i Stockholm avse polismyndigheten. Vad nu är stadgat skall dock icke gälla i fråga om de åligganden som enligt § 29 skola ankomma på Kungl. Maj:ts befallningshavande.

§ 48.

Klagan över beslut, som på grund av denna stadga meddelas av magistrat eller poliskammaren i Stockholm, må hos Kungl. Maj:ts befallningshavande föras genom besvär inom tid som i allmänhet för överklagande av förvaltande myndighets och ämbetsverks beslut är bestämd.

Över beslut av Kungl. Maj:ts befallningshavande må ändring sökas hos Konungen inom tid som nyss sagts.

Talan mot beslut, som meddelas av polismyndigheten i Stockholm enligt denna stadga, föres genom besvär hos överståthållarämbetet.

Mot beslut av överståthållarämbetet föres talan genom besvär hos Konungen.

¹ Senaste lydelse av §§ 47 och 48, se SFS 1947: 746.

2† Bihang till riksdagens protokoll 1964. 1 saml. Nr 163

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

§ 49.

Med polismyndighet avses i denna författning polischefen i orten samt i stad därjämte poliskammare, om sådan finnes, eller stadsfiskal, så ock, såvitt angår föreskrifterna i avdelning III här ovan, i Stockholm chefen för kriminalavdelningen och såväl i stad som å landet den som av polischefen i orten förordnats att mottaga anmälningar, varom i nämnda avdelning stadgas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1965.

Vid kungörelsens ikraftträdande gällande, av magistrat eller kommunalborgmästare meddelat tillstånd skall även därefter äga giltighet.

Är vid kungörelsens ikraftträdande ärende angående rätt att driva hotell- eller pensionatrörelse anhängigt hos magistrat eller kommunalborgmästare, skall ärendet överlämnas till länsstyrelsen i länet.

26) Förslag

till

Kungörelse om ändrad lydelse av 106 och 111 §§ livsmedelsstadgan
den 21 december 1951 (nr 824)

Härigenom förordnas, att 106 och 111 §§ livsmedelsstadgan den 21 december 1951¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

106 §.

Föreskrift, som — — — — — angivna myndigheterna.

Det åligger i Stockholm överståthållarämbetet, i stad med magistrat magistraten, i annan stad kommunalborgmästaren, i municipalsamhälle municipalnämnden samt i landskommun kommunalnämnden att skyndsamt låta införa kungörelse om föreskriften i den eller de tidningar, i vilka kommunala meddelanden för kommunen intagas, samt att tillse att exemplar av föreskriften finnas att tillgå inom kommunen för köpare.

Det åligger kommunens styrelse att skyndsamt låta införa kungörelse om föreskriften i den eller de tidningar, i vilka kommunala meddelanden för kommunen intagas, samt att tillse att exemplar av föreskriften finnas att tillgå inom kommunen för köpare.

111 §.

I föreskrift, som avses i 102 §, får stadgas påföljd av böter högst trehundra kronor eller av dagsböter för överträdelse av föreskriften.

I föreskrift, som avses i 102 §, får stadgas påföljd av böter högst femhundra kronor eller av dagsböter för överträdelse av föreskriften.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1965.

¹ Senaste lydelse av 106 §, se SFS 1952:488.

27) Förslag
till
Kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan
den 14 december 1956 (nr 617)

Härigenom förordnas, *dels* att 6, 8, 17, 19, 21, 26, 27, 28, 29 och 31 §§ allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 32 § samma stadga skall upphöra att gälla.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Inom stadsplanelagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, må sprängning, fyrverkeri och skjutning med eldvapen ej äga rum utan tillstånd av *poliskammaren*, där sådan finnes, och eljest av *polischefen i orten*.

Inom stadsplanelagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, må sprängning, fyrverkeri och skjutning med eldvapen ej äga rum utan tillstånd av *polismyndigheten*.

Den som — — — — — kunna utskjutas.

Skjutbana, som — — — — — stycket sägs.

8 §.

För särskilda fall äger *poliskammaren*, där sådan finnes, och eljest *polischefen i orten* meddela de ordningsföreskrifter som finnas erforderliga med avseende å handel och därmed jämförlig hantering, som bedrivs utomhus å allmän plats eller angränsande område, samt annan verksamhet eller annat förehavande, som äger rum å allmän plats och ej är att hänföra till offentlig tillställning eller allmän sammankomst. Dylika föreskrifter må avse jämväl användande av badplats eller lägerområde, vartill allmänheten äger tillträde, samt hållande av lokal eller plats för sport, spel eller liknande. Vid meddelande av föreskrifter skall iakttagas vad i 7 § andra stycket sägs.

För särskilda fall äger *polismyndigheten* meddela de ordningsföreskrifter som finnas erforderliga med avseende å handel och därmed jämförlig hantering, som bedrivs utomhus å allmän plats eller angränsande område, samt annan verksamhet eller annat förehavande, som äger rum å allmän plats och ej är att hänföra till offentlig tillställning eller allmän sammankomst. Dylika föreskrifter må avse jämväl användande av badplats eller lägerområde, vartill allmänheten äger tillträde, samt hållande av lokal eller plats för sport, spel eller liknande. Vid meddelande av föreskrifter skall iakttagas vad i 7 § andra stycket sägs.

När så — — — — — allmän plats.

Visar sig — — — — — kommunens fullmäktige.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

17 §.

Anordnaren må — — — — — särskilda parkeringsplatser.

Annan ordningshållning — — — — — det medger.

Ombesörjes polisbevakning, som anordnaren enligt vad nu sagts må åläggas bekosta, av polispersonal, gäller i fråga om ersättningsskyldighet till statsverket *eller polisdistriktet* vad därom i vederbörlig ordning blivit bestämt.

Ombesörjes polisbevakning, som anordnaren enligt vad nu sagts må åläggas bekosta, av polispersonal, gäller i fråga om ersättningsskyldighet till statsverket vad därom i vederbörlig ordning blivit bestämt.

19 §.

Polischefen äger inställa eller upplösa offentlig tillställning, om den hålles i strid mot 10 eller 11 § eller om beslut meddelats att tillställningen ej må äga rum. Rätt att upplösa tillställning föreligger jämväl om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om tillställningen föranleder oordning eller fara för de tillstådesvarande samt andra åtgärder visat sig vara otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstådesvarande.

Befogenhet att upplösa tillställning må av *polischefen* uppdragas åt polisman som beordras att närvara vid tillställningen. Där ej särskilda skäl föranleda undantag, må sådan befogenhet endast anförtros polisman som innehar befälsställning.

Polismyndigheten äger inställa eller upplösa offentlig tillställning, om den hålles i strid mot 10 eller 11 § eller om beslut meddelats att tillställningen ej må äga rum. Rätt att upplösa tillställning föreligger jämväl om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om tillställningen föranleder oordning eller fara för de tillstådesvarande samt andra åtgärder visat sig vara otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstådesvarande.

Befogenhet att upplösa tillställning må av *polismyndigheten* uppdragas åt polisman som beordras att närvara vid tillställningen. Där ej särskilda skäl föranleda undantag, må sådan befogenhet endast anförtros polisman som innehar befälsställning.

21 §.

Barn under femton år må ej medverka vid offentlig teaterföreställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen eller därmed jämförlig offentlig tillställning. Länsstyrelsen och i Stockholm *poliskammaren* äger dock medgiva undantag om deltagandet kan anses icke menligt inverka på barnets andliga eller fysiska hälsa.

Vid offentlig — — — — — utan våda.

Beträffande biografföreställning, — — — — — särskilt föreskrivet.

Barn under femton år må ej medverka vid offentlig teaterföreställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen eller därmed jämförlig offentlig tillställning. Länsstyrelsen och i Stockholm *polismyndigheten* äger dock medgiva undantag, om deltagandet kan anses icke menligt inverka på barnets andliga eller fysiska hälsa.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

26 §.

Vid handläggningen — — — angränsande polisdistrikt.

Innan åtgärd, — — — — — med polismyndigheten.

Vad i denna paragraf sägs om polismyndighet skall i stad, där magistraten eller kommunalborgmästaren är polismyndighet, gälla jämväl polischefen.

27 §.

Mot beslut — — — — — hos länsstyrelsen.

Beslut som på grund av denna stadga eller lokal ordningsstadga meddelas av länsstyrelse eller polismyndighet eller polischefen i stad, där denne ej är polismyndighet, skall utan hinder av besvär lända till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

Beslut som på grund av denna stadga eller lokal ordningsstadga meddelas av länsstyrelse eller polismyndighet skall utan hinder av besvär lända till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

28 §.

Bryter någon mot bestämmelserna i 2—6 §§ eller underlåter någon att hörsamma föreskrift, förbud eller påbud som meddelats med stöd av 8 § denna stadga eller bryter någon mot bestämmelse i lokal ordningsstadga eller i reglemente eller taxa som avses i 25 §, straffes med böter, högst trehundra kronor. Har förseelsen avsett åliggande av större vikt eller har därigenom förorsakats avsevärd skada eller olägenhet, skola dagsböter ådömas.

Bryter någon mot bestämmelserna i 2—6 §§ eller underlåter någon att hörsamma föreskrift, förbud eller påbud som meddelats med stöd av 8 § denna stadga eller bryter någon mot bestämmelse i lokal ordningsstadga eller i reglemente eller taxa som avses i 25 §, dömes till böter, högst femhundra kronor. Har förseelsen avsett åliggande av större vikt eller har därigenom förorsakats avsevärd skada eller olägenhet, skola dagsböter ådömas.

Handlar barn, — — — — — förhindra förseelsen.

29 §.

Med dagsböter — — — — — eller andra stycket.

Vid förseelse — — — — — förhindra förseelsen.

Den som bryter mot bestämmelsen i 16 § andra stycket straffes, där ej gärningen är belagd med straff i annan författning, med böter, högst trehundra kronor.

Den som bryter mot bestämmelsen i 16 § andra stycket dömes, där ej gärningen är belagd med straff i annan författning, till böter, högst femhundra kronor.

Försummelse i fråga — — — — — till stånd.

31 §.

Har någon — — — — — försumliges bekostnad.

Vad i denna paragraf sägs om polismyndighet skall i stad, där ma-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

gistraten eller kommunalborgmästaren är polismyndighet, avse jämväl polischefen.

32 §.

Med polismyndighet avses i denna stadga i stad med poliskammare denna och i annan stad magistrat eller kommunalborgmästare samt i övriga delar av riket polischefen i orten, dock att stadsfullmäktige äga besluta att polischefen i orten skall vara polismyndighet i stället för magistrat eller kommunalborgmästare.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1965.

Är vid kungörelsens ikraftträdande ärende om tillstånd enligt allmänna ordningsstadgan anhängigt hos magistrat eller kommunalborgmästare, skall ärendet överlämnas till vederbörande polismyndighet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1964.

N ä r v a r a n d e :

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om *avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna, m. m.* samt anför följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 18 april 1961 hovrättspresidenten Knut Elliot, ordförande, rådmannen Birger Brandt, lagmannen Olof Engqvist, häradshövdingen Eric Stangenberg, numera t. f. expeditionschefen Harriet Stangenberg och överdirektören Paul Tammelin såsom sakkunniga för att överse domkretsindelningen för underrätterna i riket. Den 29 december 1961 utvidgades de sakkunnigas uppdrag till att avse en allmän översyn av domstolsväsendet.

Såsom experter åt de sakkunniga förordnades hovrättsassessorn Leif Brundin, hovrättsrådet Ingvar Henkow, byråchefen Folke Lyberg, numera lagmannen Bengt Sandström och numera byrådirektören Ivar Tiby. Till ledamöter av en rådgivande nämnd åt de sakkunniga utsågs ledamöterna av riksdagens första kammare redaktören Birger Andersson och hemmansägaren Erik Svedberg, ledamöterna av riksdagens andra kammare förbundsjuristen Astrid Kristensson, hemmansägaren Erik Larsson, expeditionsföreståndaren Eric Nelander, redaktören Olaus Nyberg och hemmansägaren Gustaf Svensson, dåvarande ledamoten av första kammaren f. d. folkskoleinspektören Ragnar Bergh ävensom professorn Per Olof Ekelöf, direktören Styrbjörn von Feilitzen, stadsfiskalen Erik Gamstedt och advokaten Holger Wiklund.

De sakkunniga, som antagit benämningen *domstolskommittén*, har avgivit ett den 1 oktober 1963 dagtecknat delbetänkande, benämnt »Rådhusrätternas förstatligande». Betänkandet består av tre delar, av vilka en föreligger i tryck (SOU 1963: 56) och de båda övriga delarna är stencilerade. I betänkandet framlägges förslag om förstatligande av de kommunala domstolarna, rådhusrätterna. De föreslagna åtgärderna rör bl. a. överförandet av

rådhusrätternas personal till statlig tjänst, utformningen av domarbanan samt organisationen och administrationen av rådhusrätterna efter förstatligandet. I betänkandet föreslås också att magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna skall avvecklas i samband med rådhusrätternas förstatligande. I anslutning härtill framlägges förslag till utskiftning på andra myndigheter av magistratens och kommunalborgmästarnas uppgifter. Dessa förslag innebär en omfattande författningsreglering.

Över betänkandet, såvitt rör magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionernas avveckling, har efter remiss yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statspolisintendenten, statens utlänningskommission, statens biltrafiknämnd, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens trafiksäkerhetsråd, generaltullstyrelsen, statistiska centralbyrån, riksrevisionsverket, domänstyrelsen, lantmästeristyrelsen, veterinärstyrelsen, fiskeristyrelsen, kommerskollegium, sjöfartsstyrelsen, Stockholms magistrat, magistraterna i Södertälje, Uppsala, Nyköping, Motala, Kalmar, Kristianstad, Landskrona, Varberg, Uddevalla, Vänersborg, Östersund, Umeå och Skellefteå, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, samtliga poliskamrar, firmautredningen, familjerättskommittén, sjölagskommittén, länsförvaltningsutredningen, polisberedningen, affärstidsutredningen, parkeringskommittén, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Föreningen Sveriges stadsfiskaler, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges polismästare, Föreningen Sveriges kommunalborgmästare, Föreningen Sveriges kommunala förvaltningsjurister, Sveriges juristförbund, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, Sveriges veterinärförbund, Sveriges redareförening, Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet (förut Svenska landskommunernas förbund), Svenska sjöfolksförbundet, Svenska jägareförbundet, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, dispaschören i Stockholm ävensom dispaschören i Göteborg. En del av remissorganen har haft att yttra sig endast beträffande vissa i förevarande delar av betänkandet behandlade frågor. Yttranden har vidare inkommit från riksåklagarämbetet, riksarkivet, rådhusrätten i Linköping och Svenska kommunal-tek-niska föreningen.

Kommerskollegium har överlämnat yttranden från samtliga handelskamrar i riket. Vid yttrandet av magistraten i Uppsala har fogats yttrande av rådhusrätten i samma stad. Magistraten i Nyköping har bilagt yttrande av poliskommissariaten i staden. Överståthållarämbetet och länsstyrelserna har ingivit yttranden från ett stort antal lokala myndigheter och sammanslutningar.

Genom riksdagens bifall år 1962 till Kungl. Maj:ts proposition angående huvudmannaskapet för polisväsendet m. m. (prop. 148, SU 183, rskr 387) har i princip beslutats att staten från och med den 1 januari 1965 övertager

huvudmannaskapet för polis-, åklagar- och exekutionsväsendet i den mån huvudmannaskapet för dessa verksamhetsgrenar alltjämt är kommunalt. Domstolskommittén förutsätter i sitt betänkande att genomförandet av rådhusrätternas förstatligande skall ske samtidigt med sagda reformer; detta gäller även för avvecklingen av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna.

Kungl. Maj:t har förut denna dag på min hemställen beslutat remiss till lagrådet av lagförslag rörande förstatligande av rådhusrätterna den 1 januari 1965. Till grund för dessa förslag ligger domstolskommitténs berörda betänkande. Jag anhåller nu att få upptaga frågan om avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna och vissa i betänkandet behandlade frågor om utskiftning av magistratens och kommunalborgmästarnas uppgifter. I detta sammanhang vill jag nämna att jag i dag även ämnar föreslå vissa ändringar i utsökningslagen, som innebär bl. a. att magistrat eller ledamot av magistrat ej längre skall vara överexekutor. Dessa förslag är grundade på ett av lagberedningen den 22 april 1963 avgivet betänkande (SOU 1963: 28). Nämnas bör tillika att chefen för inrikesdepartementet denna dag kommer att anmäla frågorna om utformningen från och med den 1 januari 1965 av nya polis-, åklagar- och exekutionsorganisationer samt om vad i övrigt hänger samman med genomförandet av reformerna på dessa områden.

Avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna

Magistrat och kommunalborgmästare före 1955

Enligt de äldsta kända rättskällorna utgjorde fogden samt borgmästare och råd stadens styrelse. Borgmästare och rådmän valdes av borgarna. Mot slutet av medeltiden framträdde i de större städerna vid sidan av rådet en ny representation för borgarna, de äldste. Så småningom uppdelades rådsfunktionerna så att ämbetsmyndigheten benämndes rådhusrätt, när den satt som stadens domstol, och magistrat, när den fungerade som stadens styrelse. Magistratens inflytande över stadens förvaltning minskades emellertid successivt. Genom 1862 års kommunallagsreform förlades stadens beslutanderätt till stadsfullmäktige eller allmän rådstuga och gjordes drättselkammaren till obligatoriskt organ för stadens ekonomiska förvaltning. Magistraten förblev dock, i vart fall i formellt hänseende, stadens styrelse. Enligt nu gällande 1953 års kommunallag har magistraten ingen befattning med stadens förvaltning.

Efter 1904 års ingång har ingen rådhusrätt och magistrat tillkommit. I de nya städer, som ej erhöi magistrat, inrättades i stället en särskild stadsstyrelse, vars organisation och uppgifter till en början angavs i ett av Kungl.

Maj:t fastställt reglemente, likalydande för samtliga dessa städer. Stadsstyrelsen bestod av en ordförande och två ledamöter. I proposition 1920: 12 föreslog Kungl. Maj:t att stadsstyrelsen skulle bestå av kommunalborgmästare och minst två kommunalrådmän. Förslaget antogs av riksdagen. Dessa bestämmelser kom dock att tillämpas endast i de städer som därefter erhöll stadsrättigheter. År 1932 avskaffades stadsstyrelserna och antogs nu gällande lag om kommunalborgmästare.

Närmare redogörelse för magistratens och stadsstyrelsens historiska utveckling återfinns bl. a. i Utredning angående vissa spörsmål rörande städernas domstolsväsen (SOU 1923: 6), Förberedande förslag angående magistratsbestyrens ombesörjande i stad utan magistrat (prop. 1932: 207 bil. B) samt 1946 års kommunallagskommittés betänkande med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952: 14).

Magistrats och kommunalborgmästares nuvarande ställning och funktioner

Magistratens sammansättning och arbetsformer är ej generellt reglerade i lag eller annan allmän författning utan framgår av den av Kungl. Maj:t för varje rådhusrätt och magistrat fastställda stadgan eller arbetsordningen. Som regel består magistraten av borgmästaren och rådmännen. I några av de städer, vilkas rådhusrätt har assessorer, är även dessa medlemmar av magistraten. Magistratens beslutanderätt utövas i allmänhet av hela magistraten under borgmästarens ordförandeskap; överståthållaren är preses i samfällda magistraten i Stockholm. I de största magistraterna är beslutanderätten i mindre viktiga ärenden delegerad till en särskild avdelning inom magistraten; borgmästarna i Stockholm och Göteborg är ensamma beslutande i vissa sådana ärenden. En del sysslor ankommer på viss ledamot av magistraten t. ex. att förrätta vigsel, att vara överexekutor, att föra handelsregister m. m.

Såsom lokal statlig förvaltningsmyndighet har magistraten eller viss ledamot av magistraten fortfarande att ombestyra en mängd uppgifter enligt stadganden i ett stort antal författningar. Dessa uppgifter avser befattning med allmän ordning och säkerhet, handel och näringar, fastighetsväsen m. m. samt med rådhusrättens administration.

Sedan långt tillbaka är magistratsbestyren i Stockholm av väsentligt mindre omfattning än i övriga magistratsstäder. Överståthållarämbetet har övertagit huvudparten av sådana bestyr i denna stad. I andra städer med poliskammare ankommer vissa magistratsuppgifter på poliskammaren.

Huvudstadgandet om kommunalborgmästare är 29 § 2 mom. kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753). Här stadgas bl. a., att i varje stad utan magistrat skall finnas kommunalborgmästare. Detta stadgande är att anse

som ett provisorium. I övergångsbestämmelserna till kommunallagen är nämligen föreskrivet, att ordinarie innehavare av kommunalborgmästar-tjänst ej må utses. I överensstämmelse härmed har efter kommunallagens ikraftträdande den 1 januari 1955 ingen tjänst blivit besatt med ordinarie innehavare.

Närmare bestämmelser om kommunalborgmästare är meddelade dels i lagen den 17 juni 1932 (nr 268) om kommunalborgmästare, dels i lokala tjänstereglementen. 1932 års lag innehåller bestämmelser om utseende och entledigande av kommunalborgmästare samt om reglemente för honom. Kommunalborgmästare väljes av stadsfullmäktige, men förordnande på befattningen utfärdas av länsstyrelsen. Kommunalborgmästaren skall, om dispens ej meddelas, ha avlagt för utövande av domarämbete föreskrivna kunskapsprov. Reglemente för kommunalborgmästaren utfärdas av Kungl. Maj:t efter därom av stadsfullmäktige upprättat förslag. I reglementet skall meddelas bestämmelser om kommunalborgmästarens tillsättande, samtliga åligganden, avlöning, entledigande, pension och tjänsteförhållanden i övrigt. Om entledigande stadgas i 1932 års lag, att reglementets bestämmelser ej må avse andra fall än att kommunalborgmästaren uppnår viss ålder eller att han i följd av olycksfall i tjänsten, sjukdom eller liknande anledning för framtiden är oförmögen att tjänstgöra eller att länsstyrelsen finner skäl föreligga för bifall till framställning från stadsfullmäktige om hans entledigande, såframt förslag därom väckts av drätselkammaren och med en röstmajoritet av minst tre fjärdedelar antagits av stadsfullmäktige. Detta sistnämnda stadgande i lagen har tillkommit efter avvägning av, å ena sidan, intresset att kommunalborgmästaren bör intaga en i förhållande till staden fri och oavhängig ställning samt, å andra sidan, stadens behov att kunna avskeda befattningshavare, som visat sig olämplig för tjänsten eller som av annat skäl ej längre är i stånd att uppehålla befattningen. De särskilda reglementena innehåller regelmässigt, att kommunalborgmästaren är underkastad den förändrade eller vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller den jämkning i åligganden som framdeles kan vara i behörig ordning stadgad.

Kommunalborgmästarens uppgifter kan indelas i kommunala och statliga. Med kommunala uppgifter avses här vad på kommunalborgmästaren ankommer enligt kommunallagen och vad han enligt vederbörande reglemente har att fullgöra med avseende å kommunalförvaltningen. Kommunallagen innehåller endast en bestämmelse i ämnet, 29 § 2 mom. Denna bestämmelse säger, att kommunalborgmästaren äger vara tillstådes vid fullmäktiges sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten; han får ej vara ledamot av drätselkammaren men skall närvara vid dess sammanträden samt äga rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten och att få sin särskilda mening antecknad till protokollet. I tjänstgöringsreglementena är kommunalborgmästarens kommunala funktioner närmare angivna. Arten och omfattningen av dessa funktioner växlar från stad till stad. Ofta är i reg-

lementena stadgat, att kommunalborgmästarens befattning med viss förvaltningsgren beror av särskilt beslut av stadsfullmäktige eller drätselkammare. Över huvud medger dessa reglementen en nära anpassning till förhållandena i varje särskild stad och lämnar städerna förhållandevis vida befogenheter att själva besluta, i vilken omfattning kommunalborgmästaren har att delta i kommunalförvaltningen. Med reservation för åtskilliga lokala avvikelser har kommunalborgmästaren enligt dessa reglementen bl. a. att vara sekreterare åt stadsfullmäktige, att bereda och föredraga ärenden i drätselkammaren och där föra protokoll, att närvara vid olika styrelsers sammanträden och att vara sekreterare i vissa av dem såsom byggnadsnämnd eller hälsovårdsnämnd, att utöva chefskapet och ha inseendet över kommunaltjänstemännen samt att taga initiativ i kommunala frågor och verkställa utredningar av olika slag ävensom föra stadens talan inför rätta eller annorstädes. Reglementenas ifrågavarande stadganden får anses ange den ram, inom vilken städerna kan taga kommunalborgmästaren i anspråk. I verkligheten torde kommunalborgmästarnas befattning med kommunalstyrelsen vara väsentligt mindre än vad reglementena stadgar.

Vad beträffar kommunalborgmästarens befattning med statliga administrativa uppgifter finns en särskild lag den 17 juni 1932 (nr 269) om överflyttande å kommunalborgmästare av magistrat eller stadsstyrelse åliggande bestyr. I denna lag föreskrives, att vad i lag eller författning är stadgat med avseende å magistrat, ledamot av magistrat, stadsstyrelse eller ordförande i stadsstyrelse skall i stad, där magistrat eller stadsstyrelse ej finnes, äga tillämpning med avseende på kommunalborgmästare, såvitt ej annat blivit särskilt stadgat. I kraft av denna lag och i överensstämmelse med en rad senare tillkomna författningar angående magistratsärenden tillkommer det kommunalborgmästaren att fullgöra flertalet av magistratens statliga administrativa uppgifter.

Kungl. Maj:t har förordnat kommunalborgmästaren i vissa städer att fullgöra uppgifter, som eljest ankommer på annan myndighet. Sålunda är kommunalborgmästaren överexekutor i Lysekil, Ulricehamn, Skövde och Hudiksvall, stadsfogde i Skänninge och Marstrand samt inskrivningsdomare i Filipstad. Förordnande som fastighetsregisterförare innehaves för närvarande av kommunalborgmästarna i Öregrund, Torshälla, Vadstena, Laholm, Marstrand, Ulricehamn och Filipstad. Kommunalborgmästarna i Eksjö, Simrishamn, Skövde, Arvika och Hedemora har förordnats att ha den tillsyn över fastighetsregistrets uppläggande och förande som i stad med magistrat ankommer på magistraten.

Utredningar och reformförslag

Sedan lång tid tillbaka har frågan om en omläggning av magistratsförvaltningen varit föremål för en livlig diskussion och flera utredningar har verkställts. Här må erinras om betänkanden avgivna av 1927 års sakkunniga för utredningar rörande rättegångsreformens genomförande (SOU 1928: 20) och 1928 års kommunalförvaltningssakkunniga (SOU 1930: 13). I stort sett gemensamt för samtliga äldre förslag har varit att rättsskipning och förvaltning skulle skiljas åt. I fråga om magistratsuppgifternas handhavande kan förslagen emellertid indelas i två principiellt skilda grupper. Enligt den ena skulle magistraten leva vidare som en verklig styrelse för staden och tillika vara ett lokalt organ för olika statliga förvaltningsbestyr. Enligt den andra skulle magistraten helt försvinna och dess uppgifter övertagas av andra statliga eller kommunala myndigheter.

Kommunallagskommittén föreslog i sitt år 1952 avgivna betänkande (SOU 1952: 14) en ny kommunallag, som bl.a. innebar att magistraten skildes från kommunalförvaltningen. Kommittén uttalade vidare, att magistraten samtidigt borde befrias från sina statliga förvaltningsuppgifter. Härigenom skulle magistratsinstitutionen kunna avvecklas och rättsväsendet helt övertagas av staten. Magistratens statliga administrativa uppgifter borde lämpligen utskiftas på redan bestående statliga och kommunala organ.

Om magistratens statliga administrativa uppgifter överflyttas till andra organ, borde enligt kommitténs mening även kommunalborgmästaren befrias från motsvarande åligganden och kommunalborgmästarens ställning som ett statligt administrativt organ upphöra. Kommunalborgmästaren skulle då bli en rent kommunal tjänsteman och kommittén ifrågasatte, om det fanns anledning att i lag bibehålla särskilda bestämmelser om en sådan befattningshavare.

Vid övervägande av skälen för och emot ett obligatoriskt ämbetsmannelement i städerna stannade kommittén i uppfattningen, att man ej borde påtvinga städerna en i lag reglerad chefstjänstemannabefattning. Det finns ingen anledning antaga, att icke landsrättsstäderna kan utan reglering i lag ordna sin förvaltning lika ändamålsenligt som magistratsstäderna. Kommittén föreslog därför, att bestämmelserna om kommunalborgmästare skulle upphöra och hela kommunalborgmästarinstitutionen försvinna.

Kommunallagskommitténs förslag gick alltså ut på att magistratens kommunala funktioner skulle försvinna och kommunalborgmästarbefattningen upphöra att vara en obligatorisk kommunal institution. I en särskild lag om införande av kommunallagen skulle emellertid stadgas, att magistrat eller kommunalborgmästare tills vidare skulle finnas i stad jämväl efter det att kommunallagen trätt i kraft för att handha de bestyr som enligt särskilda författningar åvilade magistrat eller kommunalborgmästare.

Kommitténs betänkande ledde år 1953 till att en ny kommunallag antogs varigenom bl. a. magistratens kommunala funktioner helt upphörde. I proposition med förslag till ny kommunallag (prop. 1953: 210) uttalade föredragande departementschefen att någon ställning i det sammanhanget icke borde tagas till frågan om en fullständig avveckling av magistratsinstitutionen, eftersom en sådan avveckling förutsatte, att man kunde finna lämpliga former för handhavandet i framtiden av magistratens befattning med bl. a. de statligt administrativa bestyren. I frågan om att bibehålla kommunalborgmästarinstitutionen anförde departementschefen i huvudsak samma synpunkter som kommunallagskommittén men förordade, att ställningstagandet jämväl i denna fråga skulle anstå till dess utredning skett om de statligt administrativa funktionernas handhavande i framtiden. Med anledning härav föreslogs, att bestämmelserna om kommunalborgmästare i sakligt oförändrat skick skulle intagas i kommunallagen samt att i lagen om införande av kommunallagen skulle stadgas, att ledigbliven kommunalborgmästartjänst icke skulle besättas med ordinarie innehavare.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande anslöt sig konstitutionsutskottet till departementschefens uttalanden rörande magistratens och kommunalborgmästarens framtida ställning (KU 1953: 22).

Stadsdomstolsutredningen föreslog i ett den 12 januari 1961 avgivet betänkande »Underrätterna» (SOU 1961: 6), att staten skulle övertaga kostnaderna för stadsdomstolarna samt att i samband därmed magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna skulle avvecklas och magistratsuppgifterna utskiftas på andra organ.

Utredningen lämnade vidare uppgift om ett stort antal författningar, vari magistrat och kommunalborgmästare ålagts förvaltningsuppgifter av skilda slag, samt angav, hur magistratsuppgifterna enligt utredningens uppfattning borde utskiftas på andra myndigheter. Utredningen framlade därjämte ett förslag till lag om överflyttande på länsstyrelse av magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter av innebörd att vad i övrigt enligt lag eller författning ankommer på magistrat, ledamot av magistrat, stadsstyrelse, ordförande i stadsstyrelse eller kommunalborgmästare i stället skall åvila länsstyrelse.

Till stöd för förslaget att magistraten skall försvinna och rådhusrätternas domare sålunda befrias från de förvaltningsuppgifter som nu åligger dem i egenskap av magistratsledamöter åberopade stadsdomstolsutredningen sammanfattningsvis i huvudsak följande skäl, nämligen *dels* att rättsskipning och förvaltning principiellt bör hållas isär, vilket argument dock förklaras vara av mera doktrinär natur, *dels* att magistratens befogenheter under en lång tid fortgående beskurits, vilket delvis sammanhänger med ändrade uppfattningar rörande formerna för utövandet av kommunal självstyrelse och delvis beror på att den kommunala och statliga verksamheten

ökat i intensitet och omfattning samt kommit att bedrivas i mera komplicerade former, dels att de återstående uppgifterna, med några få undantag, icke är av beskaffenhet att kräva handläggning av domare.

Utredningen fann det vidare icke ur kommunalrättslig synpunkt påkallat eller lämpligt med ett i lag reglerat ämbetsmannaelement i städernas förvaltning. Utredningen erinrar därvid om den statsuppsikt över kommunerna som innefattas i reglerna om att kommunala beslut genom underställning eller besvär kan bringas under statlig myndighets prövning samt om den tillsyn som justitiekanslern och justitieombudsmannen utövar över de kommunala tjänstemän som är underkastade ämbetsmannansvar. Mot ett i lag reglerat ämbetsmannaelement i kommunalstyrelsen talar enligt utredningens mening också det förhållandet att många landskommuner, åtskilliga landsrättsstäder med icke lagfaren kommunalborgmästare och vissa magistratsstäder helt saknar jurister inom den kommunala förvaltningen. Vidare påpekas, att de jurister som finns inom magistratsstädernas förvaltning har en sådan ställning att de kan göra de rättsliga synpunkterna gällande utan stöd av lag samt att kommunallagarna bygger på den principen att kommunerna själva äger bestämma över sin förvaltningsorganisation.

Utredningen behandlade även frågan, huruvida utskiftningen av magistratens administrativa uppgifter bör föranleda att en lagstadgad kommunal tjänst inrättas i varje stad men fann att dessa uppgifter i stället bör överflyttas till redan befintliga statliga eller kommunala organ. Därvid uttalade utredningen, att förutsättningar måste skapas för en säker och snabb handläggning av de nuvarande magistratsuppgifterna. Ärendena måste handläggas av sakkunniga organ och handläggningsformerna bör vara så enkla som kravet på säkerhet medger. Utskiftningen av ärenden på olika kommunala och statliga organ är till fördel för det allmänna och kan ske utan att städernas och allmänhetens anspråk på fullgod handläggning efter-sättes. Även om på någon punkt vissa praktiska olägenheter skulle uppkomma, kan detta icke tillmätas avgörande betydelse.

Av vad utredningen sålunda anfört i fråga om ett lagstadgat ämbetsmannaelement i städerna och om hur magistratsuppgifterna bör handhas i framtiden ansåg utredningen följa att även kommunalborgmästarinstitutionen bör avvecklas.

Rörande de nuvarande kommunalborgmästarnas rättsliga ställning efter reformens genomförande uttalade utredningen, att utmönstrandet ur kommunallagen av bestämmelserna om kommunalborgmästare icke medför att det på denna lagstiftning och på det av Kungl. Maj:t för kommunalborgmästare fastställda tjänstereglementet grundade avtalsförhållandet mellan staden och kommunalborgmästaren upphör. Så länge detta avtal består är därför, å ena sidan, staden bunden av sina åtaganden i fråga om lön och pension samt, å andra sidan, kommunalborgmästaren pliktig att utföra

sina åligganden enligt reglementet i den mån föreskrifterna härom icke står i strid mot den nya lagstiftningen. Denna innebär i detta hänseende endast, att kommunalborgmästaren i denna egenskap ej har någon på lag grundad rätt att deltaga i stadsfullmäktiges och drätselkammarens överläggningar, men i den mån staden bibehåller honom som den ledande tjänstemannen i staden, har han dock rätt att deltaga i dessa överläggningar enligt den bestämmelse i kommunallagen som tillförsäkrar sådan rätt åt den ledande kommunala befattningshavaren. Det torde i allmänhet ej möta svårighet för landsrättsstäderna att inom ramen för gällande tjänstereglementen finna nya uppgifter för sina kommunalborgmästare till utfyllnad av arbetstid, som friställes genom att de statliga administrativa uppgifterna bortfaller. Kommunalborgmästarnas åligganden torde nämligen i praktiken vara väsentligt mindre omfattande än vad deras reglementen formellt stadgar. Städernas möjligheter att anlita sina nuvarande kommunalborgmästare för arbetsuppgifter utöver vad reglementet upptager får bedömas på samma sätt som nu. För närvarande gäller, att samtliga åligganden skall vara upptagna i det av Kungl. Maj:t utfärdade reglementet, vilket dessutom skall innehålla bestämmelser om kommunalborgmästarens tillsättande, avlöning, entledigande, pension och tjänsteförhållanden i övrigt. Nyligen har på förhandlingsvägen tillkommit förslag till normalreglemente för ordinarie kommunalborgmästare med heltidsanställning. Förslaget, som rör löne- och pensionsförhållanden m. m., är avsett att för varje stad i vanlig ordning underställas Kungl. Maj:t. Enligt detta förslag är kommunalborgmästare skyldig att utan minskning i honom tillkommande avlöningsförmåner i samband med ett avskaffande av kommunalborgmästarinstitutionen underkasta sig beslut av stadsfullmäktige om förflyttning till annan tjänst hos staden. Sådant beslut skall, om kommunalborgmästaren inom den för besvär över fullmäktiges beslut föreskrivna tiden påyrkar det, underställas Kungl. Maj:ts prövning. I de fall där nytt reglemente blivit utfärdat i överensstämmelse med detta förslag, beror det alltså av stadsfullmäktige eller, om kommunalborgmästaren det yrkar, av Kungl. Maj:t, vilka ändringar i fråga om tjänsteåligganden, villkor för entledigande, utövande av disciplinmyndighet m. m. som kommunalborgmästaren är skyldig att underkasta sig. På i huvudsak samma sätt synes frågan om ändrad tjänstgöringsskyldighet vara att bedöma för de ordinarie kommunalborgmästare, som kvarstår under äldre reglementen. Dessa reglementen torde regelmässigt stadga, att kommunalborgmästaren är pliktig att finna sig i förändrad eller mera vidsträckt tjänstgöringsskyldighet ävensom i jämkning av åligganden, som kan vara beslutad i behörig ordning. I detta sistnämnda förbehåll får anses ligga, att Kungl. Maj:t skall ha utfärdat nytt reglemente upptagande de nya eller ändrade arbetsuppgifterna. Även i denna del blir avtalsförhållandet mellan staden och kommunalborgmästaren oförändrat, och skyldighet för den senare att fullgöra nya åligganden förutsätter alltså, att nytt reglemente bli-

vit utfärdat av Kungl. Maj:t. Vad gäller villkoren för entledigande av dessa under äldre reglementen lydande kommunalborgmästare och dessas ställning i disciplinärt hänseende synes vad 1932 års lag och de olika reglementena innehåller härom äga tillämpning även efter kommunalborgmästarinstitutionens avskaffande. Utredningen anser, att i samband med upphävande av 1932 års lag en övergångsbestämmelse bör antagas av innehåll att med avseende på ordinarie kommunalborgmästare äldre bestämmelser om skyldighet att fullgöra nya eller ändrade arbetsuppgifter, om entledigande från tjänsten samt om tjänsteförhållanden i övrigt alltjämt skall gälla i tillämpliga delar.

Nu åsyftade bestämmelser upptog utredningen i ett övergångsstadgande till den föreslagna lagen om överflyttande på länsstyrelse av magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter. Vidare föreslog utredningen att, med den begränsning som följer härav, nuvarande bestämmelser om kommunalborgmästare i 29 § 2 mom. kommunallagen, 18 § lagen den 13 juni 1919 om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning, lagen den 17 juni 1932 om kommunalborgmästare och lagen den 17 juni 1932 om överflyttande å kommunalborgmästare av magistrat eller stadsstyrelse åliggande bestyr skall upphävas.

Vid remissbehandlingen av stadsdomstolsutredningens förslag tillstyrktes enhälligt att magistraten i dess nuvarande skick avvecklas. I det stora flertalet remissyttranden tillstyrktes jämväl att kommunalborgmästarinstitutionen avvecklas. Kritiken mot utredningens förslag i sistnämnda avseende avsåg huvudsakligen, att utskiftningen av kommunalborgmästarnas statliga förvaltningsuppgifter på andra myndigheter från servicesynpunkt innebär en försämring för allmänheten. Farhågor uttalades också angående möjligheten att bereda de nuvarande kommunalborgmästarna sådana arbetsuppgifter som de med hänsyn till sin offentlighetsrättsliga ställning är skyldiga att fullgöra.

Domstolskommittén

I likhet med stadsdomstolsutredningen finner domstolskommittén, att magistraterna efter rådhusrätternas förstatligande icke kan kvarstå såsom förvaltningsmyndigheter. Från kommunalrättslig synpunkt finns icke fog för ett i lag reglerat ämbetsmannaelement i städernas förvaltningsorganisation. Kommittén föreslår därför, att magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna skall avvecklas i samband med att rådhusrätterna förstatligas.

Domstolskommittén anför vidare, att kommittén delar stadsdomstolsutredningens uppfattning att, om än förslagets genomförande i något fall kan vara förenat med vissa praktiska olägenheter, dessa dock icke synes kunna tillmätas avgörande betydelse samt att de knappast är av mera allvarlig art. Kommittén anmärker att åtskilliga ärenden, som nu avgöres

av magistrat eller kommunalborgmästare, är av den art att erforderliga ansökningar och anmälningar kan göras per post eller telefon och att någon personlig kontakt mellan sökanden och den beslutande myndigheten ej är nödvändig. De fall där sådan kontakt är nödvändig gäller ofta ärenden av övervägande polisiär natur, och det synes kommittén naturligt att dylika ärenden handläggas av polismyndigheten såsom redan nu är förhållandet på landsbygden. Genom den vid 1962 års riksdag beslutade omorganisationen av polisväsendet (prop. 1962: 148, SU 183, rskr 387) torde visserligen de lokala polisdistrikten bli väsentligen större än för närvarande och polischefens förvaltningsområde kommer att omfatta en eller flera städer med kringliggande landsbygd. Avsikten torde emellertid vara att sörja för att en tillfredsställande kontakt kommer till stånd mellan polisen, å ena, samt kommunala organ och allmänheten, å andra sidan. Kommittén anser sig kunna antaga, att polischefen i många ärenden kommer att kunna delegera beslutanderätten i polismyndighetsärenden till chefen för den polisstyrka som är förlagd inom eller närmast vederbörande kommun. Denna delegationsrätt torde komma att omfatta tillstånd till åtgärder som kräver uppmärksamhet från ordnings- och trafiksäkerhetssynpunkter, ärenden angående biträde i olika hänseenden åt kommunala organ, utfärdande av intyg om förhållanden som kräver kännedom om eller undersökning av lokala förhållanden samt beslut i ärenden som fordrar mera utförliga uppgifter från enskilda, medan å andra sidan ärenden som har stor betydelse för enskildas förhållanden i personligt eller annat hänseende skall vara förbehållna polischefen. Genom att polischefen i den framtida polisorganisationen odelat kan ägna sin tid åt polisuppgifterna och genom den skisserade delegationen av polischefsuppgifterna torde, enligt kommitténs mening, en överflyttning på polismyndigheten av ärenden som nu ankommer på magistrat eller kommunalborgmästare att förorsaka endast obetydliga olägenheter.

Vad angår kommunalborgmästarnas rättsliga ställning torde, anför kommittén, de för kommunalborgmästarna gällande reglementena regelmässigt stadga att kommunalborgmästaren är pliktig att finna sig i förändrad eller mera vidsträckt tjänstgöringsskyldighet ävensom i jämkning av åligganden, som kan vara beslutade i behörig ordning. Det torde vidare förhålla sig så att Kungl. Maj:t för några kommunalborgmästare fastställt nya reglementen som överensstämmer med det på förhandlingsvägen tillkomna förslaget till normalreglemente för kommunalborgmästare med heltidsanställning, för vilket stadsdomstolsutredningen redogjort. Vidare torde vissa kommunalborgmästare ha godkänt reglemente med nu angivet innehåll. Kommittén konstaterar, att kommunalborgmästarens anställningsförhållande har en offentligrättslig och en privaträttslig sida. En ändring i anställningsförhållandena förutsätter därför enligt kommitténs uppfattning dels att den offentligrättsliga regleringen ändras genom att Kungl. Maj:t antager nytt

reglemente eller genom att det gamla reglementet upphäves genom lag, dels att den privaträttsliga regleringen ändras genom nytt avtal mellan kommunen och kommunalborgmästaren. Även efter kommunalborgmästarinstitutionens avveckling kommer sannolikt att kvarstå kommunalborgmästare, vilka i vart fall icke från privaträttslig synpunkt är skyldiga att finna sig i de ändrade bestämmelser om tjänstgöringsskyldighet som kan komma att utfärdas. Övergångsbestämmelserna i anslutning till att gällande lag om kommunalborgmästare upphäves måste därför utformas så att lagligt hinder icke möter mot att tillämpa äldre reglemente, om detta från privaträttslig synpunkt är påkallat. Kommittén anser, att de i stadsdomstolsutredningens lagförslag upptagna övergångsbestämmelserna fyller sagda krav och att förslaget även i övrigt är ägnat att läggas till grund för lagstiftning. I anslutning till remissuttalande av justitiekanslersämbetet bör emellertid, anför kommittén vidare, vid den generella överflyttningen på länsstyrelse av magistratsuppgifter, som ej regleras genom särskilda författningsbestämmelser, möjlighet förbehållas Kungl. Maj:t att för visst fall förordna annorlunda.

Domstolskommittén behandlar även önskemål, som i remissyttranden över stadsdomstolsutredningens förslag framförts om att kommunalborgmästare efter reformens genomförande skall kunna förordnas att fullgöra förvaltningsuppgifter som nu åligger dem. Kommittén finner att möjlighet härtill bör beredas i viss utsträckning. Vilka uppgifter som på detta sätt under en övergångstid kan anförtros nuvarande innehavare av kommunalborgmästartjänster, övervägs i anslutning till de ändringar i olika lagar och författningar som avvecklingen av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna föranleder. Enligt kommitténs åsikt bör följande uppgifter kunna fortsättningsvis överlämnas åt nuvarande tjänsteinnehavare, nämligen att föra handels- och näringsregister, att handlägga i 5 kap. fastighetsbildningslagen avsedda avstyckningsärenden samt att vara fastighetsregisterförare, notarius publicus och borgerlig vigselförrättare. Förordnanden innefattande åligganden av dessa slag kan meddelas med stöd av sådant övergångsstadgande som stadsdomstolsutredningen föreslagit.

Domstolskommittén framlägger förslag till lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter, vilket förslag i sak motsvarar stadsdomstolsutredningens lagförslag med det av justitiekanslersämbetet förordade tillägget.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag att magistraten skall upphöra såsom förvaltningsmyndighet i samband med rådhusrätternas förstatligande tillstyrkes eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser. Även kommitténs förslag att kommunalborgmästarinstitutionen samtidigt skall avvecklas

och att nuvarande ordinarie kommunalborgmästare under en övergångstid skall kunna förordnas att handlägga av kommittén närmare angivna ärenden godtages av det stora flertalet remissmyndigheter. Detta är också fallet med det av kommittén utarbetade förslaget till lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter. Kommitténs uttalanden rörande de tjänstemannarättsliga frågorna möter i allmänhet ej någon gensaga i remissvaren.

Klara uttalanden till förmån för att kommunalborgmästarinstitutionen skall bibehållas göres endast av *stadsfullmäktige i Boden, drättselkamrarna i Mjölby, Kungälv och Ulricehamn* samt *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare*. I vart fall, framhålls det, bör kommunalborgmästarna få kvarstå i sina befattningar och fullgöra sina nuvarande förvaltningsuppgifter till dess de avgår med pension. Föreningen framför vidare önskemål att kommunalborgmästarinstitutionen införes i samtliga städer. Till stöd för att kommunalborgmästarna bör få kvarstå i sina nuvarande befattningar anföres i yttrandena, att kommunalborgmästarinstitutionen fungerat utmärkt. Befattningshavarens placering inom den kommunala förvaltningen har underlättat samarbetet mellan kommunen och den som handhaft de statliga förvaltningsuppgifterna. Det är ur olika synpunkter en olycklig utveckling att flertalet av kommunalborgmästarens statliga förvaltningsuppgifter överflyttas till de polisiära organen. Avvecklingen kan slutligen medföra behov av omorganisation av den kommunala förvaltningsapparaten, vilket icke alltid kan genomföras, innan den nuvarande befattningshavaren avgått från sin tjänst.

Endast *drättselkammaren i Marstrand* avstyrker förslaget att kommunalborgmästaren skall kunna förordnas att fullgöra några statliga förvaltningsuppgifter. Å andra sidan utgår *länsstyrelsen i Älvsborgs län* från att förordnanden skall meddelas i största möjliga utsträckning.

Vem som skall svara för kostnaderna i samband med att vissa förvaltningsuppgifter genom förordnanden anförtros kommunal befattningshavare, beröres av *stadsfullmäktige i Karlskoga*. Stadsfullmäktige förutsätter, att staden ej drabbas av några kostnader i detta sammanhang utan att kostnaderna bestrides av statsmedel, eftersom ifrågavarande förvaltningsuppgifter är av statlig karaktär.

De tjänstemannarättsliga frågorna belyses i några yttrandena. *Sveriges juristförbund* uttalar, att de kommunalborgmästartjänster som är besatta med ordinarie innehavare bör bibehållas till dess innehavarna avgår med pension. Förbundet tar för givet att hinder icke möter att förbundet och vederbörande stad överenskommer, att de icke ordinarie kommunalborgmästarna även i fortsättningen kan bära tjänstetiteln kommunalborgmästare. *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare* framhåller, att det för närvarande finns ordinarie kommunalborgmästare i 47 städer. Den 1 januari 1965 har två av dessa avgått på grund av uppnådd pensionsålder. 17 då fyllt 60 år,

ytterligare 24 fyllt 50 år samt av de återstående fyra, alla anställda inom mindre städer, den yngste övergått till annan tjänst. Föreningen uttalar vidare att, om föreskrifterna i 29 § 2 mom. kommunallagen samt anslutande lagar och reglementen efter den 1 januari 1965 endast skulle komma att vara tillämpliga på då kvarstående kommunalborgmästare, hinder icke torde möta för stad att besluta, att den befattningshavare som på förordnande vid utgången av år 1964 uppehåller sådan tjänst även i fortsättningen skall bära titeln kommunalborgmästare. *Föreningen Sveriges häradshövdingar* understryker vikten av att de nuvarande kommunalborgmästarna — oberoende av skiljaktigheter i de för dem gällande reglementena — tillförsäkras de ekonomiska villkor av skilda slag, vilka gäller för dem och vilka de framdeles med säkerhet kunnat påräkna, om avveckling ej skett. Vidare bör de i möjligaste mån i enlighet med vad domstolskommittén åsyftar beredas tillfälle att fullgöra samma eller likvärdiga uppgifter som nu.

I dessa frågor åberopar *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare* vidare utlåtanden av professorn Stig Jägerskiöld och professorn Halvar G. F. Sundberg. I dessa utlåtanden säges bl. a. att vissa kommunalborgmästare torde vara skyldiga att underkasta sig en förändring som innebär att tjänsten förvandlas till en rent kommunal förvaltningstjänst. Andra kommunalborgmästare torde icke vara skyldiga att underkasta sig en sådan förändring av tjänsten. För en tredje grupp av kommunalborgmästare kan tvekan råda, om de är skyldiga att underkasta sig en dylik förändring.

Beträffande övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvillande uppgifter uttalar *drättselkammaren i Ulricehamn*, att de är synnerligen vagt utformade och oförståeliga. Drättselkammaren anmärker att, om 29 § 2 mom. kommunallagen, som konstituerar kommunalborgmästarinstitutionen, helt upphäves, följdlagstiftningen fortsättningsvis icke kan tillämpas ens i några delar.

Departementschefen

Magistraten har ursprungligen varit stadens styrelse och haft ett avgörande inflytande på stadens förvaltning. Detta inflytande har successivt minskat och genom 1953 års kommunallagsreform upphörde magistratens befattning med de i kommunallagen reglerade frågorna. Magistratens befattning med de kommunala angelägenheter som regleras i författningar utanför kommunallagstiftningen, såsom hälso- och sjukvård samt brandskydd, har i samband med senare lagstiftning på dessa områden i stort sett upphört. I samband med kommunallagsreformen uttalades önskemål att städernas domare skulle befrias även från förvaltningsuppgifter, som icke var reglerade i kommunallagarna. De förvaltningsuppgifter som numera åligger dem i egenskap av magistratsledamöter är, möjligen med några undantag, icke heller av beskaffenhet att kräva handläggning av domare.

Magistratens beslut i förvaltningsfrågor fattas ofta efter remiss till annat organ, som på grund av sin sakkunskap kan utöva betydande inflytande på avgörandet. Rättsskipningsuppgifterna är vidare numera så dominerande att det innebär en onödig splittring av domarnas tid och arbete, att de tvingas behandla förvaltningsfrågor, som skiljer sig från domstolsuppgifterna och inbördes är av olika karaktär.

Magistratsstädernas förvaltning har efter kommunallagsreformen fått, inom ramen för kommunallagstiftningen, ordnas på sätt varje stad funnit vara bäst med hänsyn till stadens särskilda förhållanden. Något behov av föreskrifter i lag om ett ämbetsmannaelement i dessa städers förvaltning har icke visat sig. Även större tätorter, som icke har stadsrättigheter, har kunnat ordna sin förvaltning utan sådana föreskrifter.

Domstolskommitténs förslag att magistraten skall avvecklas i samband med att rådhusrätterna förstatligas har icke mött erinran från någon remissinstans. Även avvecklingen av kommunalborgmästarinstitutionen har i allmänhet godtagits, också av städer som nu har kommunalborgmästare. Från några håll har emellertid yrkats, att kommunalborgmästarinstitutionen skall bibehållas. Avgörande skäl att bibehålla denna särskilda organisation i vissa av landets kommuner synes emellertid ej föreligga. Att införa en sådan organisation i samtliga städer finner jag icke kunna komma i fråga.

Jag vill därför nu, i likhet med domstolskommittén och andra tidigare utredningar, förorda att magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna avvecklas i samband med att staten övertager kostnaderna för städernas domstolar. Avvecklingen torde alltså böra ske vid utgången av år 1964.

Såvitt angår kommunalborgmästarnas framtida ställning i rättsligt hänseende delar jag de av domstolskommittén anförda synpunkterna, vilka i allmänhet icke mött någon gensaga under remissbehandlingen. I den mån kommunalborgmästaren godkänt fastställt reglemente som ålägger honom att, då tjänsten indrages, övergå till annan ledande befattning inom stadens förvaltning, torde varken från offentligrättslig eller från privaträttslig synpunkt några komplikationer uppkomma. För övriga fall måste lagstiftningen ges sådant innehåll att det från offentligrättslig synpunkt icke möter något hinder att ordinarie kommunalborgmästare kvarstår i sin nuvarande befattning med de åligganden som återstår, sedan de statliga förvaltningsuppgifterna utskiftats till andra organ. I den mån kommunalborgmästares åligganden i praktiken är mindre omfattande än reglementet stadgar -- vilket för närvarande stundom torde vara fallet -- torde den arbetstid som friställes genom reformen kunna fyllas ut genom nya arbetsuppgifter inom ramen för gällande reglemente. Domstolskommitténs förslag innebär att nuvarande bestämmelser om kommunalborgmästare upphäves med viss begränsning, avseende kommunalborgmästare som vid ikraftträdandet innehar ordinarie tjänst. I fråga om sådan befattningshavare föreslås, att vad i 1932 års lag om kommunalborgmästare och med stöd därav utfärdade tjänstereglementen är stadgat om skyldighet att fullgöra nya eller ändrade arbets-

uppgifter, villkor för entledigande samt tjänsteförhållanden i övrigt alltjämt skall gälla i tillämpliga delar. Till detta förslag kan jag ansluta mig.

I några remissyttranden har framförts önskemål om att ordinarie kommunalborgmästare som kvarstår i sin tjänst skall få behålla samtliga sina nuvarande förvaltningsuppgifter eller större delen av dessa. Det torde emellertid få anses uteslutet att föreskriva särskilda regler i sådant hänseende för de städer som har ordinarie kommunalborgmästare. I stället torde största möjliga enhetlighet i hela riket böra eftersträvas. I den mån kommunalborgmästarens nuvarande förvaltningsuppgifter kommer att kunna fullgöras efter särskilt förordnande, synes hinder emellertid icke möta att lämna sådana förordnanden till kommunalborgmästare. Huruvida denne är skyldig att åtaga sig uppgiften, beror av innehållet i det för honom gällande reglementet; om föreskrift saknas i reglementet, blir det fråga om frivilligt åtagande från hans sida. Såsom domstolskommittén uttalat torde därvid i princip följande ärenden kunna ifrågakomma, nämligen att föra handels- och näringsregister, att handlägga i 5 kap. fastighetsbildningslagen avsedda avstyckningsärenden samt att vara fastighetsregisterförare, notarius publicus och borgerlig vigselförrättare. Till denna ärendegrupp torde också böra föras förordnanden att ha tillsyn över fastighetsregistrets uppläggande och förande. Förordnanden av dessa slag torde kunna givas enligt det förut återgivna övergångsstadgandet. Några särskilda regler i fråga om bestridande av kostnaderna, utöver vad som eljest gäller, torde icke erfordras för de fall att förordnande att fullgöra nu avsedda uppgifter anförtros kommunalborgmästare.

Domstolskommittén har icke ansett sig kunna förutsätta, att samtliga föreskrifter om magistratens förvaltningsuppgifter uppmärksammas. Med hänsyn till bl. a. magistratsinstitutionens ålder torde ej utan mycket stora svårigheter full visshet kunna erhållas om samtliga magistratens förvaltningsuppgifter. Föreskrifter om sådana förvaltningsuppgifter kan förekomma i alltjämt gällande författning. Jag finner därför i likhet med domstolskommittén att i särskild lag bör bestämmas, att vad i lag eller författning stadgas om magistrat, ledamot av magistrat, stadsstyrelse, ordförande i stadsstyrelse eller kommunalborgmästare i stället skall gälla länsstyrelse, såframt ej Kungl. Maj:t föreskriver annat. Genom samma lag bör lagen om överflyttande på kommunalborgmästare av magistrat eller stadsstyrelse åliggande bestyr upphävas.

Magistraten kommer den 1 januari 1965 enligt § 6 mom. 7 sista stycket riksdagsordningen att ha viss uppgift i fråga om val till riksdagens första kammare. Om stad, som ej deltagar i landsting, tillhör samma valkrets vid val till riksdagens första kammare som landstingsområde, skall stadsfullmäktige bland sina ledamöter utse valmän och suppleanter för dessa. Om sålunda utsedd valman blir förhindrad deltaga i valet, skall han ofördröjligen underrätta magistraten som i hans ställe skall kalla vederbörande suppleant. Samma bestämmelser finns i 13 § lagen den 26 november 1920 (nr

796) om val till riksdagen (ValL). I anslutning härtill stadgas i 12 § 2 och 3 mom. ValL att länsstyrelsen i god tid före valet skall underrätta magistraten i stad som nu nämnts om tid och ställe för valförrättningen, att magistraten skall tillse att stadsfullmäktige utser valmän och suppleanter samt att magistraten skall låta personligen kalla valmännen till förrättningen.

Dessa stadganden kan nu bli tillämpliga endast i Norrköping och Malmö, vilka städer ej ingår i landstingskommun men vid val till riksdagens första kammare tillhör samma valkrets som landstingskommun.

Det kan antagas att magistraten erhållit dessa uppgifter i den dubbla egenskapen av stadens styrelse och statligt förvaltningsorgan. Uppgiften torde därför, när magistraten upphör, böra ankomma antingen på stadens styrelse (stadskollegium eller drätselkammare) eller på länsstyrelsen. Jag har för avsikt att i annat sammanhang föreslå sådana ändringar i riksdagsordningen och ValL att nu avsedda bestyr överflyttas till länsstyrelsen. Grundlagsändringen kan emellertid icke träda i kraft förrän tidigast någon gång under 1965. Det synes icke böra ifrågakomma att uppskjuta magistratsavvecklingen i avbidan på denna grundlagsändring. Å andra sidan står det icke i överensstämmelse med riksdagsordningens nu gällande lydelse att länsstyrelsen övertager uppgiften att inkalla suppleant för valman som fått förhinder. Magistratsbegreppet definieras nu icke vare sig i grundlag eller allmän lag. Det speciella problem som här föreligger i fråga om magistratens grundlagsenliga uppgift synes kunna lösas genom en föreskrift om vad som avses med magistraten i detta sammanhang. Lämpligen torde härvid kunna föreskrivas, att magistrat vid behandling av ärende som avses i § 6 mom. 7 riksdagsordningen och 13 § ValL skall bestå av borgmästaren vid rådhusrätten i staden. Något principiellt hinder att låta länsstyrelsen övertaga de magistratsuppgifter som angives i 12 § 2 och 3 mom. ValL föreligger däremot icke. Då ändringar i vallagen ändock måste ske i samband med ändringen i § 6 riksdagsordningen, torde ValL nu få lämnas oförändrad och i stället den föreslagna lagen om överflyttande på länsstyrelse av magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter tills vidare tillämpas på nu nämnda ärenden.

Jag föreslår därför att i den föreslagna särskilda lagen upptages ett stadgande, att magistrat vid behandling av ärende som enligt § 6 mom. 7 riksdagsordningen och 13 § ValL ankommer på magistraten skall bestå av borgmästaren i rådhusrätten i staden.

Bestämmelserna om upphävande av 29 § 2 mom. kommunallagen och lagen om kommunalborgmästare torde böra sammanföras i en lag. I denna torde även få upptagas övergångsbestämmelse om kommunalborgmästares uppgifter efter årsskiftet 1964/65, vilka förut behandlats. I detta sammanhang erforderliga ändringar i lagen om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning torde få anmälas senare i samband med andra aktuella ändringar i lagen.

Allmänna principer för utskiftningen av magistratsuppgifterna¹

Stadsdomstolsutredningen

Utredningen erinrar om att magistratens åligganden och de däremot svarande kommunalborgmästaruppgifterna framgår av ett stort antal författningar, som härrör från ganska vitt skilda tider och berör förvaltningsområden, mellan vilka ofta ej finns något närmare samband. Redan till följd av uppgifternas olikartade karaktär anser utredningen förslagen till ändring av hithörande författningar i princip böra begränsas till vad som äger oskiljaktigt samband med magistratens upphörande och kommunalborgmästarinstitutionens avveckling. För en sådan begränsning talar enligt utredningens uppfattning även det förhållandet att flera av dessa författningar är föremål för översyn inom andra kommittéer och utredningar.

Utredningen anmärker, att flera av magistratens vad man brukar kalla statligt administrativa uppgifter är av mera kommunal än statlig karaktär. En huvudfråga vid utskiftningen av magistratsuppgifterna blir därför spörsmålet om kompetensfördelningen mellan statlig och kommunal myndighet. Härvidlag anser utredningen en i viss mån principiellt grundad skiljelinje kunna tjäna till ledning. I förvaltningsrätten skiljer man stundom mellan förvaltningsakter som rör rättsfrågor och förvaltningsakter som avser lämplighetsfrågor. Ehuru gränsen mellan rättsfråga och lämplighetsfråga är vag, synes distinktionen kunna erbjuda viss ledning vid utskiftningen av magistratsuppgifterna. Lagstiftningen utgår sålunda stundom från att den enskilde har ett visst rättsanspråk och att myndigheterna icke får uppställa andra hinder för realiserandet av detta anspråk än som är uttryckligen angivna i lag eller annan författning. Utredningen anser, att i vart fall mera utpräglade rättsfrågor ej bör bero av kommunal myndighets prövning. Kommunalförvaltningen kännetecknas av förhållandevis fria provningsbefogenheter. De kommunala myndigheterna är vana vid att i första hand se till vad som är lämpligt och billigt. De har icke i samma utsträckning som domstolarna och de statliga förvaltningsmyndigheterna att lägga rättsliga bedömningar till grund för sitt handlande. Enligt utredningens mening bör man därför vid utskiftningen av magistratsuppgifterna sträva efter att förbehålla de statliga myndigheterna ärenden vilka är av övervägande rättslig karaktär. Härmed är givetvis icke sagt att övriga ärenden i princip bör handläggas av kommunal myndighet. Frågan i vad mån så bör ske torde få bero av styrkan av de kommunala intressen som gör sig gällande beträffande ärende av visst slag.

Utredningen behandlar även spörsmålet om kompetensfördelningen mellan olika statliga myndigheter och finner, att den vanliga frågan om fördelarna och nackdelarna med centralisation och decentralisation uppkommer.

¹ Förslag 1) och 2) i propositionen.

Detta problem har sin särskilda betydelse för fördelningen av magistratsuppgifterna på länsstyrelse och lokal polismyndighet, d. v. s. i de större städerna poliskammare och eljest polischefen i orten. Med uppgifterna förlagda till länsstyrelsen vinnes framför allt större kompetens och större enhetlighet i förvaltningspraxis. Hos polismyndigheten åter är kännedom om de lokala förhållandena bättre företrädd och polisen är lättare tillgänglig för allmänheten. Också vid valet mellan länsstyrelse och polismyndighet får distinktionen mellan rättsfråga och lämplighetsfråga en viss betydelse. Det synes nämligen vara en riktig utgångspunkt att ju friare skön myndigheten har att träffa avgörande ju starkare talar skälen för att ärendet skall handläggas av länsstyrelse. En viss risk finns för att hos polisen ordnings- och säkerhetssynpunkterna blir dominerande till förfång för andra intressen, som med större rätt kan kräva beaktande. I några fall har magistraten att utöva närmast domstolsmässiga funktioner, t. ex. då fråga uppkommer att skilja hotellidkare och innehavare av trafikrättighet från hans yrkesutövning. Sådana ärenden, vilka innebär ett mycket kännbart ingrepp för den enskilde, bör enligt utredningens uppfattning ej avgöras av polismyndighet.

Slutligen betonar utredningen, att man bör tillvarata de möjligheter till större administrativ enhetlighet mellan olika städer samt mellan stad och land som avvecklingen av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna innebär. Förhållandena är dock i olika hänseenden så skilda mellan å ena sidan de större städerna och å andra sidan småstäderna och landsbygden att fullständig enhetlighet ej kan vinnas. I storstäderna med deras mera utvecklade förvaltningsorgan låter sig en decentralisation av förvaltningsbefogenheterna lättare genomföra.

Domstolskommittén

Domstolskommittén delar stadsdomstolsutredningens mening att man vid utskiftningen av magistratsuppgifterna bör eftersträva att förbehålla statliga myndigheter ärenden av övervägande rättslig karaktär. Frågan, i vad mån övriga ärenden bör handläggas av kommunal myndighet, får bero av styrkan av de kommunala intressen som gör sig gällande beträffande ärende av visst slag. Kommittén instämmer också i stadsdomstolsutredningens uttalanden att med förvaltningsuppgifterna förlagda till länsstyrelsen större kompetens vinnes hos det beslutande organet och större enhetlighet i praxis. Polismyndigheten har bättre kännedom om de lokala förhållandena och är lättare tillgänglig för allmänheten. Vid utskiftningen bör en avvägning ske med beaktande av nämnda synpunkter, varvid hänsyn vidare måste tagas till att ärenden som avgöres efter fritt skön i allmänhet bör ankomma på länsstyrelsens prövning.

Domstolskommittén finner, att utskiftningsfrågorna kommit i ett delvis annat läge, sedan stadsdomstolsutredningen avgav sitt betänkande. Kommittén erinrar om att polismyndigheten i stad för närvarande har ett förvaltnings-

område, som ej omfattar annat än staden, men att polischefens förvaltningsområde enligt den blivande polisorganisationen kommer att omfatta en eller flera städer eller andra tätorter med kringliggande landsbygd. Härigenom får polischeferna över lag kvalificerade och grannlaga uppgifter. Den nya organisationen torde också komma att medföra större snabbhet och rutin i handläggningen samt en fastare förvaltningspraxis än i de nuvarande små distrikten. De möjligheter till större enhetlighet mellan stad och land som sålunda erhålles synes kommittén böra tillvaratagas. I princip bör därför sådana ärenden, som för närvarande på landet handlägges av polischefen, handläggas av polismyndigheten även i stad. I de fall då ärendena i stad med poliskammare handhaves av denna, ligger det nära till hands att låta polischefen handlägga dylika ärenden även på landet.

Vad angår Stockholm finner domstolskommittén förhållandena ligga anorlunda till, eftersom magistraten där egentligen icke har några statliga förvaltningsuppgifter. Dessa uppgifter har i stället efter särskild utredning fördelats mellan överståthållarämbetet och poliskammaren, och enligt domstolskommitténs uppfattning bör någon omfördelning av ärendena mellan dessa myndigheter icke ske i detta sammanhang.

Remissyttranden

De av domstolskommittén angivna allmänna riktlinjerna för utskiftningen av magistratsuppgifterna tillstyrkes eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. *Justitiekanslersämbetet* framhåller i anslutning härtill, att förhållandena på vissa områden är sådana att det framstår som tämligen betydelselöst, vilken av olika tänkbara lösningar som väljes, eftersom en mera omfattande översyn av gällande författningsbestämmelser ofta är att vänta inom en snar framtid och de nu föreslagna anordningarna endast får provisorisk karaktär.

I några yttranden beröres de personella och organisatoriska förutsättningarna hos den nya polisorganisationen och framhålles, att polismyndigheten icke bör belastas med förvaltningsuppgifter, som ej har anknytning till polisens övriga uppgifter. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* manar således till försiktighet då det gäller att till polischef eller annan lokal polismyndighet överföra varjehanda administrativa göromål, vilka ej har med allmän ordning och säkerhet att skaffa och ej heller eljest är av polisiär natur. Förutom att polisens allmänna lämplighet för vissa dylika icke polisiära uppgifter kan ifrågasättas, torde en dylik utvidgning av polisens arbetsuppgifter komma att försämra den rent polisiära effektiviteten. *Landsfogden i Kristianstads län* framhåller, att polismyndigheten med den av polisberedningen föreslagna snäva personalramen på polischefsplanet kommer att få svårt att klara det merarbete som följer av att magistratsuppgifter i betydande omfattning överföres på myndigheten. Uppgifterna anges ofta vara av kvalificerad och svårbedömbart art, varför delegering av beslu-

tanderätten till lokalt polisbefäl icke torde vara ett lämpligt sätt att undanröja svårigheterna. *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* erinrar om att polisberedningens förslag rörande den nya polisorganisationen innebär att krav på juristkompetens uppställs endast för länspolischeferna medan för de blivande polischeferna på lokalplanet föreslås en begränsad juridisk utbildning. Enligt föreningens mening står det därför klart att ett överförande av magistratsuppgifter till polismyndigheterna i den utsträckning kommittén föreslagit innebär ett avkall på juridisk kompetens för uppgifterna. Å andra sidan uttalar *Föreningen Sveriges polismästare*, att kontaktverksamheten mellan polischefen och kommunerna och delegationen av beslutanderätten samt en ändamålsenlig organisation av polisdistrikten är omständigheter, ägnade att medföra en för allmänheten tillfredsställande service, även om överflyttningen kommer att innebära en ytterligare ökning av den mycket betydande arbetsbördan för polischeferna efter förstatligandet.

I frågan om domstolskommitténs förslag tillgodoser rimliga krav på service uttalar *drättselkammaren i Norrköping*, att en centralisering av de nuvarande magistratsuppgifterna ej får överdrivas, medan *stadsfullmäktige i Härnösand* icke finner utskiftningsförslagen behöva medföra någon påtaglig försämring för allmänheten.

Önskemål om enhetliga bestämmelser för stad och landsbygd framföres i två yttranden. *Svenska kommunförbundet* understryker angelägenheten av att magistratsuppgifterna utskiftas på sådant sätt att svårigheter icke uppstår att skapa en enhetlig kommuntyp. Kommitténs förslag tillgodoser i stort sett detta intresse. *Landsfiskalen i Olofströms distrikt* anser, att benämningarna »stad» och »staden» genomgående bör utbytas mot »kommun» och »kommunen».

En allmän redaktionell anmärkning framställs av *Föreningen Sveriges häradshövdingar*. Anmärkningen avser bruket av orden »Konungens befallningshavande». Då det numera icke finns någon myndighet som heter Konungens befallningshavande, anser föreningen att dessa ord genomgående bör ändras till länsstyrelsen.

Slutligen påpekar *justitiekanslersämbetet*, att de utarbetade författningsförslagen icke uppvisar en fullt enhetlig terminologi i fråga om benämningen på den lokala polismyndigheten. Ämbetet förutsätter att den slutliga utformningen sker i anslutning till innehållet i den blivande lagen om polismyndighet.

Departementschefen

Såsom jag redan anfört avser chefen för inrikesdepartementet att senare denna dag anmäla förslag till ny organisation av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet från och med den 1 januari 1965. Ett genomförande av dessa förslag, som syftar till att helt upplösa det organisatoriska sambandet mel-

lan dessa verksamhetsgrenar, kommer att vara av betydelse när det gäller att bestämma, vilket organ som framdeles skall handlägga de olika magistratsuppgifterna. Förslagen torde i stora drag innebära följande.

För polisverksamheten skall riket liksom nu vara indelat i polisdistrikt. I princip skall varje distrikt byggas upp kring en välbelägen större huvudort och omfatta det område som allmänt graviterar mot huvudorten. Som grund för indelningen skall läggas den indelning av länen i kommunblock vilken Kungl. Maj:t fastställer. Distrikten skall i regel göras så stora att polisarbetet inom varje distrikt bereder sysselsättning för en poliskår om minst 20 och helst upp emot 50 man. I enlighet med dessa principer förutsättes, att antalet polisdistrikt reduceras från omkring 560 till 119. Polisdistriktet skall utgöra polischefens verksamhetsområde. Den förutsatta indelningen i polisdistrikt leder till att omkring 25 distrikt kommer att bestå av högst fem kommuner. Av övriga distrikt kommer ett 45-tal att omfatta 10—20 kommuner och fem mer än 20 kommuner. Från arbetsorganisatorisk synpunkt skall polisdistriktet utgöra en enhet under polischefens ledning. Polisdistriktet indelas i vaktområden, av vilka ett, centralvaktområdet, innefattar distriktets centralort och de övriga, lokalvaktområden, en eller flera stationeringsorter för arbetsgrupper. En arbetsgrupp inom lokalvaktområde skall stå under ledning av kvalificerat befäl. Delegerad handläggning av ärenden som enligt särskilda stadganden ankommer på polismyndighet skall äga rum, förutom vid huvudstyrkan i centralvaktområdet, vid endast en arbetsgrupp i varje lokalvaktområde.

Indelningen av riket i åklagardistrikt skall ske på grundval av polisdistriktsindelningen. Varje åklagardistrikt skall omfatta ett eller flera polisdistrikt. Antalet åklagardistrikt förutsättes bli omkring 90. Åklagarmyndighetens kansli skall förläggas till polisiär centralort. Finns inom distriktet mer än en sådan centralort, skall en av myndighetens åklagare stationeras på varje polisiär centralort, som icke utgör kansliort för myndigheten.

För den exekutiva verksamheten skall riket vara indelat i kronofogdedistrikt. Indelningen skall grundas på polisdistriktsindelningen. Varje kronofogdedistrikt skall bestå av ett eller flera polisdistrikt. Antalet kronofogdedistrikt förutsättes bli omkring 80. Personalen i ett kronofogdedistrikt skall till största delen stationeras på kronofogdemyndighetens kansliort, som skall vara en polisiär centralort inom distriktet. I viss utsträckning skall dock kronofogde underställd personal stationeras utanför kronofogdemyndighetens kansliort. Sammanlagda antalet stationeringsorter utanför kronofogdemyndigheternas kansliorter beräknas i hela landet bli omkring 170.

Förslag kommer vidare att framläggas till lag, vari anges vad som menas med polismyndighet, lag om polismyndigheter och lag om åklagare tillkommande andel i böter m. m. Med polismyndighet avses polischefen i orten; Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall

äga föreskriva att uppgift som åligger polischef i dennes ställe skall fullgöras av annan tjänsteman inom polisväsendet. Polisenämnd skall finnas i varje polisdistrikt för samråd med polischefen i frågor av mera allmän betydelse för distriktets polisväsende. Nämnden skall för polischefen framlägga de förslag och eljest anföra de synpunkter nämnden finner påkallade för att inom polisdistriktet främja ett förtroendefullt förhållande mellan polisen och allmänheten samt avgiva av polischefen infortrade yttranden i frågor rörande polisväsendet. Åklagare tillkommande andel i böter skall framdeles tillfalla statsverket.

Den enligt omnämnda lagförslag medgivna delegeringen av polischefs-uppgifterna avses ske på det sättet att ärenden, i vilka kravet på rätts-säkerhet är särskilt framträdande, förbehålles handläggning av polischefen eller polisbefäl med motsvarande kvalifikationer. Till dessa ärenden hänföres bl. a. ärenden som rör rätt att driva handel eller näring eller anordna allmän sammankomst eller som eljest är av särskild betydelse för den enskilde. Handläggningen av andra ärenden avses bli decentraliserad, när fråga är om vanligt förekommande ärenden med anknytning till lokala förhållanden, samt även i övrigt kunna anförtros polischefen underställd befattningshavare på distriktets centralort, om det är motiverat av arbetsorganisatoriska skäl. Till ärenden som i regel lämpar sig för decentraliserad handläggning hänföres bl. a. ärenden som kräver uppmärksamhet endast från lokal ordnings- och trafiksynpunkt, ärenden rörande biträde åt kommunala organ, intyg om personer eller förhållanden inom lokalvaktområde samt ärenden som grundar sig på besiktning eller eljest på personlig kännedom om förhållandena där.

De principer som domstolskommittén angivit för utskiftningen av magistratsuppgifterna på andra myndigheter kan jag i likhet med det stora flertalet remissinstanser ansluta mig till. Den föreslagna nya organisationen av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet ger möjligheter till större enhetlighet än för närvarande mellan stad och land. Dessa möjligheter bör tillvaratagas och vid författningsändringarna bör därför eftersträvas att ärendena handläggas av samma myndighet i stad och på landsbygd. Valet mellan kommunal och statlig myndighet samt mellan olika statliga myndigheter, när det gäller de särskilda ärendegrupperna, får ske med hänsyn till de intressen som i varje särskilt fall gör sig gällande. Det utredningsarbete som pågår beträffande många av de områden som regleras av nu aktuella författningar har till följd att författningsändringarna i flera fall får en provisorisk karaktär. Någon mera genomgripande reformering av de skilda områdena kan icke övervägas i detta sammanhang. Ändringarna i lagstiftningen torde nu icke böra göras mer omfattande än som är nödvändigt för att behörig myndighet skall finnas tillgänglig. De får utformas så att resultatet av pågående utredningar icke föregripes.

Polisen kommer genom de i polisdistriktet stationerade arbetsgrupperna

att ha omedelbar kontakt med kommunerna och allmänheten. För att tillgodose allmänhetens berättigade krav att den statliga förvaltningsmyndigheten skall vara lättillgänglig och väl insatt i de lokala förhållandena och för att möjliggöra att beslut i ärendena kan fattas utan tidsödande remissförfarande, torde man som beslutande myndighet i många fall icke böra välja annan myndighet än polisen, även när fråga ej är om rent polisiära uppgifter. Beslut om vilka ärenden som skall få delegeras till lokal handläggning i polisdistrikten avses skola fattas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Det i många författningar använda uttrycket »Konungens befallningshavande» är visserligen föråldrat men torde å andra sidan icke kunna missas. Därest författning, vari uttrycket förekommer, kan förväntas bli föremål för mera genomgripande ändringar, synes uttrycket i detta sammanhang icke behöva utbytas mot länsstyrelsen. Beträffande övriga författningar får i varje särskilt fall övervägas, om sådan ändring bör ske.

Utskiftningen av magistratsuppgifter

Tillsynen över ianspråktagande av allmän plats samt över offentliga tillställningar och allmänna sammankomster¹

Gällande bestämmelser

I allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617) och lagen om allmänna sammankomster av samma dag (nr 618) har åt polismyndighet uppdragits att öva tillsyn över ianspråktagande av allmän plats samt över offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. I dessa författningar avses med polismyndighet, i stad med poliskammare denna och i annan stad magistrat eller kommunalborgmästare samt i övriga delar av riket polischefen i orten. Poliskammare finns nu i 19 magistratsstäder. I de städer där magistrat eller kommunalborgmästare är polismyndighet äger stadsfullmäktige besluta att polischefen i orten skall vara polismyndighet i stället för magistrat eller kommunalborgmästare (32 § ordningsstadgan och 14 § lagen om allmänna sammankomster).

Enligt ordningsstadgan ankommer det på polismyndigheten att pröva fråga om tillstånd att taga allmän plats inom stadsplanlagt område i anspråk för upplag, avstjälpning, försäljningsstånd, ställningar o. d. eller eljest för nyttjande på sätt som ej överensstämmer med det ändamål för vilken platsen upplåtits eller anvisats eller som är allmänt vedertaget (2 §); i Stockholm prövar dock överståthållarämbetet ansökan om upplåtelse av allmän plats för försäljningsändamål. Vidare åligger det polismyndigheten att pröva

¹ Förslag 23) och 27) i propositionen.

fråga om tillstånd till offentlig tillställning på allmän plats eller till visst slags offentliga tillställningar såsom dans, cirkus, vissa idrottstävlingar m. m. (12 §). Andra än tillståndspliktiga offentliga tillställningar skall i stad eller köping anmälas till polismyndigheten (13 §). I tillsynsbefogenheterna ingår att inhämta utredning och upplysningar rörande tillställningarna (14 och 15 §§), att meddela föreskrifter rörande ordning och säkerhet (16—18 §§) och att meddela förbud mot förnyande av olaglig tillställning eller tillställning som visat sig föranleda oordning eller fara för de närvarande (20 §). Till efterkommande av ordningsstadgan eller lokal ordningsstadga eller särskilt meddelade ordningsföreskrifter äger polismyndighet förelägga vite eller låta verkställa arbete eller åtgärd på den försumliges bekostnad (31 §). I tillståndsärenden angående ianspråktagande av allmän plats är polismyndigheten skyldig att inhämta yttrande från den kommunala nämnd eller styrelse, som kommunen bestämt; och om denna avstyrker ansökningen, får tillstånd ej meddelas (2 § andra stycket). Polismyndigheten har vidare uttryckligen ålagts att i ärenden enligt ordningsstadgan samråda med annan myndighet, som beröres av ärendet, såsom myndighet för barnavård, undervisning och nykterhetsvård (26 §).

Enligt lagen om allmänna sammankomster fordras tillstånd av polismyndigheten för att hålla allmän sammankomst på gata, torg, park eller annan allmän plats, som enligt fastställd stadsplan eller byggnadsplan utgör allmän plats och som upplåtits för avsett ändamål, på sådan del av hamnområde som är tillgängligt för allmänheten eller på allmän väg eller annat område som är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel (3 §). Allmänna sammankomster på annan plats utomhus skall anmälas till polismyndigheten (4 §). Det åligger denna att införskaffa uppgifter angående sammankomsterna (5 och 6 §§), att meddela föreskrifter med avseende å ordning och säkerhet (7 och 9 §§) samt att förbjuda lagstridig sammankomst eller sammankomst som visat sig föranleda svårare oordning eller avsevärd fara för de närvarande (11 §).

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att magistrats och kommunalborgmästares uppgifter enligt ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster skall överflyttas till polischefen i orten. Utredningen framhåller, att sakliga skäl knappast kan motivera att förevarande ärenden skall handläggas i de största städerna samt i köpingar, municipalsamhällen och på landsbygden av de egentliga polismyndigheterna men i övriga städer av magistrat eller kommunalborgmästare. Utredningen erinrar om att vid tillkomsten av de nuvarande bestämmelserna betänkligheter anfördes bl. a. från kommunalt håll mot att dessa ärenden skulle avgöras av polisen. Till grund för den nuvarande ordningen ligger emellertid, fortsätter utredningen, den uppfatt-

ningen att särskilt tillståndsärenden för sin prövning kräver ett sådant hänsynstagande till allmän ordning och säkerhet att polismyndigheten icke kan lämnas åsido. Bestämmelserna om tillståndsgivningens räckvidd och om samråd mellan polismyndigheten och olika kommunala organ torde innefatta tillräckliga garantier för att i den praktiska tillämpningen de polisiära synpunkterna icke skall dominera till förfång för kommunernas självbestämmanderätt och för de enskilda och samhälleliga intressen i övrigt som dessa författningar reglerar. Därest även i de mindre städerna avgörandet av ifrågakvarande ärenden förlägges till polischefen i staden, torde i allmänhet en snabbare handläggning kunna vinnas. I vart fall bör det vara en praktisk fördel att polisen generellt är den myndighet till vilken man har att vända sig i hithörande angelägenheter.

Domstolskommittén

Domstolskommittén erinrar om att föredragande departementschefen vid tillkomsten av nu gällande allmänna ordningsstadga (prop. 1956: 143 s. 81 ff) angående bestämmelserna om tillstånd till ianspråktagande av allmän plats uttalade, att den reglering som skedde borde ses ur offentlig-rättsliga synpunkter medan spörsmålet om privaträttslig upplåtelse av allmän plats och om kommunens rätt att uttaga avgifter för sådan upplåtelse skulle upptagas till övervägande i annat sammanhang.

Av departementschefsanförendet återges här följande.

Ifrågakvarande gator och andra allmänna platser ägs i regel av kommunen eller står under dess förvaltning och det kan då synas fullt befogat, att kommunen får ett avgörande inflytande på frågan, vem som skall få nyttja marken. Å andra sidan talar bärande skäl för att polismyndigheten får beslutanderätten. Sådant ianspråktagande som här avses måste nämligen ses främst ur ordningssynpunkt och framför allt måste trafikförhållandena beaktas. Det torde t. ex. icke böra komma i fråga, att en kommunal myndighet lämnar tillstånd till uppförande av ett försäljningsstånd, som polismyndigheten med hänsyn till ordningssynpunkter icke ansett böra få finnas på den ifrågasatta platsen. Härtill kommer vissa praktiska synpunkter. Sålunda bör med hänsyn till allmänheten förfarandet vara enkelt. Om möjligt synes man böra undvika att kräva tillstånd av flera olika myndigheter.

Vid övervägande av de skäl, som åberopats för de olika ståndpunkterna i denna fråga, har jag kommit till den uppfattningen, att den lämpligaste lösningen är att låta avgörandet tillkomma polismyndigheten men samtidigt tillerkänna vederbörande kommunala myndighet vetorätt. Om polismyndigheten sålunda finner att en ansökan om tillstånd att ta i anspråk allmän plats på sätt här avses med hänsyn till ordningssynpunkter och trafikförhållanden icke kan bifallas, bör polismyndigheten äga vägra tillstånd. Finer däremot polismyndigheten att ur nämnda synpunkter hinder mot bifall icke möter, skall det åligga polismyndigheten att höra den kommunala myndighet, som kommunen bestämt, och, om denna myndighet avstyrker an-

sökan, skall polismyndigheten icke äga meddela det sökta tillståndet. Tillstyrkes ansökan bör tillstånd givetvis lämnas. En sådan ordning för ärendenas handläggning synes mig tillgodose såväl synpunkten att kommunen bör ha viss självbestämmanderätt som de polisiära synpunkterna. I städer utan poliskammare bör i detta sammanhang regelmässigt med polismyndighet avses magistrat eller kommunalborgmästare eller sålunda myndigheter på vars tillsättning kommunerna övar inflytande. Även härigenom tillgodoses i viss utsträckning önskemålen om kommunalt inflytande på ärendenas handläggning.

Kommittén anmärker, att bestämmelser om kommunernas upplåtelse av allmän plats numera lämnas jämväl i lagen den 31 maj 1957 (nr 259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m. m.

Kommittén finner uttalandena under förarbetena otvetydigt ge vid handen att tillståndsprövningen beträffande nöjestillställningar, andra sammankomster och tävlingar icke kan ske utan att avgörande hänsyn tages till trafik-, ordnings- och säkerhetssynpunkter samt att polischefen i orten därför måste få ett avgörande inflytande på tillståndsgivningen. Det kommunala intresset kan vederbörligen tillgodoses dels genom kommunens vetorätt beträffande upplåtelse av allmän plats, dels genom samråd mellan tillståndsmyndigheten och de kommunala myndigheter som beröres av ärendet. Det kommunala inflytandet på ärendenas avgörande som ligger däri att tillståndsprövningen på sina håll sker av en genom kommunens medverkan tillsatt person torde, enligt kommitténs uppfattning, vara mycket begränsat. Därför synes det icke med fog kunna påstås att kommunens inflytande på dessa tillståndsfrågor blir väsentligen mindre, om ärendena handlägges av polischefen än om de handlägges, såsom för närvarande, av magistrat eller kommunalborgmästare. Kommittén framhåller vidare, att polisverksamheten i den nya polisorganisationen kommer att skiljas från åklagaruppgifterna och att polischefen då får tillfälle att odelat ägna sig åt de polisiära uppgifterna. Tillståndsärendena är ofta av brådskande natur och det kan förväntas att polischefen får möjlighet att delegera beslutanderätten till kvalificerat lokalt polisbefäl, varigenom de lokala förhållandena kan få tillräckligt beaktande och den beslutande myndigheten blir lättillgänglig för allmänheten. Kommittén finner övervägande skäl tala för att, såsom stadsdomstolsutredningen föreslagit, beslutsbefogenheterna i dessa ärenden alltid skall ankomma på polischefen i orten. Härigenom blir bestämmelserna enhetliga för hela riket och anledning att, såsom ifrågasatts, inom polisorganisationens ram skapa ett särskilt organ för handläggningen av ifrågavarande frågor torde därför ej föreligga.

Kommittén föreslår, att 26 § tredje stycket, 31 § andra stycket och 32 § ordningsstadgan samt 14 § lagen om allmänna sammankomster upphäves, varigenom begreppet polismyndighet blir att bestämma enligt den polismyndighetslag som är under utarbetande inom polisberedningen.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av det stora flertalet remissinstanser. Därvid betonar *landsfiskalen i Alvesta distrikt* mycket starkt de polisiära synpunkter vilka, såsom förut nämnts, anförts av föredragande departementschefen vid författningarnas tillkomst, medan *magistraten i Nyköping* framhåller fördelarna av att, särskilt i städerna, ifrågavarande tillståndsärenden och ärenden om lokala trafikföreskrifter, vilka av domstolskommittén föreslagits skola bli överförda till polischefen, handläggas av samma myndighet.

Drätselkammaren i Lysekil anser, att svårigheter kan uppkomma genom att polischefen icke är stationerad på orten. Kammaren finner att, så länge kommunalborgmästaren är tillståndsmyndighet, det föreskrivna samrådet mellan tillståndsmyndigheten och lokal myndighet är mycket enkelt att etablera. Kommunalborgmästaren har skyldighet att närvara vid drätselkammarens sammanträden och i övrigt ha daglig kontakt med de kommunala organ som handhar gatuförvaltningen. En polischef får icke samma ställning. Om polischefen finns på orten, skulle likväl ett tillfredsställande samarbete kunna komma till stånd och polischefen skulle förvärva erforderlig lokalkännedom. För Lysekils del medför den föreslagna indelningen i polisdistrikt emellertid att polischefen blir placerad i Uddevalla. Kammarer understryker vikten av att kvalificerat polisbefäl stationeras i staden.

Avstyrkande uttalanden göres av *stadsfullmäktige i Sundsvall, drätselkammarna i Mölndal, Borås, Umeå och Kiruna, Föreningen Sveriges kommunalborgmästare* och *Svenska stadsförbundet*, som alla föreslår att tillståndsgivningen skall överlämnas till kommunens styrelse. I dessa yttranden anföres sammanfattningsvis, att tillståndsärendena avser befogenheter av olika slag beträffande kommunal egendom. Ansvaret för förvaltningen av allmänna platser åvilar kommunerna. Det är därför följdriktigt att kommunerna gives möjlighet att avgöra, hur dessa platser skall disponeras även såvitt avser speciella ändamål. Detta är väsentligt icke minst för den samordning som är önskvärd mellan dispositionen av allmän plats och stadens egna åtgärder. Att permanent förlägga dessa ärenden till chefen för ett helt förstatligt polisväsende anses ej acceptabelt ur kommunal synpunkt utan måste fattas som ett allvarligt ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten. Likaväl som kommunen nu endast har vetorätt kunde en motsvarande anordning tänkas för polismyndighetens del, om beslutanderätten överfördes till kommunen, varvid dess styrelse i första hand borde ifrågakomma såsom tillståndsmyndighet.

Att de nuvarande ordinarie kommunalborgmästarna bör ha kvar beslutanderätten i dessa frågor, tills de avgår med pension, föreslås av *stadsfullmäktige i Boden, drätselkammaren i Ulricehamn, Föreningen Sveriges kommunalborgmästare* och *Sveriges juristförbund*. Därvid anmärker nämnda

förening, att endast två städer (Vetlanda och Piteå) av 114, där poliskammare icke finns, har begagnat sig av rätten att överflytta denna tillståndsgivning på polischefen, vilket visar att städerna icke önskar en sådan överflyttning. Föreningen vänder sig vidare mot domstolskommitténs uttalande att det kommunala inflytande, som ligger däri att tillståndsprövningen på sina håll sker av en genom kommunens medverkan tillsatt person, torde vara mycket begränsat och att det därför icke med fog kan påstås att kommunens inflytande i tillståndsfrågor blir väsentligen mindre, om ärendena handlägges av polischefen än om de handlägges av magistrat eller kommunalborgmästare. Föreningen erinrar därvid om de förut återgivna, av drättselkammaren i Lysekil anförda synpunkterna beträffande kommunalborgmästarens dagliga kontakt med drättselkammaren och andra kommunala nämnder. Föreningen påpekar vidare, att enligt den nya polisorganisationen åtskilliga städer kommer att tillhöra polisdistrikt, där polischefen är bosatt på annan ort. Denne skall då delegera beslutanderätten till i staden stationerad underordnad befattningshavare, som kanske icke har möjlighet eller förmåga att med smidighet tillämpa bestämmelserna.

I sitt tillstyrkande remissyttrande framhåller *polisberedningen*, att beredningens förslag angående polisväsendet föranleder ändringar i 6 § första stycket, 8 § första stycket, 17 § tredje stycket, 19 § första och andra styckena, 21 § första stycket samt 27 § andra stycket allmänna ordningsstadgan ävensom i 10 § första och andra styckena samt 13 § andra stycket lagen om allmänna sammankomster.

Departementschefen

I likhet med domstolskommittén finner jag att tillståndsprövningen enligt allmänna ordningsstadgan icke kan ske utan att hänsyn toges till trafik-, ordnings- och säkerhetssynpunkter samt att detta har till följd att polismyndigheten måste ha ett avgörande inflytande på tillståndsgivningen. Det starka kommunala intresset av inflytande i dessa tillståndsfrågor tillgodoses nu genom kommunens vetorätt, som innebär att det sökta tillståndet icke kan beviljas utan kommunens samtycke. Förhållandena skulle i praktiken icke i väsentlig mån gestalta sig annorlunda om, såsom föreslagits under remissbehandlingen, beslutanderätten förlades till kommunal myndighet eller befattningshavare och polisen erhöll vetorätt. Då de polisära synpunkterna i allmänhet måste överväga, finner jag det emellertid mest ändamålsenligt att, när ifrågavarande uppgifter som magistrat och kommunalborgmästare fullgjort såsom polismyndighet skall utskiftas, det formella avgörandet -- liksom på övriga håll i riket -- får ligga hos polismyndigheten. Med hänsyn till bestämmelserna om kommunens vetorätt kan detta icke anses innebära något intrång i den kommunala självbestämmanderätten.

Vad angår tillståndsärenden enligt lagen om allmänna sammankomster

saknar kommunen vetorätt. Tillstånd enligt denna lag skall emellertid regelmässigt beviljas, om hinder icke möter ur ordnings-, trafik- eller säkerhetssynpunkt, och vid tillståndsprövningen är det särskilt angeläget att något obefogat intrång i församlingsfriheten icke sker. Enligt min mening bör det ankomma på polismyndigheten att pröva de gjorda ansökningarna och alltså handha tillståndsgivningen.

Såsom jag förut nämnt torde det vara uteslutet att tillskapa särskilda regler för de städer, där ordinarie kommunalborgmästare kommer att kvarstå i tjänst; enhetlighet i hela riket bör i stället eftersträvas. Jag finner därför sådana regler icke böra införas att tillståndsprövningen kan kvarligga hos kommunalborgmästare under någon övergångstid.

Utöver de författningsändringar som domstolskommittén angivit föreslår jag, efter samråd med chefen för inrikesdepartementet, såsom polisberedningen förordad vissa ytterligare ändringar i allmänna ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster med anledning av förstatligandet och omorganisationen av polisväsendet. I anslutning till 25 kap. 1 § brottsbalken föreslås vidare att bötesmaximum i 28 § och 29 § tredje stycket allmänna ordningsstadgan höjes till 500 kronor.

Handelsregister och näringsregister¹

Gällande bestämmelser

Enligt lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura skall för Stockholm hos överståthållarämbetet, för annan stad hos magistraten eller kommunalborgmästaren och för landsbygden hos länsstyrelsen föras handelsregister (1 §). I arbetsordningar för de olika myndigheterna är i allmänhet närmare bestämt, vilken tjänsteman hos myndigheten som har att föra registret. Enligt 7 § kungörelsen den 4 november 1887 (nr 79) om handelsregistrens förande m. m. har dock vederbörande myndighet att övervaka och ansvara härför. Det åligger registerförelaren att mottaga och registrera anmälan om firma från den som vill idka handel eller annan näring, med vars utövande följer skyldighet att föra handelsböcker (8 och 16 §§). I ärendet prövas att anmäld firma uppfyller vad lagen för olika fall stadgar med avseende å firmas innehåll och att firman tydligt skiljer sig från andra för samma kommun förut registrerade firmor (9 och 10 §§). Registrerad anmälan skall genom myndighetens försorg kungöras i allmänna tidningarna samt i tidning i den stad, där myndigheten har sitt säte, eller, om tidning ej utgives i den staden, i tidning, som utkommer i residensstad (4 §). Vad som blivit infört i handelsregistret och kungjort i ortstidning skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om ej av omständigheterna framgår att han varken haft eller bort ha kännedom därom (7 §).

¹ Förslag 7) och 24) i propositionen.

Besvär över beslut om vägrad registrering föres hos länsstyrelsen, för det fall att beslutet meddelats av magistrat eller kommunalborgmästare; eljest anföres besvär hos Kungl. Maj:t (3 §). Anmälan till handelsregistret skall ske vid ändring i de förhållanden, varom registret innehåller upplysning (21 §). Även procura må anmälas till handelsregistret (31 §).

Enligt § 10 mom. 2 förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet skall för Stockholm hos överståthållarämbetet, för annan stad hos magistraten eller kommunalborgmästaren och för landet hos länsstyrelsen föras särskild förteckning, s. k. näringsregister. Förteckningen skall omfatta dem som, utan att efter anmälan om firma ha upptagits i handelsregister, enligt § 9 samma förordning anmält, att de vill idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe eller, med biträde av annan än hustru och hemmavarande barn, till avsalu tillverka fabriks- och hantverksarbeten eller såsom yrke utöva annan hantering. Vidare stadgas i § 11 samma förordning, att den som gjort näringsanmälan äger att utan särskild anmälan eller tillstånd själv eller genom hustru eller hemmavarande barn till salu kringföra sina egna tillverkningar under villkor, att därvid medföres bl. a. intyg angående beskaffenheten av det näringsyrke, som idkas av den för vars räkning varorna utbjudes. Sådant intyg utfärdas i Stockholm av poliskammaren samt i övrigt av magistrat eller kommunalborgmästare, stadsfiskal eller landsfiskal.

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att städernas handels- och näringsregister överföres till länsstyrelserna men att Kungl. Maj:t dock skall äga rätt att för viss stad förordna om lokal registrering och utse registerförare. Utredningen anmärker, att frågan om registrering av näringsidkare är under utredning samt att det pågående utredningsarbetet bör medföra att man begränsar de ändringar som föranledes av magistratens försvinnande och kommunalborgmästarinstitutionens avveckling. Avsevärda svårigheter anses möta att i de olika städerna finna ersättare för magistraten och kommunalborgmästaren såsom registerförare. Prövningen av ärendena beror icke av lämplighetsöverbäganden utan av rent rättsliga bedömanden, varför ärendena principiellt icke bör handläggas av kommunal myndighet. Utredningen stannar därför för att till länsstyrelserna överföra även städernas handels- och näringsregister.

Domstolskommittén

Domstolskommittén finner i likhet med stadsdomstolsutredningen, att den prövning som sker i samband med anmälan om firma måste anses vara av sådan karaktär att den icke bör anförtros kommunal myndighet. Handelsregistret föres för landsbygdens del av länsstyrelsen. En centralisering

av registreringen till länsstyrelsen även för städernas del medför emellertid uppenbara olägenheter för den anmälningsskyldige. Vidare torde enligt kommittén bestyret med registreringen, såvitt gäller de större städerna, komma att medföra en icke oväsentlig ökning av länsstyrelsernas arbetsbörda. Olägenheterna för allmänheten med en central registrering blir mest märkbar i de städer som ligger på större avstånd från residensstaden, medan olägenheterna för länsstyrelserna kanske kommer att märkas mest vad avser registreringen för residensstaden. Med hänsyn till anmärkta förhållanden och då i många städer tillgång kommer att finnas till befattningshavare som för närvarande handhar och alltså vunnit erfarenhet om registreringsuppgifterna, talar starka skäl för stadsdomstolsutredningens förslag att, om än länsstyrelsen i princip bör vara registerförare, Kungl. Maj:t likväl skall äga förordna om lokal registrering för viss stad. Ett sådant förfarande synes ej möta betänkligheter i betraktande av att det endast torde komma att gälla under en övergångstid, nämligen till dess nya bestämmelser om firma och om näringsanmälan genomföres.

Kommittén undersöker vidare, vem som bör föra det lokala registret, och uttalar, att i städer, som nu ej har magistrat, den lokala registreringen i första hand kan anförtros de nuvarande kommunalborgmästarna, vilka i den mån äldre reglementen alltjämt kommer att gälla för dem, torde vara skyldiga att även fortsättningsvis handha handels- och näringsregistren. Även i de nuvarande magistratsstäderna kan man troligen finna lämplig person, som är villig att ombesörja registreringen. Därest det ifrågakommer att utse annan kommunal befattningshavare än förenämnda kommunalborgmästare, synes staden böra höras, innan förordnande lämnas, eftersom staden har att svara för befattningshavarens avlöning och uppdraget kan inkräkta på den arbetstid som eljest skulle utnyttjas i stadens tjänst.

Beträffande kungörelseförfarandet anmärker kommittén, att en registrering hos länsstyrelsen medför, om nuvarande principer skall tillämpas, att kungörelse om de i handelsregistret intagna anmälningarna kommer att införas i en tidning i residensstaden i stället för i tidning som utkommer på den ort, där rörelsen bedrivs. Kungörelse i ortspressen torde emellertid över huvud taget ha relativt ringa betydelse för allmänhetens möjligheter att erhålla kännedom om nystartade rörelser och om förändringar beträffande äldre rörelser. Säker kännedom om innehavare av firma torde även för närvarande kunna erhållas endast genom hänvändelse till den myndighet som för registret. Affärsmannens intresse av att bli känd på orten torde i allmänhet föranleda en annons- eller annan privat reklamkampanj. Om alla kungörelser för länet intages i en och samma ortstidning, underlättas för dem som yrkesmässigt tillhandagår allmänheten med upplysningar att samla aktuella uppgifter. Domstolskommittén föreslår därför, att — oavsett om registreringen på grund av Kungl. Maj:ts förordnande sker genom lokal myndighet eller befattningshavare — kungörelserna alltid skall införas i

den tidning i länets residensstad, där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas.

Sådant intyg som avses i § 11 näringsfrihetsförordningen torde, fortsätter kommittén, ej kunna utfärdas utan närmare utredning om den verksamhet som intyget skall avse. För närvarande lär sådan utredning inhämtas genom polismyndigheten. Sedan magistraten och kommunalborgmästarinstitutionen avvecklats samt åklagarväsendet skilts från polisverksamheten, bör det därför, såsom för närvarande i Stockholm, ankomma på polismyndigheten att utfärda intyget.

Kommittén föreslår i enlighet härmed, att 1, 3, 4 och 16 §§ lagen om handelsregister, firma och prokura samt § 9 mom. 1, § 10 mom. 2 och § 11 näringsfrihetsförordningen skall erhålla ändrad lydelse och att § 9 mom. 2 samma förordning skall upphöra att gälla.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag att det i princip skall ankomma på länsstyrelsen att föra handels- och näringsregister möter invändningar endast från *Sveriges juristförbund*, som uttalar att dessa ärenden bör handläggas lokalt i alla städer, samt från *stadsfullmäktige i Boden* och *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare*, som föreslår att det skall föreskrivas att ärendena i stad med kommunalborgmästare skall handläggas av denne, i vart fall till dess den nuvarande tjänsteinnehavaren avgår med pension.

Även domstolskommitténs förslag att Kungl. Maj:t skall kunna förordna om lokal registrering för viss stad tillstyrkes eller lämnas utan erinran i flertalet yttranden. *Drätselkammaren i Borås* anser, att en sådan lösning bör anlitas i största möjliga utsträckning med hänsyn till det besvär som allmänheten beredes, om residensstaden är belägen långt från handelscentra på andra orter. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* finner, att Älvsborgs län utgör en god illustration till de olägenheter för allmänheten som kan uppstå, där est registreringen centraliseras till länsstyrelsen. Länsstyrelsen förutsätter därför att lokal registerförare förordnas i största möjliga utsträckning. Framför allt beträffande de större städerna kommer detta att medföra fördelar för länsstyrelsen, vars arbetsbörda eljest skulle öka i icke oväsentlig grad.

En viss tveksamhet uttalas av *firmautredningen*, som nämner att en överflyttning av städernas handelsregister till länsstyrelserna förutsättes i firmautredningens blivande förslag rörande ordningen för registrering av handelsregisterfirma. Vid detta ställningstagande har firmautredningen tagit hänsyn till önskemål och synpunkter från en representativ majoritet av dem som besvarat en av utredningen gjord enkät hos registreringsmyndigheter, företrädare för näringslivet m. fl. Av dem som förordat handelsregistrens sammanförande till länsstyrelserna har endast ett fåtal ansett lokal registre-

ring böra bibehållas i vissa städer. Med hänsyn härtill ifrågasätter firmautredningen, huruvida domstolskommitténs förslag om lokal registrering bör genomföras.

Förslaget om lokal registrering avstyrkes av *länsstyrelserna i Gotlands län, Blekinge län och Västernorrlands län, magistraten i Karlskrona samt kommunalfullmäktige i Lits kommun*. Därvid anföres samma synpunkter som firmautredningen åberopat. En centralisering av registreringen bör ske redan nu. Med flera registreringsmyndigheter blir skyddet mot namnlighet mera begränsat och det är angeläget att vinna ett ökat sådant skydd. En central registrering skulle vidare medföra den fördelen att envar utan närmare efterforskning i de lokala förhållandena skulle veta, vart han skall vända sig för att få uppgifter ur registret. Avstånden till länsstyrelsen torde ej spela så stor roll i vår tid, att de föranleder uppenbara olägenheter för den anmälningsskyldige. En centralisering skulle emellertid säkerligen medföra en icke oväsentlig arbetsböroda för länsstyrelserna men detta är en fråga om arbetskraft och tillgång på lokaler. Därest länsstyrelsens resurser i detta hänseende är otillräckliga, måste givetvis personal anställas och lokaler anskaffas. Den personal som för närvarande uteslutande sysslar med dessa uppgifter bör överföras till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser det böra övervägas, om man icke bör uppdraga åt innehavare av befattningen såsom notarius publicus att föra bl. a. förevarande register för staden. *Landsfiskalen i Olofstroms distrikt* finner det böra i lag bestämmas, åt vilka myndigheter uppgiften får anförtros, samt uttalar vidare, att endast statlig befattningshavare, t. ex. kronofogde, bör ifrågakomma, eftersom kostnaderna för registreringen icke bör få övervältras på kommunen.

I frågan om vem som skall svara för kostnaderna i samband med lokal registrering uttalar *drätselkammaren i Borås*, att statsverket givetvis bör ersätta staden för detta bestyr som otvivelaktigt kommer att inkräkta på befattningshavarens arbetstid, medan *länsstyrelsen i Älvsborgs län* ifrågasätter, om icke kostnaderna härför bör åvila staden med hänsyn till den fördel för staden som ett bibehållande av registerföringen måste anses innebära.

Beträffande sättet för kungörande av i handelsregistret intagna anmälningar har domstolskommitténs förslag föranlett skilda meningar.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län erinrar om att vad som blivit infört i handelsregistret och kungjort i ortstidningen anses ha kommit till tredje mans kännedom, om ej av omständigheterna framgår att han varken ägt eller bort äga kunskap därom. Det kan då, fortsätter länsstyrelsen, icke vara lämpligt att kungörelse om anmälan angående rörelse t. ex. i Sundsvall skall ske endast i en i Härnösand utkommande tidning. Länsstyrelsen är av den uppfattningen, att förfarandet med kungörelse i ortspressen ej är av större betydelse och att annonseringen borde kunna inskränkas till Post-

och Inrikes Tidningar. Om annonseringen i ortspressen skall bibehållas, bör den avse samtliga tidningar i orten.

Även *landsfiskalen i Olofströms distrikt* anser kungörelseförfarandet kunna inskränkas till kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar, varvid anmälningarna därutöver möjligen kan intagas i länskungörelserna. Annonsering i dagspressen saknar numera all betydelse. Skulle emellertid kommitténs förslag om annonsering i dagspressen accepteras, måste den föreslagna annonseringen av anmälningar till särskilt förordnad registerförare ändras så att annonseringen sker, där registerföraren finnes.

I de fall då förordnande ges om lokal registrering, bör vidare enligt *länsstyrelsen i Östergötlands län* och *stadsfullmäktige i Norrtälje* anmälningarna även i fortsättningen kungöras i ortstidning, där registreringsmyndigheten finnes.

Till förmån för att anmälningarna alltid skall kungöras i ortspressen uttalar sig *länsstyrelsen i Älvsborgs län*, *stadsfullmäktige i Sundsvall*, *drätselkammaren i Borås*, *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare*, *Svenska stadsförbundet* och *Svenska kommunförbundet*. Därvid föreslås, att kungörelseförfarandet skall anpassas efter rörelsens geografiska belägenhet och förekommande tidningars spridningsområden. Till stöd för denna mening anföres, att kungörelsen i ortspressen har stor betydelse för allmänhetens möjligheter att erhålla kännedom om nystartade rörelser och om förändringar beträffande äldre sådana. Ett annat kungörelseförfarande tillgodoser därför icke allmänhetens berättigade anspråk. De som yrkesmässigt tillhandagår allmänheten med upplysningar kan lättast inhämta dessa ur allmänna tidningarna. Större vikt bör fästas vid allmänhetens behov av information i ortspressen än vid intresset hos dem som sålunda yrkesmässigt tillhandagår allmänheten med firmaupplysningar.

Kommitténs förslag att sådant intyg som avses i § 11 näringsfrihetsförordningen skall utfärdas av polismyndigheten har icke mött några erinringar.

Riksarkivet anmärker, att enligt de föreslagna bestämmelserna endast handelsregister och förteckningar skall överlämnas till den myndighet som skall övertaga registreringen, medan anmälningar och andra handlingar som ligger till grund för registreringen skall vara kvar i magistratens respektive kommunalborgmästarens arkiv. Riksarkivet anser det olämpligt att så intimt sammanhörande handlingar skiljes åt och förvaras i olika arkiv. Det är troligt att den nya registerföraren behöver ha tillgång till handlingarna till registren åtminstone från senare år.

Polisberedningen, som icke har något att erinra mot förslaget i och för sig, gör några redaktionella anmärkningar. Beredningen framhåller vidare, att åklagarandel i böter (§ 23 första stycket näringsfrihetsförordningen) numera tillfaller kronan eller, vad angår kommunalanställd åklagare, stadens

kassa. Föreskriften, som avser sistnämnda fall, kommer att upphöra att gälla vid åklagarväsendets förstатligande. Vidare ifrågasätter beredningen, om icke bestämmelsen om angivarandel i böter som utdömes enligt förordningen bör utgå, varvid § 23 i förordningen kan upphävas.

Departementschefen

I det närmaste fullständig enighet råder bland remissinstanserna att handelsregistret såsom domstolskommittén föreslagit skall föras hos länsstyrelserna. Jag ansluter mig till denna uppfattning.

1958 års näringsrättsakkunnige har i ett den 12 april 1962 avgivet betänkande, benämnt »Den allmänna näringslagstiftningen» (SOU 1962: 15), föreslagit, att bestämmelserna om näringsanmälan skall upphöra. Det är ännu ovisst, när detta förslag kan bli föremål för vidare behandling. Näringsregistret föres nu av samma myndighet som prövar anmälningar till handelsregistret och jag anser, att detta samband alltjämt bör bibehållas. Även näringsregistret bör därför nu i princip överföras till länsstyrelsen.

Mot domstolskommitténs förslag att Kungl. Maj:t skall kunna förordna om lokal registrering av firma- och näringsanmälningar har invändningar rests huvudsakligen ur den synpunkten, att skyddet mot namnlighet beträffande firma blir mera begränsat vid lokal registrering. Kommitténs förslag förutsätter emellertid, att handelsregistret tills vidare föres kommunvis och att såsom villkor för registrering alltjämt skall gälla att firma skiljer sig från annan i samma kommun förut registrerad firma. Det nyss nämnda skälet för en central registrering utgör alltså för närvarande icke hinder mot förslagets genomförande i denna del. En centralisering till länsstyrelsen kan onekligen medföra vissa olägenheter, särskilt i de fall då residensstaden är belägen på stort avstånd från de större handelsstäderna i länet. Så länge de materiella rättsreglerna om namnlighet ej nödvändiggör en centraliserad registrering, synes därför möjlighet att förordna om lokal registrering böra öppnas. Det får sedan ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av samtliga på frågan inverkan omständigheter avgöra, om lokal registrering skall medges i det särskilda fallet.

Ordinarie kommunalborgmästare, som icke övergår i annan tjänst, torde i enlighet med gällande reglemente som regel vara skyldiga att föra registren, därest Kungl. Maj:t förordnar om lokal registrering för staden. I andra fall får det bero på åtagande från den avsedde registerförarens sida, om förordnande skall kunna meddelas. Någon anledning att begränsa möjligheterna så att endast statlig befattningshavare kan förordnas till registerförare föreligger icke. Därest det ifrågakommer att utse annan kommunal tjänsteman än ordinarie kommunalborgmästare, bör även staden höras. Kostnaderna för den lokala registreringen synes böra åvila staden. Även vad gäller lokal registrering ansluter jag mig alltså till kommitténs förslag.

Kungörandet i ortstidningen av anmälningar som intagits i handelsregistret har den rättsverkan, att envar därefter skall anses äga kännedom om anmälningens innehåll. Offentliggörandet synes i första hand böra, såsom anmärkts under remissbehandlingen, riktas till dem som finns på den ort där rörelsen bedrivs. Det nuvarande kungörelseförfarandet bör därför enligt min mening bibehållas. Jag föreslår alltså, att kungörelsen skall införas — förutom i Post- och Inrikes Tidningar — om anmälan avser rörelse i stad, i tidning som utgives i den staden eller, om flera tidningar utgives där, i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen intages. Om tidning ej utgives i staden eller om anmälan avser rörelse på landet, torde kungörande få ske i den tidning i länets residensstad, där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas. Kungörelserna kommer alltså att införas i samma tidningar som för närvarande. Att, såsom från ett håll ifrågasatts, införa underrättelse om registreringerna i länskungörelserna bör däremot ej föreskrivas.

Kommitténs förslag att polismyndigheten skall utfärda sådana intyg som avses i § 11 näringsfrihetsförordningen har godtagits av samtliga remissinstanser och jag ansluter mig till förslaget i denna del.

Vid författningstextens utformning bör iakttagas de av polisberedningen framförda anmärkningarna och § 9 mom. 3 och 4 samt § 10 mom. 1 näringsfrihetsförordningen jämkas i redaktionellt hänseende. Beredningens förslag att bestämmelserna i 23 § första stycket om åklagarandel i böter skall upphävas ansluter sig till förslag till lag om åklagare tillkommande andel i böter m. m., vilket chefen för inrikesdepartementet, såsom förut nämnts, senare denna dag avser att anmäla. Jag föreslår vidare, att i samband härmed den i samma paragraf intagna bestämmelsen om angivarandel i böter upphäves. Med hänsyn till stadgandet i 25 kap. 7 § andra stycket brottsbalken erfordras icke den särskilda bestämmelsen om förvandling av böter i andra stycket av § 23 näringsfrihetsförordningen. Hela paragrafen kan därför upphävas.

Såsom riksarkivet påpekat bör jämväl anmälningshandlingar, som tillhör handels- och näringsregister, överlämnas till den som fortsättningsvis skall föra dessa register. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma härom.

Besvärstiden i 3 § lagen om handelsregister, firma och prokura torde böra jämkas för att nå överensstämmelse med vad som gäller enligt bl. a. 100 § lagen den 1 juni 1951 (nr 308) om ekonomiska föreningar. I enlighet med de principer som följts vid följdlagstiftningen till brottsbalken (se prop. 1964: 10) bör 24 § samma lag upphävas.

Tillstånd till försäljning i vissa fall¹

Gällande bestämmelser

Enligt 11 § 1 mom. butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608) ankommer det i Stockholm på överståthållarämbetet samt i annan stad på magistrat eller kommunalborgmästare att lämna tillstånd till försäljning utomhus på annan affärstid än den vanliga av varm korv, varm fisk eller varm buljong samt bröd, potatis, senap, sås och annat dylikt, som tillhandahålles i samband därmed. På landet lämnas sådant tillstånd av polismyndigheten. Kommunens styrelse eller annat kommunalt organ, som fullmäktige bestämmer, skall beredas tillfälle att yttra sig. I ärendet prövas dels sökandens personliga lämplighet, dels försäljningens lämplighet ur hälso- och ordningssynpunkt och dels, å ena sidan, det gagn allmänheten kan ha av försäljningen samt, å andra sidan, de olägenheter som kan uppkomma för annan handel. Enligt 8 § samma lag skall kommunala beslut om avvikelser från vanlig affärstid underställas länsstyrelsen. Sådant beslut skall överlämnas, om det avser annan stad än Stockholm, till magistraten eller kommunalborgmästaren och beträffande kommun på landet till landsfiskalen på orten. Dessa skall med eget utlåtande insända beslutet till länsstyrelsen.

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår att, utom såvitt gäller Stockholm, den lokala polismyndigheten alltid skall handlägga tillståndsärenden, varom här är fråga. Denna myndighet föreslås också skola fullgöra magistrats och kommunalborgmästares åligganden enligt 8 § butikstängningslagen. Utredningen uttalar därvid, att de nuvarande bestämmelserna sammanhänger med att magistrat, kommunalborgmästare och landsfiskal har att pröva tillstånd enligt ordningsstadgan om upplåtelse av allmän plats för försäljningsändamål. Försäljning av varm korv o. dyl. får ske endast från fastställd plats, och man har velat undvika, att olika myndigheter behandlar ansökan om tillstånd till försäljning på vanlig affärstid och på utsträckt tid.

Domstolskommittén

Domstolskommittén erinrar om att Kungl. Maj:t under år 1962 tillsatt en särskild utredning om butikstängningslagstiftningen. I direktiven för utredningen anföres bl. a. att det, om en reglering på området finnes vara erforderlig även framdeles, bör undersökas huruvida den tillståndsgivning, som kan komma att anses ofrånkomlig, ytterligare kan decentraliseras.

Kommittén betonar att, eftersom försäljningens lämplighet skall prövas

¹ Förslag 21) i propositionen.

jämväl ur ordningssynpunkt, polismyndigheten måste ha ett avgörande inflytande på tillståndsgivningen. Det måste också vara lämpligt att frågor om upplåtelse av allmän plats och om rätt till öppethållande utöver den normala affärstiden prövas av en och samma myndighet. Kommittén biträder därför stadsdomstolsutredningens förslag.

Kommittén finner det ej erforderligt att föreskriva någon motsvarighet till nuvarande bestämmelser i 8 § att kommunala beslut om avvikelser från den vanliga affärstiden skall överlämnas till magistrat, kommunalborgmästare eller landsfiskal samt att sådan myndighet med eget utlåtande skall insända beslutet till länsstyrelsen. Därest polismyndigheten i något fall skulle anses böra yttra sig i ärendet, torde länsstyrelsen kunna infordra sådant yttrande utan uttryckligt stadgande härom.

Domstolskommittén föreslår ändringar i anslutning till vad nu anförts i 8 §, 11 § 1 mom. och 18 § butikstängningslagen.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag i denna del tillstyrkes eller lämnas utan erinran av det övervägande antalet remissinstanser.

Affärstidsutredningen förklarar således, att utredningen ännu icke prövat de principiella frågor rörande affärstiderna som faller inom utredningens uppdrag. Utredningen har därför icke heller tagit ställning till frågan rörande tillståndsgivande myndigheter, för det fall att det även framdeles skulle finnas erforderligt med en sådan reglering av affärstiderna att undantag från regleringen är påkallad. Då det emellertid synes lämpligt att genomföra domstolskommitténs förslag i fråga om butikstängningslagen under de i betänkandet angivna förutsättningarna och detta icke synes försvåra affärstidsutredningens arbete, har utredningen intet att erinra mot dess genomförande.

Drättselkammaren i Lysekil anför såsom en olägenhet med förslaget, att kommunerna endast får möjlighet att påverka utvecklingen på ifrågavarande område av samhällslivet genom yttrande över inkomna ansökningar om försäljningstillstånd. Samrådet mellan den beslutande myndigheten och kommunen blir svårare att etablera, sedan ärendena överflyttats från kommunalborgmästaren till polischefen.

Särbestämmelserna för Stockholm beröres av *poliskammaren i Stockholm* och *Föreningen Sveriges polismästare*, som båda ifrågasätter, om sådana bestämmelser bör bibehållas. Till stöd för en ändring i detta avseende åberopas aktuella strävanden inför förstatligandet att skapa största möjliga enhetlighet i fråga om polisens arbetsuppgifter.

En av de avstyrkande remissinstanserna, *drättselkammaren i Karlskrona*, anser att tillståndsgivningen hör överflyttas till länsstyrelsen. Kammaran anser det vara orimligt att man skall vända sig till en myndighet, när

det gäller försäljning av varm korv m. m., men till en annan myndighet, när det gäller försäljning av t. ex. konfektyrer och frukt.

I avstyrkande uttalanden hävdar *stadsfullmäktige i Boden*, att ärendena bör handläggas av kommunalborgmästaren till dess denne avgår med pension, medan *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare* anser, att ifrågavarande försäljningstillstånd skall lämnas av kommunalborgmästare, som bör finnas i varje stad.

I övriga avstyrkande yttranden föreslås, att beslutanderätten i denna angelägenhet skall anförtros kommunalt organ. *Svenska stadsförbundet* erinrar därvid om att förbundet i sitt yttrande över stadsdomstolsutredningens betänkande ifrågasatt, huruvida icke tillståndsgivningen borde ankomma på kommunal myndighet. Det kan ej anses ofrånkomligt att polismyndigheten med hänsyn till prövningen ur ordningssynpunkt skall ha det avgörande inflytandet på denna tillståndsgivning. Om kommunal myndighet tillägges rätten att besluta i dessa frågor, skall polismyndigheten givetvis höras i ärendet. Av samma mening är *drätselkamrarna i Kungälv, Umeå och Kiruna*.

Kommitténs förslag att kommunala beslut om avvikelser från den normala affärstiden skall insändas direkt till länsstyrelsen har godtagits av samtliga remissinstanser som uttalat sig därom.

Departementschefen

Den försäljningsverksamhet varom nu är fråga sker i allmänhet från sådan allmän plats som avses i 2 § allmänna ordningsstadgan. Såsom framgått av vad jag förut anfört angående ianspråktagande av allmän plats för försäljningsändamål, avses tillstånd att begagna allmän plats för sådant ändamål skola lämnas av polismyndigheten. Kommunen skall dock äga vetorätt. Härigenom har kommunerna inflytande även på frågan om försäljningstillstånd. Kommunens intresse tillgodoses också genom att kommunen skall höras över ansökan om rätt till försäljning utöver den normala affärstiden. Då sådan ansökan skall prövas jämväl från ordningssynpunkt, bör dock, såsom kommittén föreslagit, dessa ärenden även i städerna avgöras av polismyndigheten.

Jag ansluter mig vidare till kommitténs förslag beträffande de i 8 § butikstängningslagen avsedda underställningsärendena.

Såsom jag förut angivit biträder jag kommitténs uppfattning att någon omfördelning av ärenden mellan överståthållarämbetet och polismyndigheten i Stockholm icke bör ske i detta sammanhang.

*Försäljningsverksamhet som bedrivs av barn¹***Gällande bestämmelser**

Enligt lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning har magistrat och kommunalborgmästare att taga viss befattning med frågor rörande försäljningsverksamhet som bedrivs av barn. I stad, köping eller municipalsamhälle må fullmäktige i kommunen besluta om förbud för barn att sälja tryckalster, blommor, kramvaror eller annat i den mån detta ej är förbjudet redan enligt arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1). Hälsovårdsnämnd, skolmyndighet och barnavårdsnämnd skall yttra sig, innan beslut meddelas. Därefter skall beslutet underställas länsstyrelsen och för sådant ändamål överlämnas i Stockholm till överståthållarämbetet, i övriga städer till magistraten eller kommunalborgmästaren samt i köping eller municipalsamhälle till landsfiskalen i orten. Dessa skall bereda dem, vilka beslutet kan angå, tillfälle att yttra sig. Magistraten, kommunalborgmästaren eller landsfiskalen har att med eget utlåtande överlämna beslutet till länsstyrelsen (2 § 1 mom.). Undantag från fastställt förbud kan meddelas för visst tillfälle, till exempel för försäljning av majblommor, av länsstyrelsen eller i Stockholm av poliskammaren samt i fråga om visst barn i Stockholm av poliskammaren, i annan stad av magistraten eller kommunalborgmästaren samt i köping och municipalsamhälle av landsfiskalen i orten (2 § 4 mom.). I sistnämnda dispensärenden skall skolstyrelse och barnavårdsnämnd höras. Vidare finns särskilda regler om sammanträffande av brott (4 §) samt om åtalsrätt och forum (5 §). Ådömda böter skall tillfalla kommunen och vid bristande betalning förvandlas enligt allmän strafflag (6 §).

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att den beslutanderätt i dispensärenden som sålunda tillkommer länsstyrelse, poliskammaren i Stockholm, magistrat eller kommunalborgmästare samt landsfiskal överflyttas till barnavårdsnämnden i vederbörande kommun. Polismyndigheten föreslås skola övertaga magistrats och kommunalborgmästares befattning med underställningsärenden.

Domstolskommittén

Domstolskommittén finner uppenbart, att barnavårdsnämnden har bättre möjlighet än annan myndighet att pröva samtliga frågor om dispens från förbud som meddelats enligt 1926 års lag. Därför bör 2 § 4 mom. ifrågasvarande lag ändras så att vad där stadgas om länsstyrelse, poliskammaren

¹ Förslag 14) i propositionen.

i Stockholm, magistrat, kommunalborgmästare och landsfiskal i stället avser barnavårdsnämnden i vederbörande kommun.

Beträffande underställningsärenden enligt lagen anmärker kommittén, att föreskrifter, som antages av stadsfullmäktige i Stockholm om försäljningsverksamhet av barn, skall överlämnas direkt till överståthållarämbetet. Ämbetet har att bereda dem, vilka beslutet angår, tillfälle att yttra sig. Kommittén anser det kunna ifrågasättas, om icke underställningsärendena jämväl i övriga delar av riket kan av kommunens fullmäktige översändas direkt till länsstyrelsen, eftersom länsstyrelsen liksom överståthållarämbetet kan inhämta erforderliga yttranden utan medverkan av annan myndighet. Då emellertid polismyndighetens uppfattning kan ha betydelse, anser kommittén att myndigheten bör höras innan fullmäktige fattar sitt beslut.

Kommittén framlägger i överensstämmelse härmed förslag till ändringar av 2 § 1 och 4 mom. lagen angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag i denna del tillstyrkes eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser.

Socialstyrelsen anmärker, att benämningarna skolråd och folkskolestyrelse, vilka återfinns i förevarande lag, i de nya skolförfattningarna ersatts med benämningen skolstyrelse.

Departementschefen

I likhet med samtliga remissinstanser ansluter jag mig till domstolskommitténs förslag. I redaktionellt hänseende bör jämkning ske i enlighet med vad socialstyrelsen anmärkt. I enlighet med de principer som följts vid följdlagstiftningen till brottsbalken (se prop. 1964:10) torde 4 och 5 §§ böra upphävas. Böter som ådömes enligt lagen synes numera böra tillfalla kronan i enlighet med huvudregeln i 25 kap. 6 § brottsbalken. Bestämmelse om förvandling av böter finns i 25 kap. 7 § andra stycket brottsbalken. Även 6 § förevarande lag bör därför upphävas.

*Burskap*¹

Gällande bestämmelser

Enligt 3 kap. 1 § handelsbalken sökes burskap hos »borgmästare och råd», varmed förstås magistraten. Innan magistraten prövar ansökningen och utfärdar burbrev, skall magistraten bl. a. höra stadens borgerskap. Inför magistraten sker även uppsägning av burskap (3 kap. 5 §).

¹ Förslag 3) i propositionen.

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att magistratens åligganden enligt 3 kap. 1 och 5 §§ handelsbalken överflyttas till stadens styrelse. Utredningen anför, att till burskap numera ej torde vara knutna andra rättsverkningar än att burskapsägande borgare åtnjuta vissa förmåner med avseende på rätt till understöd från borgerskapet underställda fonder och stiftelser samt till intagning på borgerskapets hem och inrättningar.

Under remissbehandlingen har förslaget i allmänhet tillstyrkts utan reservationer. Stockholms rådhusrätt och magistrat, rådhusrätten och magistraten i Uppsala samt stadsfullmäktige i Uppsala har dock ansett, att uppgiften att utfärda burbrev borde få vara kvar hos borgmästare och rådmän.

Domstolskommittén

Domstolskommittén erinrar om att burskapsärenden numera förekommer endast i de städer där det finns av borgerskapet grundade stiftelser till förmån för burskapsägande borgare och deras anhöriga. Enligt kommitténs uppfattning är burskapet och den därmed förenade rätten att åtnjuta förmåner från borgerskapet underställda fonder och stiftelser icke en statlig angelägenhet, varför anledning ej finnes att frångå stadsdomstolsutredningens förslag att överföra magistratens ifrågavarande åligganden på stadens styrelse. Kommittén erinrar om att 1946 års kommunallagskommitté i sitt betänkande (SOU 1952: 14 s. 423) uttalade, att burskap borde kunna beviljas av de organisationer som representerade de burskapsägande borgarna, och föreslog, att Kungl. Maj:t skulle fastställa stadgar för dessa organisationer. Kommittén uttalar, att en sådan lösning förefaller i och för sig tilltalande men att förslag till sådana stadgar ej kan utarbetas inom ramen för kommitténs utredningsuppdrag. Kommittén finner emellertid, att möjlighet bör öppnas för Kungl. Maj:t att fastställa särskilt reglemente för de burskapsägande borgarna samt att, sedan sådant reglemente utfärdats för borgarna i de städer där borgerskapet underställda stiftelser finns, bestämmelserna i 3 kap. handelsbalken kan upphävas. I enlighet härmed framlägger kommittén förslag till lag om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden.

Remissyttranden

I allmänhet föranleder förslaget i denna del icke annat yttrande än att förslaget tillstyrkes eller lämnas utan erinran.

Såvitt framgår av remissvaren finns av borgerskapet förvaltade fonder och stiftelser endast i Stockholm, Uppsala och Karlskrona. De enda remissmyndigheter som behandlar denna fråga närmare är *Stockholms ma-*

gistrat, magistraterna i Uppsala och Karlskrona, länsstyrelsen i Uppsala län samt stadsfullmäktige i Uppsala och Karlskrona.

Stockholms magistrat uttalar, att magistraten numera icke vill motsätta sig att magistratens befattning med burskapsärenden överflyttas på stadens styrelse. Likaså tillstyrker *magistraten och stadsfullmäktige i Karlskrona* kommitténs förslag.

Stadsfullmäktige i Uppsala vidhåller den mening stadsfullmäktige uttalade i anledning av stadsdomstolsutredningens betänkande, nämligen att magistratens åligganden beträffande burskapsärenden bör anförtros borgmästare och exempelvis de två äldsta rådmännen.

Även *magistraten i Uppsala* avstyrker, att ärendena flyttas till stadens styrelse, och föreslår, att länsstyrelsen sättes i magistratens ställe. Magistraten är fullt ense med domstolskommittén därom att uppgiften att bevilja burskap icke är en statlig angelägenhet och att skäl därför icke föreligger att ålägga rådhusrättens ledamöter denna uppgift. Magistraten, som i saken samrått med borgerskapets äldste, avstyrker emellertid förslaget att överföra dessa åligganden på stadens styrelse. Däremot önskar man taga fasta på förslaget att burskap skall få beviljas av de organisationer som representerar de burskapsägande borgarna och att Kungl. Maj:t skall fastställa stadgar för dessa organisationer och reglemente för de burskapsägande borgarna. Den föreslagna ändringen skulle endast innebära att borgerskapets äldste själva beviljar burskap. Erfordras under en övergångstid att myndighet beviljar burskap och utfärdar burbrev, bör uppgiften anförtros länsstyrelsen. Redan nu kan vissa av magistraten och borgerskapets äldste i Uppsala handlagda ärenden underställas länsstyrelsen för avgörande.

Länsstyrelsen i Uppsala län finner för sin del ej anledning till erinran mot domstolskommitténs förslag, eftersom möjlighet öppnas att fastställa reglemente för de burskapsägande borgarna och då, sedan reglementet fastställts, bestämmelserna i 3 kap. handelsbalken ej vidare skall tillämpas för staden.

Beträffande de av kommittén föreslagna övergångsbestämmelserna anmärker *magistraten i Uppsala* vidare, att det bör ankomma på magistraten att före lagens ikraftträdande antaga reglemente för de burskapsägande borgarna. Den föreslagna författningstexten är icke klar på den punkten.

Departementschefen

Burskapsärendena har icke sådan anknytning till domstolsväsendet att det bör ankomma på rådhusrättens ledamöter att handlägga dessa ärenden. Den bästa lösningen synes mig vara att för de burskapsägande borgarna antages särskilt reglemente, vari föreskrifter meddelas om burskapsärendenas behandling och formerna för förvaltningen av de fonder och stiftelser som finns till förmån för de burskapsägande borgarna. Innehållet i sådant regle-

mente torde få bero på de särskilda traditioner som utvecklats i varje stad och något förslag till reglemente kan därför knappast utarbetas av annan än företrädare för borgarna. Det torde lämpligen böra tillkomma länsstyrelsen att fastställa sådant reglemente.

Fastställes reglemente av det slag som nu avses, bör bestämmelserna i 3 kap. handelsbalken icke längre vara tillämpliga angående burskap i den staden. För handläggning av burskapsärenden i andra fall måste bestämmas, vilket organ som skall vara behörigt. Både stadsdomstolsutredningen och domstolskommittén har föreslagit, att stadens styrelse skall övertaga dessa ärenden, och jag anser mig även i denna del kunna godtaga domstolskommitténs förslag.

Driftsbevis för förlagsinteckning¹

Gällande bestämmelser

Enligt förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning skall ansökan om sådan inteckning vara åtföljd av intyg att förlagstagaren utövar den uppgivna rörelsen samt att denna är av den art och drives i den omfattning som sägs i 1 § samma förordning. Sådant intyg utfärdas enligt 3 § förordningen i Stockholm av poliskammaren, i övriga städer av magistrat eller kommunalborgmästare och på landet av landsfiskal.

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att driftsbevis skall utfärdas av polismyndigheten.

Under remissbehandlingen har från några håll anmärkts, att uppgiften icke är av polisiär natur och därför i stället borde ankomma på utmättingsman eller kommunal befattningshavare. 1959 års förlagsinteckningskommitté — som kan förväntas avlämna betänkande under våren innevarande år — har emellertid anfört, att förslaget överensstämmer med kommitténs blivande förslag till ny lagstiftning på området.

Domstolskommittén

Domstolskommittén uttalar som sin mening, att polismyndigheten har den bästa kännedomen om de lokala förhållandena och de största förutsättningarna att genom undersökning på platsen förvissa sig om rörelsens art och omfattning. Polismyndigheten är också lättillgänglig. Kommittén biträder därför stadsdomstolsutredningens förslag.

¹ Förslag 6) i propositionen.

Remissyttranden

Det stora flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar detta utan erinran. Utan att avstyrka förslaget ifrågasätter dock *poliskammaren i Malmö* och *Föreningen Sveriges polismästare*, om förslaget kan anses stå i överensstämmelse med strävandena att avlasta polisen arbetsuppgifter som icke har mera påtaglig anknytning till dess arbete.

I avstyrkande uttalanden föreslår *poliskamrarna i Uppsala* och *Örebro, stadsfullmäktige i Boden* samt *landsfiskalen i Olofströms distrikt*, att det skall ankomma på exekutiv myndighet (kronofogden) att utfärda driftsbevis. Landsfiskalen föreslår vidare, att bevisen skall kunna utfärdas av notarius publicus.

Departementschefen

Utfärdande av driftsbevis förutsätter en undersökning på platsen och det är därför lämpligt att bevisen utfärdas av myndighet med spridd organisation. Polismyndigheten uppfyller denna förutsättning och jag ansluter mig därför till domstolskommitténs förslag.

Ändringar i sjölagen¹

Gällande bestämmelser

I 3 § sjölagen stadgas att, om den, för vars räkning fartyg bygges, för byggnadens verkställande givit eller utfäst sig att giva förskott av penningar eller byggnadsämnen och om skriftlig avhandling om förskottet upprättats, avhandlingen må intagas i protokollet hos magistraten i den stad där byggnaden verkställs eller, om byggnadsorten är belägen på landet, i närmaste stad. Protokollsintagningen medför förmånsrätt enligt 17 kap. 5 § handelsbalken i de lämnade byggnadsämnena eller det som med förskottet är tillverkat.

Enligt 4 § sjölagen åligger det fartygs ägare att bestämma den ort inom riket, vilken skall vara fartygets hemort, samt att därom göra anmälan, därest fartyget är sådant att det icke skall införas i fartygsregistret, till magistraten i den stad som bestämts till hemort eller, om hemorten är belägen på landet, hos landsfiskalen i orten. Om anmälan ej gjorts, skall ägarens hemvist anses vara fartygets hemort.

Vidare åligger det enligt sjölagen magistraten att utse besiktningsmän. Vid s. k. haveribesiktningar (6 §, 41 §, 43 §, 196 §, 200—202 §§, 207 och 208 §§) av fartyg eller last som skadats genom sjöolycka skall anlitas be-

¹ Förslag 8) och 20) i propositionen.

siktningmän, som för varje särskilt fall blivit officiellt förordnade. Förordnande meddelas av magistraten eller, där fartyget finnes utom stads område, av magistraten i närmaste stad eller av landsfiskalen i orten (41 § tredje stycket). I 332 § första stycket sjölagen stadgas, att besiktningmän skall vara tre till antalet och att i städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, magistraten har att för varje år infordra uppgift å lämpliga besiktningmän. En annan form av besiktning genom besiktningmän omtalas i 42 § sjölagen. Besiktning enligt detta lagrum av gods, som tagit skada under resa, anordnas efter befälhavarens eget bedömande och syftar till att freda befälhavaren och redaren mot anspråk från lastägare, som förmenar att skadan vållats genom felaktig stuvning eller dylikt. I detta fall behövs ej myndighets förordnande av besiktningmän. Emellertid har man ansett, att särskilt på större handelsplatser bör finnas tillgång till besiktningmän för sådana besiktningar. Det åligger därför enligt 332 § andra stycket sjölagen magistraten i städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, att efter förslag av nämnden för varje år utse lämpligt antal besiktningmän för dessa besiktningar samt att kungöra förteckning å de sålunda utsedda.

I stad utan magistrat ankommer det på kommunalborgmästaren att fullgöra ifrågavarande magistratsuppgifter.

Stadsdomstolsutredningen

Beträffande avhandling om förskott föreslår stadsdomstolsutredningen, att avhandlingen skall ingivas till den allmänna underrätt, inom vars domkrets fartygsbygget sker, och intagas i bouppteckningsprotokollet. Utredningen uttalar, att ärendet blir att behandla enligt lagen om handläggning av domstolsärenden, att rätten bör vara domför med endast en lagfaren domare samt att ärendet bör handläggas av inskrivningsdomare.

Vad angår besiktningmän föreslår utredningen, att åliggandet att förordna haveribesiktningmän skall handhas i stad med rådhusrätt av rådhusrätten och eljest av häradsrätt, som är behörig att upptaga sjörättsmål, eller landsfiskalen i orten. På rådhusrätt och på häradsrätt, som nyss sagts, skall ankomma att i magistratens ställe utse besiktningmän enligt 332 § andra stycket sjölagen. Det skall åligga auktoriserad handelskammare att i handels- och sjöfartsnämnds ställe upprätta förslag till besiktningmän. Vid handläggningen av förevarande ärenden skall rätten vara domför med en lagfaren domare.

Domstolskommittén

Domstolskommittén framhåller, att intagande i protokoll av avhandling om förskottsutfästelse medför förmånsrätt och därför torde ha sådan rättslig anknytning att ärendet bör handläggas av domstol. Lagen om handläggning

av domstolsärenden torde då bli tillämplig, och kommittén anser, att ärendet i likhet med avhandling om lösöre köp bör intagas i bouppteckningsprotokollet. Beträffande nu gällande forumregler uttalar kommittén, att enligt 313 § sjölagen rådhusrätt är första domstol i mål som skall bedömas enligt nämnda lag. I samband med stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende äger Kungl. Maj:t enligt lagen den 4 juni 1937 (nr 306) om behörighet för häradsrätt att upptaga sjörättsmål förordna, att häradsrätten i orten skall äga upptaga sjörättsmål, för vilka den rådhusrätt som upphör skolat vara rätt domstol. Med sjörättsmål avses därvid bl. a. mål och ärenden som skall bedömas efter sjölagen. Förordnanden som nu sagts har meddelats för några häradsrätter. Därest ärenden enligt 3 § sjölagen överflyttas till domstol, blir enligt kommitténs uppfattning dessa forumbestämmelser tillämpliga, om annat ej stadgas. Den förmånsrätt som skapas genom protokollsintagningen, fortsätter kommittén, synes upphöra, när fartyget levereras, varför förmånsrätten är av mera tillfällig natur och helt knuten till varvets verksamhet. I samband med protokollsintagningen lär ej ske någon särskild granskning av handlingens giltighet. Någon större olägenhet skulle därför ej vara förenad med att handlingen, på sätt stadsdomstolsutredningen föreslagit, intages i protokoll hos den allmänna underrätt, inom vars område varvet är beläget. Ett stadgande av sådant innehåll skulle emellertid bryta mot de i övrigt för mål och ärenden enligt sjölagen gällande forumreglerna. För att icke resultatet av sjölagskommitténs och domstolskommitténs pågående utredningar skall föregripas, bör behörigheten att handlägga ärenden enligt 3 § sjölagen nu begränsas till de domstolar som handlägger övriga sjörättsmål, rådhusrätter och vissa häradsrätter. Om 3 § sjölagen utformas så att handlingen skall intagas i protokollet hos rådhusrätten i den stad där byggnaden verkställes eller, om byggnadsorten är belägen på landet, i närmaste stad, blir jämväl de häradsrätter vilka enligt 1937 års lag äger upptaga sjörättsmål behöriga att handlägga dessa ärenden.

Föreskrifterna om anmälan om fartygs hemort behandlar kommittén i samband med förslag till ändringar i förordningen den 18 oktober 1901 (nr 78) angående registrering av svenska fartyg. Magistratens befattning med anmälningar om fartygs hemort — ävensom anmälningar enligt registreringsförordningen — bör enligt kommitténs mening överlämnas till mönstringsförrättare. Kommittén anför, att mönstringsförrättaren är lättillgänglig och att det arbete som föranledes av nu ifrågavarande anmälningar icke är särskilt betungande. Det torde icke erfordras att polismyndigheten bibehålles vid sin rätt att mottaga anmälan om fartygs hemort, en uppgift som icke är av polisiär natur.

Vad beträffar besiktningsmännen påpekar kommittén, att av haveribesiktningsmän företagna värderingar bl. a. skall läggas till grund för beräkning av de belopp, varmed fartyg och last skall delta i gäldande av gemen-

samt haveri. Värderingarna har alltså stor betydelse i rättsligt hänseende, och besiktningsmännen synes i viss mån intaga en ställning, liknande den som intages av sakkunniga utsedda enligt 40 kap. 1 § rättegångsbalken. Övervägande skäl talar därför för att, såsom stadsdomstolsutredningen föreslagit, besiktningsmän enligt sjölagens olika bestämmelser skall utses av rätten. Domstolskommittén finner behörigheten att förordna besiktningsmän böra begränsas till de domstolar som för närvarande har behörighet att handlägga sjörättsmål. Kommittén finner vidare, att landsfiskals nuvarande uppgift att förordna besiktningsmän åligger denne i egenskap av polismyndighet. Kommittén anser det knappast vara ur praktisk synpunkt nödvändigt att bibehålla polismyndigheten vid denna behörighet. Kommittén föreslår därför, att landsfiskalens behörighet att förordna besiktningsmän skall upphöra. Beträffande magistratens nuvarande åliggande att upprätta förteckning över lämpliga besiktningsmän uttalar kommittén, att ett visst samband föreligger mellan behörigheten att förordna haveribesiktningsmän och nämnda åliggande, varför även denna magistratsuppgift bör överflyttas till nyssnämnda underrätter. Genom att handels- och sjöfartsnämnd skall upprätta förslag till sådana besiktningsmän har ärendena för närvarande en naturlig anknytning till städer med sådan nämnd. Denna anknytning skulle svårigen kunna upprätthållas, om förslagsrätten, på sätt stadsdomstolsutredningen föreslagit, överlämnas till auktoriserad handelskammare. Domstolskommittén anser det ej vara anledning att i detta sammanhang göra någon ändring i sjölagens regler om vem som skall upprätta förslag till förteckningen.

Domstolskommittén föreslår i enlighet med vad nu anförts ändringar i 3, 4, 41 och 332 §§ sjölagen.

Vad angår domförhållningarna anser kommittén, att rätten vid behandling av ärenden rörande avhandling om förskottsutfästelse bör vara domför med en lagfaren domare, och föreslår, att 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden ändras så att dessa ärenden kommer att handläggas av den som har att upptaga inskrivningsärenden. Även beträffande förordnande av haveribesiktningsmän anser kommittén lagen om handläggning av domstolsärenden bli tillämplig. Kommittén finner, att någon särskild bestämmelse om rättens sammansättning vid meddelande av dylika förordnanden icke erfordras.

Den befattning som föreslagits skola tillkomma rätten med avseende på besiktningsmän enligt 332 § sjölagen bedömer kommittén vara av förvaltningsnatur. På dessa ärenden är lagen om handläggning av domstolsärenden ej tillämplig. Kommittén upptager därför i förslaget till rådhusrättsstadga, som avses skola utfärdas i administrativ ordning, en bestämmelse att rätten vid behandling av sådant ärende skall ha den sammansättning som i rättegångsbalken är i allmänhet föreskriven för huvudförhandling i tvistemål. Kommittén behandlar även erforderliga ändringar i protokollskun-

görelsen den 26 september 1947 (nr 775). Slutligen föreslår kommittén, att den hänvisning som göres i 7 § lagen om handläggning av domstolsärenden till de numera upphävda lagarna om arv och testamente utbytes mot en hänvisning till motsvarande bestämmelser i ärvdabalken.

Remissyttranden

De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar domstolskommitténs förslag utan erinran.

Beträffande avhandling om förskottsutfästelse anmärker *sjölagskommittén*, utan att avstyrka domstolskommitténs förslag i denna del, att *sjölagskommittén* kommer att behandla stadgandet i 3 § sjölagen i samband med sitt arbete. *Sjölagskommittén* kommer sannolikt att förordna att avhandling av detta slag skall intagas i protokollet hos den myndighet som handlägger ärenden angående inteckning i fartyg.

Av annan mening än domstolskommittén i denna fråga är *sjöfartsstyrelsen* och *handelskammaren i Gävle*, som båda anser, att ärendena redan nu bör överflyttas till den myndighet som handlägger ärenden angående inteckning i fartyg (inskrivningsdomaren i Stockholm). *Sjöfartsstyrelsen* ifrågasätter den praktiska lämpligheten av att, i avvaktan på slutligt ställningstagande till frågan, genomföra en ordning som innebär att ifrågavarande slag av ärenden under en kanske relativt kort tid handlägges vid enstaka tillfällen av ett större antal myndigheter. En provisorisk centralisering till en enda myndighet skulle enligt *sjöfartsstyrelsens* uppfattning innebära mindre långt gående åtgärd i nuvarande oklara läge.

Domstolskommitténs förslag att anmälan om fartygs hemort skall göras hos mönstringsförrättare avstyrkes av *sjöfartsstyrelsen*, som föreslår att hemortsanmälan skall ske hos polismyndigheten, samt av *sjölagskommittén* och *Sveriges redareförening*, som anser att sådan anmälan bör kunna ske hos rådhusrätt eller polismyndighet. Därvid framhålles, att anmälan icke skall vidarebefordras till fartygsregistret och att mönstringsförrättarnas verksamhet ej berör de icke registreringspliktiga fartygen. Dessa förrättningsmän lämpar sig därför mindre väl för denna uppgift. Anmälan skall ligga till grund för lokala register.

En avveckling av landsfiskalens behörighet att förordna haveribesiktningmän bör enligt *sjöfartsstyrelsen* och *sjölagskommittén* anstå i avbidan på *sjölagskommitténs* översyn av besiktningsreglerna. Vidare uttalar *sjölagskommittén* — med instämmande av *Sveriges redareförening* — att behörighet att förordna besiktningsmän som nyss nämnts bör tillkomma allenast rådhusrätt och icke därjämte häradsrätt som äger upptaga sjörättsmål.

Sjölagskommittén erinrar vidare om att sjölagens samtliga regler om besiktning övervägs inom kommittén och att förslag i ämnet kan beräknas bli

framlagt under år 1964. I avbidan på sjölagskommitténs förslag bör ändringar i besiktningensreglerna inskränkas till vad som är oundgängligen nödvändigt med anledning av magistratsinstitutionens avveckling. På grund härav bör polischefen tills vidare bibehållas vid sin behörighet. Rådhusrätt bör träda i magistratens ställe vad gäller behörigheten att förordna besiktningsmän. Magistratens funktioner enligt 332 § sjölagen bör, på sätt domstolskommittén föreslagit, utövas av rådhusrätt i stad med handels- och sjöfartsnämnd.

Departementschefen

Domstolskommitténs förslag att avhandling om förskottsutfästelse skall intagas i rättens protokoll har godtagits av det övervägande antalet remissinstanser. Den av några remissinstanser berörda frågan om en central registrering av sådana avhandlingar sammanhänger med spörsmålet om in-teckning i fartyg under byggnad, som sjölagskommittén kommer att överväga. Avvecklingen av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna synes icke nödvändiggöra en så genomgripande reform på området. Jag vill därför ansluta mig till domstolskommitténs förslag att avhandling om förskott skall intagas i domstols bouppteckningsprotokoll.

Enligt sjölagen (313 §) är endast rådhusrätt behörig att handlägga sjörättsmål. Kungl. Maj:t äger emellertid, enligt lagen om behörighet för häradsrätt att upplaga sjörättsmål, i samband med stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende förordna att häradsrätten i orten skall äga upptaga sjörättsmål, för vilka den rådhusrätt som upphör skolat vara rätt domstol. Med sjörättsmål avses därvid bl. a. mål och ärenden som skall bedömas efter sjölagen. Sådana förordnanden har meddelats i några fall. Genom att föreskriva att avhandling om förskottsutfästelse skall intagas i protokollet hos rådhusrätt blir enligt min uppfattning jämväl nyssnämnda häradsrätter behöriga att handlägga dessa ärenden. I sjölagen saknas emellertid regler om vilken av nu nämnda domstolar som i varje särskilt fall skall vara behörig upptaga ärende. Bestämmelsen i 3 § sjölagen bör därför utformas så att avhandling om förskott skall intagas i protokollet hos rådhusrätten i den stad där byggnaden verkställes eller, om byggnadsorten är belägen utom område för stad med rådhusrätt, hos närmaste rådhusrätt.

De fartyg som nyttjas i handelssjöfart är regelmässigt av sådan storlek att de är införda i fartygsregistret. Anmälan om hemort för sådant fartyg skall då intagas i registret. I den mån annat fartyg icke skall ha ägarens hemvist till hemort, skall fartyget upptagas i ett lokalt register, som för närvarande på landet föres av landsfiskalen. Uppgiften att föra det lokala registret torde vara föga betungande och kräva ringa tid. Oaktat uppgiften ej är av polisiär natur, torde den därför utan större olägenhet kunna åvila polismyndigheten även i fortsättningen. Då mönstringsförrättare i allmän-

het endast har befattning med fartyg, som är införda i fartygsregistret, anser jag det vara mindre lämpligt att överflytta uppgiften till mönstringsförrättarna. Någon anledning att i detta hänseende ha olika regler för stad och land föreligger icke. Jag finner därför i anslutning till sjöfartsstyrelsens remissyttrande att förevarande anmälan om hemort bör ske hos polismyndigheten.

Att domstol skall övertaga magistratens nuvarande åliggande att förordna besiktningsmän är icke föremål för delade meningar. Däremot visar remissbehandlingen att olika uppfattningar finns om vilken domstol som skall utse haveribesiktningsmän. Sjörättsmål handlägges, som jag nyss nämnt, för närvarande av rådhusrätt och vissa häradsrätter. En omarbetning av dessa regler bör icke övervägas i detta sammanhang; frågan måste bedömas med utgångspunkt från reglernas samband med samtliga bestämmelser i sjölagen. Jag ansluter mig därför till domstolskommitténs förslag att besiktningsmän skall förordnas av rådhusrätt och nu nämnda häradsrätter. I 41 § sjölagen torde böra stadgas att besiktningsmän förordnas av rådhusrätten i staden eller, om fartyget finns utom område för stad med rådhusrätt, av närmaste rådhusrätt.

Under remissbehandlingen har uttalats, att landsfiskals nuvarande behörighet att förordna besiktningsmän icke för närvarande bör upphävas. Då det icke från praktisk synpunkt kan anses erforderligt att denna uppgift framdeles åvilar polismyndigheten, finner jag i likhet med domstolskommittén att ifrågavarande bestämmelse bör upphöra, vilket också bäst överensstämmer med de aktuella strävandena att befria polismyndigheten från uppgifter av icke polisiär natur.

Slutligen vill jag tillstyrka domstolskommitténs förslag rörande den i 332 § sjölagen avsedda förteckningen över besiktningsmän och angående ändringarna i lagen om handläggning av domstolsärenden. Bestämmelser om rättens sammansättning då förteckningen skall upprättas torde få utfärdas i administrativ ordning.

Fastighetsbildning och fastighetsregistrering¹

Gällande bestämmelser

I 29 kap. 1 § byggningsbalken stadgas: »Huru hus i staden byggas och uppehållas skall, så ock vad eljest till stadens nytta och prydnad i akt tagas bör, därom är särskilt stadgat. Konungens befallningshavande med borgmästare och råd äga där å vård hava.» I dessa ämnen gällande bestämmelser återfinns i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad samt byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385) och byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612). Magistratens nuvarande uppgifter på detta område

¹ Förslag 5) och 12) i propositionen.

hänför sig till fastighetsbildning och fastighetsregistrering. Närmare bestämmelser härom finns, förutom i fastighetsbildningslagen (FBL), i förordningen den 12 maj 1917 (nr 281) med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad, kungörelsen den 26 maj 1922 (nr 216) om under-tecknandet av vissa till fastighetsregister för stad hörande handlingar, kungörelsen den 26 juni 1936 (nr 367) med vissa föreskrifter om mätningssväsendet och fastighetsregisterväsendet i rikets städer samt kungörelsen den 5 mars 1954 (nr 86) om prövning av vissa ärenden rörande fastighetsredovisning och fastighetsbildning.

I 5 kap. FBL finns bestämmelser om magistratens befattning med avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning. När länsstyrelsens medgivande fordras till avstyckning inom planlagt område eller till avstyckning, som kan försvåra ett ändamålsenligt bebyggande, har i vissa fall magistraten att avge yttrande till länsstyrelsen (8 § 3 mom.). Besvär över avstyckningsförrättning anföres hos magistraten och till denna skall förrättningsmannen, vare sig besvär anförts eller ej, överlämna konceptakten angående förrättningen (13 § tredje och fjärde styckena). Har vid förrättning meddelats beslut att avstyckning ej kan äga rum och anföres besvär, skall magistraten infordra förrättningshandlingarna (13 § sista stycket). Då efter verkställd förrättning besvärstiden utgått utan att förrättningen klandrats eller anförda besvär blivit genom lagakraftägande beslut ogillade, har magistraten, i vissa fall efter byggnadsnämndens hörande, att, om hinder ej möter, fastställa avstyckningen och på framställning åsätta det avstyckade området särskilt namn (14 § första och andra styckena). Därest avstyckningsförrättning godkänts av samtliga sakägare, kan magistraten före besvärstidens utgång fastställa avstyckningen (15 §). Om fastställd avstyckning skall fastighetsregisterföraren underrättas (18 §). Magistratens beslut i avstyckningsärende överklagas i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd (22 §). Magistratens ifrågavarande uppgifter ankommer i Stockholm på överståthållarämbetet, i stad under landsrätt på länsstyrelsen eller den Kungl. Maj:t därtill förordnar samt i samhälle eller annan ort på landet, där bestämmelserna i 5 kap. FBL äger tillämpning, på länsstyrelsen (21 §).

Enligt 6 kap. 4 § FBL skall inom varje stad finnas ett efter behovet avpassat antal gode män att biträda vid laga skifte, minst två, valda av stadsfullmäktige för en tid av sex år. Det åligger magistraten att, då tid, för vilken god man utsetts, går till ända eller god man eljest avgår eller behov av ökat antal gode män yppar sig, föranstalta om val ävensom att lämna uppgift om valet till vederbörande lantmätare och mätningssman samt, i fråga om stad som lyder under landsrätt, till ägodelningsdomaren. I stad, där magistrat ej finnes, har kommunalborgmästaren att fullgöra dessa magistratsåligganden.

Beträffande magistratens befattning med fastighetsregister för stad finns

bestämmelser i 7 kap. FBL. Magistraten äger bestämma vad tomtboken i visst hänseende skall innehålla (1 § tredje och fjärde styckena). Registerförare förordnas av länsstyrelsen på framställning av staden. Med Kungl. Maj:ts medgivande kan flera städer förena sig om registerförare. Om stad till registerförare föreslår i dess tjänst anställd mättningsman med styrkt erfarenhet i fastighetsregistrering eller lagfaren ledamot av magistraten, skall den föreslagne av länsstyrelsen förordnas till registerförare. Har annan person föreslagits, prövar länsstyrelsen efter lantmäteristyrelsens hörande, om registerföringen kan anförtros honom (4 § tredje stycket). I samband med upprättande av registerkarta skall förslag uppgöras till stadsägoområdets indelning i särskilda stadsägor och detta förslag skall underställas magistratens prövning (9 § första stycket). Sedan fastighetsregistret upplagts, skall anmälan göras hos magistraten, som utfärdar kungörelse därom (12 §). Den närmare tillsynen av arbetet med fastighetsregistrets uppläggande och förande åligger för varje stad dess magistrat under överinseende av lantmäteristyrelsen (14 §). Besvär mot magistratens beslut i registreringsärende sker i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut (18 §). Vad i 7 kap. FBL sägs om magistrat gäller i Stockholm för överståthållarämbetet och i stad, som lyder under landsrätt, för länsstyrelsen eller den Kungl. Maj:t därtill förordnar; länsstyrelsen äger erhålla nödigt bistånd av kommunalborgmästaren (15 §).

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att någon ersättare för magistraten såvitt angår dess skyldighet att jämlikt 5 kap. 8 § 3 mom. FBL avge yttrande till länsstyrelsen icke stadgas. Magistratens övriga åligganden enligt 5 kap. FBL bör omhändertagas av länsstyrelsen eller den Kungl. Maj:t för viss stad förordnar därtill. Magistratens uppgifter enligt 6 kap. 4 § FBL beträffande val av gode män föreslås bli flyttade till byggnadsnämnden. Magistratens åligganden enligt 7 kap. FBL bör anförtros länsstyrelsen eller den Kungl. Maj:t för viss stad därtill förordnar. Utredningen förordar slutligen, att drätselkammaren i magistratens ställe skall tillhandagå länsstyrelsen med fastighetsregisterarbetet samt att bestämmelsen om förordnande av magistratsledamot till fastighetsregisterförare upphäves.

Domstolskommittén

Domstolskommittén anmärker först, att frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål utreds av 1954 års fastighetsbildningskommitté, varför domstolskommitténs förslag bör begränsas att avse sådana ändringar som är oundgängligen erforderliga i samband med magistratens och kommunalborgmästarinstitutionens upphöran-

de. De magistratsuppgifter varom här är fråga handläggas för samhällen på landet av länsstyrelsen. Så är i huvudsak förhållandet jämväl beträffande städer som ej har magistrat. Domstolskommittén tillstyrker stadsdomstolsutredningens förslag att magistratens befattning med fastighetsbildningen och fastighetsregistreringen i princip överflyttas till länsstyrelsen. Kungl. Maj:ts nuvarande befogenhet att förordna att länsstyrelsens åligganden skall ombesörjas av därtill utsedd person enligt 5 och 7 kap. FBL bör icke — i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete — begränsas. Genom denna bestämmelse kan man eventuellt utnyttja den arbetskraft som utgöres av de ordinarie kommunalborgmästare vilka ej övergår i annan kommunal tjänst. Kommittén föreslår sådan ändring att särskild person skall kunna utses även i städer med rådhusrätt. Domstolskommittén finner det ej erforderligt, att annan myndighet övertager magistratens skyldighet att avge yttrande enligt 5 kap. 8 § 3 mom. FBL i ärenden om tillstånd till avstyckning inom planlagt område eller till avstyckning som kan försvåra ett ändamålsenligt bebyggande; det bör åligga förrättningsmannen att insända handlingarna i sådant ärende direkt till länsstyrelsen. Underrättelse om val av gode män för laga skifte torde stadsfullmäktige kunna insända genom sitt kansli. Kommittén föreslår, att uppgiften att anmäla, när nyval av gode män erfordras för städernas del skall åligga byggnadsnämnden. Denna har att mottaga ansökan om laga skifte och får därigenom bästa överblicken av behovet av gode män. Mätningmännen, som har att förrätta laga skifte, lyder närmast under byggnadsnämnden. Länsstyrelsens möjlighet att erhalla bistånd av kommunal myndighet med tillsynen över fastighetsregistrets uppläggande och förande bör enligt kommitténs uppfattning ej upphävas. Kommunalborgmästaren kan emellertid icke längre ifrågakomma för denna uppgift. Enligt fastighetsregisterförordningen åligger det på landet kommunalnämnd eller municipalnämnd, d. v. s. kommunens styrelse, att lämna länsstyrelsen erforderligt biträde med tillsynen över fastighetsregistret. Kommittén finner det därför ligga närmast till hands att stadens styrelse — stadskollegium eller drätselkammaren — erhåller denna uppgift i städerna. Slutligen finner kommittén, att det icke kan ifrågakomma att, sedan magistraten upphört, någon särskild bestämmelse om att magistratsledamot skall kunna anlitas såsom fastighetsregisterförare bibehålles; bestämmelsen härom i FBL bör därför upphävas.

Remissyttranden

I allmänhet tillstyrkes domstolskommitténs förslag eller lämnas detta utan erinringar.

Förslaget att Kungl. Maj:t skall kunna förordna viss person att i länsstyrelsens ställe ombesörja magistratens nuvarande uppgifter enligt 5 och 7 kap. FBL avstyrkes av *lantmäteristyrelsen*, som anser anledning saknas att

göra undantag från den principen att länsstyrelsen skall övertaga magistratens nuvarande uppgifter beträffande avstyckningsärenden och fastighetsregistrering. Styrelsen föreslår övergångsbestämmelser, avseende verkan av hittills meddelade sådana förordnanden.

Motsatt ståndpunkt i dessa frågor intager *drätselkammaren i Landskrona* och *stadskollegiet i Hälsingborg*, som uttalar tveksamhet till förslaget att det skall ankomma på länsstyrelsen att fastställa avstyckning av område som ej ingår i tomtindelning. Uppgiften bör ankomma på ägodelningsdomaren eller i vart fall tillkomma denne på grund av särskilt förordnande av Kungl. Maj:t.

Fördelarna med den föreslagna möjligheten att anförtro ifrågavarande magistratsuppgifter åt därtill utsedd person framhålles vidare av två länsstyrelser. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* understryker att, därest icke länsstyrelsens redan nu otillräckliga personalresurser ökas, en för sakägarna påtagligt försämrad service i form av längre väntetid kan befaras, om icke särskild person förordnas att fullgöra länsstyrelsens åligganden i städerna Malmö, Hälsingborg, Landskrona och Lund. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* förutsätter, att särskilda personer förordnas för Borås och Alingsås med uppgift att i länsstyrelsens ställe pröva och avgöra ärenden enligt fastighetsbildningslagen med tillhörande författningar. I annat fall medför ändringarna ökade arbetsuppgifter för länsstyrelsen, vilket kan komma att fordra en förstärkning av länsstyrelsens personal.

Svenska kommunal-tekniska föreningen framhåller med ännu större skärpa, att det är nödvändigt att regelmässigt förordna annan än länsstyrelsen att fastställa avstyckningar av områden som ej ingår i tomtindelning. Föreningen påpekar, att dessa avstyckningsförrättningar i regel är mycket brådskande. Föreningen har undersökt den tid som åtgått för fastställelseproceduren i 35 magistratsstäder samt i 21 andra städer och landskommuner, där länsstyrelsen är fastställelsemyndighet. Undersökningen omfattar åren 1961—1963 och visar att den genomsnittliga tidsåtgången varit 10,1 dagar i magistratsstäderna och 46,8 dagar i övriga kommuner. Om länsstyrelserna skall vara fastställelsemyndighet även för de nuvarande magistratsstäderna, torde man kunna befara att tidsåtgången ökar icke bara för de nuvarande magistratsstädernas del utan även för övriga städer och samhällen. Föreningen anser det vara möjligt att undgå den påtalade olägenheten genom en vidgad tillämpning av möjligheten att förordna särskild person att pröva avstyckningarna. Den föreslagna bestämmelsens avfattning synes icke utgöra något hinder för att den tillämpas även i städer med förstatligad rådhusrätt. Om ägodelningsdomaren eller annan lämplig befattningshavare vid rådhusrätten erhåller förordnande som nu sagts, torde goda förutsättningar finnas att bevara de fördelar som varit förenade med att magistraten handlagt dessa ärenden.

Stadsfullmäktige i Hedemora och Boden samt *Föreningen Sveriges kom-*

munalborgmästare uttalar, att nuvarande ordinarie kommunalborgmästare i största möjliga utsträckning bör förordnas att fullgöra nu avsedda förvaltningsuppgifter så länge de kvarstår i tjänst.

Vissa närmast redaktionella anmärkningar mot förslaget göres av *lantmäteristyrelsen*. Styrelsen framhåller, att möjligheten till förordnande enligt kommitténs förslag innebär mera omfattande lagändringar än som kan anses erforderligt, särskilt på grund av lagändringens provisoriska karaktär. Vidare anmärker styrelsen, att byggnadsnämndens åliggande i fråga om val av god man, i överensstämmelse med vad fallet är för distriktslantmätare, bör begränsas till att hos stadsfullmäktige göra anmälan för anordnande av val. Slutligen erinrar styrelsen, att tomtboken enligt 7 kap. 1 § tredje stycket fastighetsbildningslagen skall ha sådan uppställning att den jämväl innehåller uppgift om, utom annat, »andra byggnadsbestämmelser, såvitt de icke äro föremål för inteckning efter vad om servitut är stadgat samt magistraten meddelat föreskrift om deras anmärkande». Styrelsen påpekar, att en ändring av nämnda bestämmelse torde böra ges sådan formulering att magistrats redan meddelade föreskrifter allttjämt gäller.

Departementschefen

Principen att magistratens befattning med fastighetsbildning och fastighetsregistrering skall överflyttas till länsstyrelsen har godtagits av praktiskt taget samtliga remissinstanser. Inga invändningar har rests mot domstolskommitténs förslag att det skall åligga byggnadsnämnden att göra anmälan till fullmäktige då gode män bör väljas och att fullmäktige skall lämna meddelande om val av gode män. Detsamma är förhållandet med förslagen att stadens styrelse skall lämna länsstyrelsen erforderligt biträde med tillsynen över fastighetsregistret samt att föreskriften angående förordnande av magistratsledamot till registerförare skall upphävas. I dessa delar ansluter jag mig till kommitténs förslag.

Kommunalborgmästaren är i flera städer med stöd av 7 kap. 15 § FBL förordnad att ha befattning med fastighetsregistret. Reglerna om fastighetsregister är för närvarande föremål för översyn av särskild utredningsman. I avvaktan på resultatet av denna översyn bör de förordnanden för kommunalborgmästare som här avses kunna bestå. Möjlighet torde också böra finnas att meddela sådana förordnanden beträffande städer, som nu har magistrat. Jag biträder därför kommitténs förslag i denna del.

I sitt den 14 oktober 1963 avgivna betänkande, benämnt »Fastighetsbildning» (SOU 1963: 68), har 1954 års fastighetsbildningskommitté framlagt förslag till gemensamma regler för fastighetsbildningen i stad och på landet. Förslaget innebär en betydande omgestaltning av nuvarande regelsystem och berör därvid även de frågor som nu behandlas i 5 kap. FBL. Fastighetsbildningskommitténs förslag är för närvarande föremål för remiss-

behandling och något ställningstagande till förslaget kan ännu ej ske. De ändringar i 5 kap. FBL som nu bör företagas bör icke gå längre än som erfordras med anledning av magistratsinstitutionens upphörande. Såsom domstolskommittén föreslagit torde därför möjligheten att meddela förordnande enligt 5 kap. 21 § böra bibehållas. Visserligen torde det för närvarande icke finnas några gällande förordnanden, varigenom annan än magistrat eller länsstyrelse äger för fastställelse pröva avstyckningar av område som ej ingår i stadsplan. Remissyttrandena visar emellertid, att magistratens avveckling kan aktualisera frågan om att meddela sådana förordnanden.

Bestämmelsen i 6 kap. 4 § FBL om skyldighet för byggnadsnämnden att anmäla, när gode män skall väljas, bör avfattas i närmare anslutning till motsvarande bestämmelse i 2 kap. 7 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord på landet. Vidare torde bestämmelserna i 5 kap. 22 § och 7 kap. 18 § FBL böra jämkas för att klargöra utformningen av besvärörfarandet. Då kommunal myndighet icke längre är beslutande organ, kan det ej bli fråga om s. k. kommunalbesvär.

Magistratens befattning med byggnadsväsendet i stad har upphävts genom 1959 års byggnadsstadga och dess befattning med fastighetsbildningen försvinner genom nu föreslagna ändringar i FBL. Stadgandet i 29 kap. 1 § byggningsbalken om magistratens befattning med husbyggnad i stad innehåller i huvudsak endast en hänvisning till särskilda bestämmelser utanför 1734 års lag. Vid tillkomsten av stadgandet anfördes såsom skäl för att bestämmelser i detta ämne icke intogs i lagen, att det är fråga om förhållanden som ofta måste ändras samt att det gäller frågor, som faller under Kungl. Maj:ts ekonomiska lagstiftning. Stadgandet saknar alltså självständig betydelse vid sidan om FBL och jag finner därför, att stadgandet bör upphävas.

I övergångsbestämmelserna till ändringarna i FBL torde böra införas en bestämmelse om fortsatt giltighet av föreskrift som magistrat med stöd av 7 kap. 1 § FBL meddelat om tomtbokens innehåll.

Fastighetsbildning föranledd av ändrad administrativ indelning¹

Gällande bestämmelser

Enligt lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera har magistrat och kommunalborgmästare vissa åligganden vid fastighetsbildning föranledd av ändrad administrativ indelning. Underrättelse om delningsförrättning skall sålunda tillställas magistrat eller kommunalborgmästare i stad och kommunalnämnd eller municipalnämnd i samhälle eller socken, som beröres av förrättningen (5 §).

¹ Förslag 15) i propositionen.

Vidare skall i Stockholm överståthållarämbetet och i annan stad med magistrat denna fullgöra vad enligt lagen eljest ankommer på ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt (22 §). I enlighet härmed skall talan mot förrättning fullföljas till överståthållarämbetet eller magistrat (12 §), som även eljest har att pröva fastställelse av förrättningen (13—15 §§).

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att vad i 5 § i 1930 års lag sägs om de kommunala myndigheter, som skall underrättas om förrättningen, ändras att avse kommunens styrelse. Den prövning av förrättningen, som nu ankommer på magistrat, bör överflyttas till ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt och undantaget begränsas till att avse Stockholm.

Under remissbehandlingen har domänstyrelsen och lantmäteristyrelsen ifrågasatt, om icke undantaget för Stockholm bör upphävas.

Domstolskommittén

Domstolskommittén finner, att vad domänstyrelsen och lantmäteristyrelsen anfört bör beaktas. Kommittén föreslår, med tillstyrkande av stadsdomstolsutredningens förslag i övrigt, att prövning av förrättning enligt 1930 års lag skall ankomma på ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt jämväl i Stockholm och övriga städer, som nu har magistrat.

Departementschefen

Samtliga remissinstanser har tillstyrkt domstolskommitténs förslag eller lämnat detta utan erinran. Jag ansluter mig till förslaget.

Växel- och checkprotester¹

Gällande bestämmelser

I växellagen den 13 maj 1932 (nr 130) stadgas att, om betalning för växel ej erlægges på förfallodagen eller om växelbetalaren vägrar att godkänna växel, växelinnehavaren har rätt att väcka återgångskrav mot överlåtare, utställaren och andra växelgäldenärer (43 §). Vägran att godkänna eller infria växel skall i allmänhet styrkas genom en av offentlig myndighet upprättad handling (44 § första stycket). Protest för uteblivet godkännande skall i regel upptagas inom tid som är fastställd för växelns uppvisande till godkännande (44 § andra stycket). Protest för bristande betalning skall i allmänhet upptagas en av de två närmaste söckendagarna efter den dag då växeln är betalbar (44 § tredje stycket). Vidare skall protesten, om annat ej överenskommits, upptagas mellan klockan 9 och 19 (89 §).

¹ Förslag 16) och 17) i propositionen.

I checklagen den 13 maj 1932 (nr 131) stadgas att, om check, som uppvisas i rätt tid, ej infrias, innehavaren äger väcka återgångskrav mot överlåtare, utställaren och andra checkgäldenärer. Den uteblivna betalningen skall då styrkas, vilket kan ske bl. a. genom protest eller genom en av trassatbanken å checken tecknad förklaring härom (40 §). Protest skall i regel upptagas före uppvisningstidens utgång (41 §). Protesten skall, om annat ej överenskommits, upptagas å tid då banken brukar hållas öppen för allmänheten eller, å dag då banken ej hålles öppen, mellan klockan 9 och 19 (67 §).

Protest enligt växellagen och checklagen skall upptagas, i stad av där anställd notarius publicus eller magistratsperson eller av särskild förrättningsman och på landet av landsfiskalen i orten eller av notarius publicus eller magistratsperson från närmaste stad eller av särskild förrättningsman. Vidare äger landsfiskal upptaga protest i stad, där magistrat ej finnes, om staden ligger inom landsfiskalens distrikt. Dessa bestämmelser återfinnes i 88 § växellagen och 66 § checklagen, vilka är likalydande.

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen uttalar i anslutning till förslag till ny stadga för notarius publicus, att 88 § växellagen och 66 § checklagen bör ändras i vad avser skyldighet för magistratsperson att upptaga protest samt att det kan ifrågasättas, om ej i samband därmed hela protestförfarandet bör förenklas och göras mera tidsenligt.

Domstolskommittén

Även domstolskommittén behandlar denna fråga i anslutning till förslag till ny stadga för notarius publicus. Kommittén föreslår, att notarius publicus alltjämt skall finnas i varje stad. Skyldigheten för magistratsperson enligt 88 § växellagen och 66 § checklagen att upptaga protest bör upphöra. Vidare bör med anledning av den förestående omorganisationen av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet den befattning med protester som för närvarande ankommer på landsfiskal överflyttas till utmätningsmännen.

Remissyttranden

I allmänhet föranleder kommitténs förslag ej annat yttrande än att förslaget tillstyrkes eller lämnas utan erinran.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län fäster uppmärksamheten på att utmätningsmännen kommer att bli stationerade på ett fåtal orter och att detta skulle kunna medföra en försämring ur servicesynpunkt. Länsstyrelsen finner dock en sådan försämring kunna motverkas genom att sär-

skilda förrättningsmän för upptagande av protest förordnas i erforderlig utsträckning.

Landsfiskalen i Alvesta distrikt anser det ej tillräckligt att kronofogden äger upptaga protest utan föreslår, att sådan behörighet skall tilläggas även denne underställd personal, kronokommissarier och kronoassistenter.

Förslaget att utmättningsman skall äga upptaga protester avstyrkes i några yttranden. *Stadsfullmäktige i Boden* anser således att, då notarius publicus, biträdande notarius publicus och särskilda förrättningsmän är behöriga att förrätta dessa protester, sådan behörighet icke behöver tillkomma jämväl utmättningsmannen, som kommer att få stor arbetsbörda i stora distrikt. *Stockholms handels- och sjöfartsnämnd* berör frågan, om det i stad erfordras att protester upptages av annan än notarius publicus. Nämnden erinrar om att innehavare av notarius publicusbefattning i stor utsträckning kommer att vara beroende av den inkomst som han erhåller genom växelprotester, vilken år 1962 i Stockholm uppgick till drygt två tredjedelar av notarius publicus totala bruttoinkomster. Då särskild växelprotestförrättare vid behov kan förordnas i stad, föreslår nämnden, att stadgandet utformas så att utmättningsman icke blir behörig upptaga protest i stad, där det alltid skall finnas notarius publicus. Liknande synpunkter anföres av *landsfiskalen i Olofströms distrikt*.

Departementschefen

Växel- och checkprotester skall upptagas av offentlig myndighet, vilket överensstämmer med gällande konvention om gemensam växellag, konvention för lösande av vissa lagkonflikter på växelrättens område, konvention om gemensam checklag och konvention för lösande av vissa lagkonflikter på checkrättens område.

Landsfiskals uppgift att vara protestförrättare på landet måste i samband med omorganisationen av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet överföras till annan befattningshavare, och i likhet med domstolskommittén finner jag, att uppgiften bör ankomma på utmättningsman. Antalet kronofogdedistrikt kommer att bli omkring 80 i hela riket och kronofogden kan alltså icke personligen upptaga protester inom hela sitt distrikt. Jag avser att senare i dag hemställa, att lagrådets yttrande skall inhämtas över förslag till vissa ändringar i utsökningslagen. Därvid föreslås 4 § utsökningslagen få sådan ändrad lydelse att kronofogde, enligt bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar, skall äga rätt sätta annan befattningshavare i sitt ställe såsom utmättningsman. Av den ändrade lydelsen av lagrummet får anses följa, att denna delegationsrätt skall avse jämväl uppgifter som ankommer på utmättningsman enligt författning vid sidan av utsökningslagen, såvida annat ej uttryckligen framgår av författningen. Genom en föreskrift om att protesterna upptages av utmättningsmannen i orten öppnas möjlighet

för Kungl. Maj:t att medge delegation av uppgiften såsom protestförrättare till kronofogde underställd befattningshavare.

Ett kronofogdedistrikt kommer att omfatta både land och stad. Då utmätningsman bör ha samma behörighet inom hela sitt distrikt, anser jag att han skall äga upptaga protester även i stad som ingår i hans distrikt. I varje stad avses emellertid alltjämt skola finnas notarius publicus. Liksom för närvarande bör skyldigheten att upptaga protest i stad i första hand åvila denne. Hans behörighet att upptaga protester utanför staden bör lämnas oförändrad.

Behovet av protestförrättare utöver notarius publicus och utmätningsman torde få tillgodoses genom att länsstyrelsen, om så erfordras, förordnar särskild förrättningsman för stad eller land i enlighet med nu gällande regler.

Ändringar i giftermålsbalken m. m.¹

Gällande bestämmelser

Borgerlig vigselförrättare är i stad lagfaren ledamot av magistraten eller, i stad där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren samt på landet landsfiskalen eller, om Kungl. Maj:t för visst område det medgiver, av länsstyrelsen särskilt förordnad vigselförrättare. Borgerlig vigselförrättares behörighet och skyldighet att viga är begränsad till hans tjänstgöringsområde, men skyldigheten är ej beroende av att någon av de trolovade har sitt hemvist inom tjänstgöringsområdet. Beträffande landsfiskal, som är bosatt i stad gäller dock, att han är behörig att förrätta vigsel jämväl inom staden men att han är skyldig därtill, endast om någon av de trolovade har sitt hemvist inom hans distrikt. Bestämmelserna återfinns i 4 kap. 5 § giftermålsbalken.

Under vissa förutsättningar skall bouppteckningsförrättare förordnas. I giftermålsbalken stadgas att, om avskrift av bouppteckning ej inlämnats till rätten inom tre månader från det boskillnadsdom meddelats, rätten eller domaren skall förordna magistratsperson, landsfiskal, rättens betjänt eller annan lämplig person att verkställa uppteckningen (9 kap. 9 § andra stycket). Sådant förordnande skall under vissa förutsättningar meddelas även i mål om boskillnad, hemskillnad eller äktenskapsskillnad samt sedan rätten dömt till hemskillnad eller äktenskapsskillnad (9 kap. 9 § tredje stycket samt 11 kap. 20 och 23 §§). För äktenskap som ingåtts före den 1 januari 1921 finns liknande bestämmelser om bouppteckning i lagen den 1 juli 1898 (nr 64 s. 10) om boskillnad och lagen den 12 november 1915 (nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning. Enligt boskillnadslagen skall magistratsperson, landsfiskal, rättens betjänt eller annan lämplig person

¹ Förslag 4), 9) och 11) i propositionen.

förordnas till bouppteckningsförrättare (6 § och 8 § andra stycket) och enligt 1915 års lag skall magistratsperson, kronofogde, länsman, rättens be-
tjänt eller annan lämplig person förordnas (6 kap. 14 § andra stycket).

Om kommun beslutar, att inom kommunen skall utses medlare i äkten-
skapstvister, eller om eljest behov av medlare visar sig föreligga, skall enligt
14 kap. 2 § giftermålsbalken på landet kommunalnämnden, i Stockholm
överståthållarämbetet och i annan stad magistraten eller, där magistrat ej
finnes, kommunalborgmästaren utse medlare, minst en man och en kvinna.

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att lagfaren domare i underrätt skall
vara borgerlig vigselförrättare såväl i stad som på landet. Utredningen för-
utsätter, att landsfiskal alltjämt skall vara vigselförrättare och att särskilt
förordnad vigselförrättare skall kunna utses i samma ordning som för när-
varande. Vidare föreslår utredningen, att medlare skall utses av rätten samt
att om rättens sammansättning därvid skall gälla vad i rättegångsbalken
är i allmänhet föreskrivet om domförhet vid huvudförhandling i tvistemål.

Domstolskommittén

Domstolskommittén uttalar beträffande borgerlig vigselförrättare, att bor-
gerlig vigsel i stad med rådhusrätt förrättas av domare och att, även om
uppgiften såsom vigselförrättare huvudsakligen är av administrativ natur,
det icke finns tillräckliga skäl att överflytta denna uppgift till annan be-
fattningshavare i sådan stad. Principiella skäl synes då icke böra hindra,
att domare i häradsrätt erhåller samma uppgift. Såsom stadsdomstolsut-
redningen uttalat, tillgodoses härigenom ett önskemål om lagkunnighet hos
vigselförrättare och vigselakten kan äga rum i lokal, som är lämplig med
hänsyn till aktens högtidlighet och värdighet. Behörighet att förrätta bor-
gerlig vigsel torde alltså böra tillkomma ordinarie domare i underrätt. Be-
hörigheten bör dock begränsas till den egna domkretsen. Finns flera ordi-
narie domare i en domstol torde deras skyldighet att tjänstgöra som vigsel-
förrättare få bestämmas i administrativ väg. Efter omorganisationen av
polis- och åklagarverksamheten torde den uppgift som vigselförrättare,
vilken för närvarande åvilar landsfiskalerna, i stället få ankomma på po-
lischeferna, var inom sitt distrikt. De nya polisdistrikten kommer i all-
mänhet att omfatta både stad och landsbygd. Polischefen kan alltså bli
behörig att viga även i stad.

Åtskilliga städer och större samhällen, anför kommittén vidare, kommer
emellertid likväl att sakna borgerlig vigselförrättare i orten, och för dessa
orter måste tillgången till borgerlig vigselförrättare tillgodoses på annat
sätt. Med hänsyn till de olika förhållanden som råder kan det emellertid

icke författningssvågen angivas, vem som där bör vara borgerlig vigselförrättare. Det synes böra liksom hittills ankomma på länsstyrelsen i länet att avgöra, i vilken utsträckning särskild vigselförrättare erfordras eller är önskvärd, samt att förordna sådan. Därvid kan befattningshavare i den kommunala förvaltningen ifrågakomma. Det kan även visa sig lämpligt att till vigselförrättare utse den som förordnats till notarius publicus. I städer, där kommunalborgmästaren kvarstår på tidigare gällande reglemente, kan denne utnyttjas för uppgiften. Något beslut av Kungl. Maj:t, att särskild vigselförrättare skall utses, läser ej vara erforderligt.

Borgerlig vigselförrättare bör, enligt kommitténs uppfattning, icke vara skyldig att viga annorstädes än på sitt ämbetsrum, en inskränkning i vigselskyldigheten som i vart fall för städernas del överensstämmer med vad som för närvarande tillämpas. Den nuvarande särbestämmelsen för visst fall, att vigselförrättares åliggande skall vara beroende av att någon av de trolovade har sitt hemvist inom hans tjänstgöringsområde, kan utgå.

I anslutning till giftermålsbalkens bestämmelser om bouppteckningsförrättare uttalar kommittén att stadgandet att magistratsperson kan anlitas för sådant uppdrag blir betydelselöst, sedan magistraten avvecklats. Omorganisationen av åklagar- och polisväsendet medför, att ej heller stadgandet att landsfiskal skall vara bouppteckningsförrättare kan bibehållas. Bestämmelserna om magistratsperson och landsfiskal bör därför utgå ur lagrummen. Det torde icke finnas anledning att särskilt ange rättens betjänt såsom bouppteckningsförrättare, utan lagrummen bör ändras att avse lämplig person över huvud taget.

Om medlare i äktenskapstvister anmärker kommittén, att medlingen har en betydelsefull uppgift att fylla och bl. a. är en förutsättning för att rätten, när makarna är ense, skall kunna döma till hemskillnad utan att bevisning om söndring förebringas. Det är därför av särskild betydelse, att personer som är lämpliga för uppgiften utses till medlare. Förutsättningarna för ett lämpligt personval får anses vara större, om medlare utses av rätten än om detta ankommer på kommunal myndighet. I likhet med stadsdomstolsutredningen finner domstolskommittén därför, att medlare enligt 14 kap. 2 § giftermålsbalken bör utses av rätten och att enhetliga bestämmelser bör gälla för stad och landsbygd.

Vidare påpekar kommittén, att medlare enligt 14 kap. 1 § giftermålsbalken utses på landet av häradsöverdomaren och i stad av rättens ordförande. Detta medlingsuppdrag är emellertid såtillvida begränsat att det avser endast de i beslutet angivna makarna. Innan beslutet meddelas, torde makarna i allmänhet beredas tillfälle att yttra sig i frågan om vem som skall erhålla uppdraget. Medlare som utses enligt 14 kap. 2 § giftermålsbalken skall under en längre tid medla mellan ett obestämt antal makar, som ej har någon möjlighet att påverka valet av medlare. Det synes lämpligt att, då medlare utses enligt sistnämnda lagrum, rätten har den av stadsdomstolsutred-

ningen föreslagna sammansättningen. Enär lagen om handläggning av domstolsärenden icke lär vara tillämplig på ifrågavarande ärenden, har domstolskommittén i förslaget till rådhusrättsstadga intagit den bestämmelsen att rådhusrätt vid behandling av dessa ärenden skall ha den sammansättning som i rättegångsbalken är i allmänhet föreskriven för huvudförhandling i tvistemål.

Remissyttranden

Delade meningar råder om domstolskommitténs förslag angående borgerliga vigselförrättare.

Socialstyrelsen uttalar mera allmänt, att förslaget med ordinarie domare i underrätt som behörig vigselförrättare icke skapar tillräckliga möjligheter att erhålla borgerlig vigsel under högtidliga former, eftersom domare icke torde bli skyldig att förrätta vigsel annat än på tjänstetid. Möjligheten att på helgdagar och annan fritid få borgerlig vigsel med domare som vigselförrättare samt att få utnyttja tingslokalen torde därför enligt styrelsens mening bli mycket begränsad. Åtskilliga trolovade kommer att bli hänvisade till vigsel inför polismyndighet eller — i undantagsfall — av särskilt förordnad vigselförrättare. Styrelsen anser det vara angeläget att möjlighet att erhålla borgerlig vigsel under högtidliga former kan utan större begränsningar erbjudas alla som önskar en sådan förrättning.

Kommitténs förslag att domare i underrätt skall vara vigselförrättare avstyrkes av *rådhusrätten i Uppsala, magistraten i Karlskrona, stadsfullmäktige i Boden* och *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare*. Därvid åberopar *magistraten i Karlskrona*, att denna uppgift är av administrativ natur och främmande för domarverksamheten. *Rådhusrätten i Uppsala* anför, att den lagkunnighet som en vigselförrättare behöver är minimal och att lämpliga lokaler finns även hos administrativa tjänstemän. *Stadsfullmäktige i Boden* och *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare* erinrar om att kommittén intagit den principiella ståndpunkten, att dömande och administrativa uppgifter noga skall åtskiljas så att domare icke handlägger administrativa uppgifter samt att ordinarie domare endast skall handlägga kvalificerade domaruppgifter. Förrättande av borgerlig vigsel är en administrativ uppgift. *Stadsfullmäktige i Boden* framhåller vidare, att vissa präster i frikyrkoförsamlingar har förordnats att förrätta vigsel och att någon större juridisk erfarenhet och kunskap icke torde erfordras. *Stadsfullmäktige* fortsätter:

De ordinarie domarna och övriga jurister i domstolarna har en mycket stor arbetsbörda och om principen med stora domkretsar i framtiden genomföres, kommer domare att finnas stationerade på endast cirka 93 platser. Förslaget att endast ordinarie domare skall vara vigselförrättare får den egendomliga konsekvensen att t. f. tingsdomare, tingssekreterare, hovrättsfiskal eller notarie, som är tillförordnad domhavande, icke skulle erhålla

rätt att förrätta vigsel. En dylik situation kan ofta inträffa under semesterna eller då de ordinarie domarna är upptagna av tingsförhandlingar på kansliorten eller på andra tingsställen utanför kansliorten.

Frågan huruvida vigselbehörigheten bör inskränkas till ordinarie domare, beröres även av *familjerättskommittén*. Denna förordar att behörigheten som borgerlig vigselförrättare tillägges lagfaren domare i underrätt. Med tanke på sjukdom, semester och annan ledighet, som kan infalla samtidigt för flera befattningshavare, synes det kommittén mindre lämpligt att begränsa behörigheten till ordinarie befattningshavare. Vidare bör man icke i lagtexten inskränka behörigheten att avse endast tjänstgöringsområde, bl. a. därför att ämbetslokalen kan vara belägen utanför domkretsen. Närmare bestämmelser som erfordras för tillämpningen bör enligt kommitténs uppfattning utfärdas i administrativ ordning. *Rådhusrätten i Uppsala*, som i princip avstyrkt förslaget i denna del, hemställer, att vigselbehörigheten i vart fall icke skall begränsas till ordinarie domare.

Förslaget att polischefen skall övertaga landsfiskalens nuvarande uppgift att förrätta vigsel avstyrkes av *överståthållarämbetet*, *stadsfullmäktige i Boden*, *familjerättskommittén*, *polisberedningen*, *Föreningen Sveriges stadsfiskaler*, *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare* och *landsfiskalen i Alvesta distrikt* medan tveksamhet till förslaget uttalas av *länsstyrelsen i Jämtlands län*, *poliskammaren i Stockholm* samt *Föreningen Sveriges polismästare*.

Polisberedningen anser, att det i och för sig icke är någon lycklig ordning att borgerlig vigsel förrättas av polisiär befattningshavare på grund av dennes tjänst inom polisen. För den händelse ordinarie domare i underrätt i enlighet med domstolskommitténs förslag blir generellt skyldiga att förrätta borgerlig vigsel från och med den 1 januari 1965, finner beredningen det kunna ifrågasättas, om polischefen generellt sett behöver ha samma skyldighet. Det torde då vara tillfyllest att länsstyrelsen kan meddela förordnande för särskild vigselförrättare, till vilket förordnande polischef självfallet kan ifrågakomma. Om magistraterna och kommunalborgmästarinstitutionen avvecklas samtidigt med att polisväsendet förstatligas, förordar beredningen i första hand att vigselkyldigheten ålägges domare i underrätt och av länsstyrelsen förordnad person. I andra hand bör endast den ändringen vidtages i nuvarande regler att behörigheten för landsfiskalen-polischefen att förrätta vigsel upphävas. Som en sista möjlighet anger beredningen att landsfiskalens vigselrätt överföres till polischefen.

Familjerättskommittén påpekar att, med hänsyn till det jämförelsevis ringa antal polisdistrikt som skall finnas efter den tilltänkta omorganisationen av polis- och åklagarväsendet, så mycket icke torde stå att vinna med en ordning, varigenom polischefen blir borgerlig vigselförrättare. Därjämte utgår kommittén från att många polischefer kommer att finnas på samma orter som domarkanslierna.

Stadsfullmäktige i Boden och Föreningen Sveriges kommunalborgmästare anmärker, att förrättande av vigsel icke är av polisiär natur. Det har visat sig att allmänheten drar sig för att gå till ett polishus för att viga sig.

Poliskammaren i Stockholm och Föreningen Sveriges polismästare ifrågasätter, om något praktiskt behov föreligger av att polischefen skall kunna förrätta borgerlig vigsel. Funktionen som vigselförrättare kan visserligen ses som ett led i polisens sociala verksamhet och kan främja ett gott förhållande mellan polisen och allmänheten. Mot förslaget kan emellertid åberopas, att uppgiften torde vara så artskild från vad som för allmänheten framstår som polisens arbetsuppgifter att det för folkmeningen måste kännas främmande att vända sig till polisen i sådan angelägenhet.

Såsom förut nämnts uttalar *polisberedningen*, att polischefen, om generell vigselkyldighet ej ålägges denne, bör kunna ifrågakomma till förordnande som vigselförrättare. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser förordnande såsom vigselförrättare böra meddelas vederbörande notarius publicus. *Rådhusrätten i Uppsala*, som avstyrkt förslaget att domare skall förrätta borgerlig vigsel, nämner överförmyndare, notarius publicus, kommunal chefstjänsteman och tjänsteman hos länsstyrelsen som lämpliga vigselförrättare. *Stadsfullmäktige i Boden och Föreningen Sveriges kommunalborgmästare*, som uttalat att varken domare eller polischef bör vara vigselförrättare, finner att nuvarande kommunalborgmästare bör ha sådan behörighet till dess de avgår med pension. *Drättselkammaren i Kungälv*, som icke haft något att erinra mot förslaget, framhåller att befattningshavare inom den kommunala förvaltningen i första hand torde böra utses till vigselförrättare.

För att man skall kunna tillgodose önskemålet om att vigseln skall förläggas till lämplig lokal föreslår *socialstyrelsen*, att tingslokalerna skall få utnyttjas även av andra behöriga vigselförrättare än domare.

Den av domstolskommittén föreslagna bestämmelsen att borgerlig vigselförrättare icke skall vara skyldig att förrätta vigsel utanför sin ämbetslokal anser *familjerättskommittén* lämpligen böra upptagas i de administrativa föreskrifter som blir erforderliga. *Stadsfullmäktige i Sundsvall* förutsätter, att bestämmelsen skall tolkas så att vigsel kan äga rum i den lokal inom domstolsbyggnaden — eventuellt i särskilt vigselrum — som är mest lämplig med hänsyn till vigselaktens högtidlighet och värdighet.

Stadsfullmäktige i Boden förklarar, att det kan vara mycket lämpligt att vigselförrättare är skyldig att viga utanför sin tjänstelokal i sådana fall då någon av kontrahenterna, t. ex. på grund av sjukdom, är förhindrad infinna sig hos vigselförrättaren.

Kommitténs förslag att vigselförrättares åliggande att viga icke i något fall skall vara beroende av att någon av de trolovade har sitt hemvist inom tjänstgöringsområdet bemötes av *Föreningen Sveriges häradshövdingar*, som anför:

Förslaget skulle innebära, att trolovade, som icke hade någon anknytning till domkretsen, dock skulle kunna påfordra vigsel av domare inom denna. Risk uppstår då, att viss eller vissa domare kan bli överhopade med vigslar, t. ex. i orter, som på grund av naturskönhet eller andra skäl lämpar sig som vigsel- eller smekmånadsplats. Det kan också hända, att domarens personlighet eller popularitet kan spela in. Föreningen anser av anförda skäl, att en viss begränsning i detta avseende bör göras. Kravet på hemvist skulle emellertid medföra skyldighet att uppvisa mantalsskrivningsbevis. Det bör räcka med, att den ena av de trolovade är kyrkobokförd inom domkretsen, vilket ändå framgår av lysningsbeviset. Föreningen föreslår alltså den begränsningen i plikten att förrätta vigsel, att någon av de trolovade skall ha sitt hemvist eller vara kyrkobokförd inom domkretsen.

Domstolskommitténs förslag angående bouppteckningsförrättare tillstyrkes eller lämnas utan erinran i samtliga remissyttranden.

Kommitténs förslag rörande medlare i äktenskapstvister godtages av praktiskt taget samtliga remissinstanser. *Familjerättskommittén* upplyser, att förslaget går i samma riktning som kommittén tänkt sig att föreslå. *Socialstyrelsen* förutsätter, då styrelsen tillstyrker förslaget, att de kommunala myndigheterna skall få avgiva förslag till medlare.

Förslag att medlare skall utses av kommunens styrelse framföres av *kommunalnämnden i Gällivare kommun*. Nämnden kan icke inse, att det finns några egentliga olägenheter med nuvarande system för landskommunerna under förutsättning att en instruktion för verksamheten upprättas, och hemställer därför att medlare skall få utses av kommunens styrelse.

Departementschefen

Under mer än femtio år har domare i rådhusrätt — i egenskap av magistratsledamot — varit borgerlig vigselförrättare och det finns enligt min mening ej anledning att nu överflytta denna uppgift på annan befattningshavare i stad med rådhusrätt. Genom att låta domare i underrätt förrätta vigsel även på landsbygden beredes de flesta trolovade möjlighet att få borgerlig vigsel under högtidliga former. Jag ansluter mig därför till principen att domare i underrätt skall vara borgerlig vigselförrättare.

Förslaget att behörigheten skall helt begränsas till ordinarie domare finner jag mindre lämpligt. Utöver de ordinarie domarna bör behörigheten dock tillkomma endast den som är förordnad att uppehålla en ordinarie domartjänst. Såsom behörig att förrätta borgerlig vigsel torde i lagtexten kunna angivas lagfaren domare i allmän underrätt, vilket enligt rättegångsbalken kommer att avse häradshövding och tingsdomare i häradsrätt samt borgmästare, rådman och assessor i rådhusrätt. Anmärkas bör att enligt förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, vilket enligt Kungl. Maj:ts beslut denna dag remitterats till lagrådet för granskning, skall assessorstjänsterna utgå ur rådhusrättsorganisationen. Vem av flera lagfarna domare i en

underrätt som skall förrätta vigsel liksom frågan om omfattningen av domares skyldighet att förrätta vigsel får bestämmas i administrativ ordning.

Mot förslaget att även polischefen skall vara vigselförrättare har framförts erinringar i flera remissyttranden. Polischefen torde ofta komma att vara stationerad på samma ort som underrättens kansli. Antalet orter, där borgerlig vigsel kan erhållas, kommer alltså ej att öka i nämnvärd utsträckning, om polischefen blir vigselförrättare. Med beaktande också av övriga vid remissbehandlingen gjorda invändningar mot förslaget vill jag därför förorda, att polischef ej upptages såsom vigselförrättare i lagtexten.

Jag delar kommitténs uppfattning, att länsstyrelsen skall kunna förordna särskild vigselförrättare utan medgivande av Kungl. Maj:t. Det är angeläget, att länsstyrelserna utnyttjar denna möjlighet, så att borgerlig vigselförrättare finns på de orter där behov av sådan vigselförrättare föreligger.

Domstolskommitténs förslag beträffande bouppteckningsförrättare enligt giftermålsbalken kan jag godtaga. Motsvarande ändringar torde få göras i 1898 års lag om boskillnad och i lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Medlare i äktenskapstvister bör på de av kommittén anförda skälen utses av rätten. Det torde kunna förväntas, att vederbörande kommun beredes tillfälle att avgiva förslag till medlare, när fråga icke är enbart om att förlänga gällande förordnande. Närmare föreskrifter, som kan bli erforderliga, torde få utfärdas i administrativ ordning.

Ändringar i vattenlagen¹

Gällande bestämmelser

I vattenlagen stadgas, att ett exemplar av handlingarna i ansökningsmål, intill dess den väckta frågan blivit slutligen prövad, skall finnas tillgänglig för dem, som önskar taga del därav, på viss för parterna välbelägen plats hos tjänsteman, kommunal befattningshavare eller pålitlig enskild person (11 kap. 32 §). Vidare stadgas, att ordförande i kommunalnämnd eller kommunalstämma, municipalnämnd eller municipalstämma, domhavande, landsfiskal eller ordförande i magistrat ej utan giltigt skäl må undandraga sig uppdrag att hålla handlingarna tillgängliga, om företaget i fråga berör den kommun eller det municipalsamhälle han tillhör eller den domsaga, det distrikt eller eljest det område, som hans tjänst omfattar (14 kap. 7 §).

Expedition i ansökningsmål skall mot postförskott sändas till part som är skyldig lösa densamma eller, om flera parter är gemensamt lösenskyldiga, till den av dem som de i sådant avseende må ha uppgivit. Om postförskottet ej utlöses, må postavgiften uttagas i den för expeditionslösen

¹ Förslag 13) i propositionen.

stadgade ordningen (11 kap. 74 § första stycket). Motsvarande skall gälla också om andra handlingar, som part äger utfå från vattendomstol (11 kap. 74 § andra stycket). Om part av sagt sig rätten att få handlingarna på nu angivet sätt eller begärt att handling i stället skall översändas till hans ombud, skall detta iakttagas (11 kap. 74 § tredje stycket).

Departementschefen

I stället för vad som nu stadgas i 14 kap. 7 § vattenlagen om ordförande i magistrat och om landsfiskal torde i fortsättningen skyldigheten att åtaga sig uppdrag att vara aktförvarare böra åligga borgmästare och polischef. I redaktionellt hänseende torde den ändringen få ske att kommunalstämma och municipalstämma utbytes mot kommunalfullmäktige och municipalfullmäktige. Domhavande bör ersättas med häradshövding.

I statsverkspropositionen den 3 januari 1964 (bil. 4) har föreslagits att kommissionärsväsendet vid de allmänna domstolarna skall avvecklas från och med den 1 januari 1965. I anslutning härtill föreslås nu att 11 kap. 74 § första och andra styckena vattenlagen upphäves. Vad i tredje stycket samma paragraf stadgas om rätt för part att få handlingar på annat sätt, torde gälla utan särskild föreskrift därom i vattenlagen, varför även denna bestämmelse kan upphävas.

Ändringar i lotteriförordningen¹

Gällande bestämmelser

Enligt lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207) får lotteri om penningar eller penningars värde i vissa fall anordnas efter anmälan hos polismyndigheten (2 § och 3 § a)) eller tillstånd av polismyndigheten, i Stockholm av överståthållarämbetet (3 § b)). I övriga fall fordras tillstånd av Kungl. Maj:t (1 §) eller av länsstyrelsen (3 § c)). Med polismyndighet förstås därvid för stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten (9 §). Då tillstånd till lotteri lämnas, skall meddelas bl. a. de ordningsföreskrifter vartill omständigheterna ger anledning (4 §).

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att magistrats och kommunalborgmästares befattning med lotterier skall överflyttas till den lokala polismyndigheten samt att 9 § lotteriförordningen därför upphävas.

¹ Förslag 18) i propositionen.

Domstolskommittén

Domstolskommittén anser det böra beaktas, att tillstånd till mera omfattande lotterier meddelas av statlig myndighet, Kungl. Maj:t eller länsstyrelse. Den myndighet som meddelar tillstånd eller mottager anmälan äger utfärda vissa ordningsföreskrifter. På landet och i vissa städer fullgör polismyndigheten redan nu de uppgifter som i andra städer ankommer på magistrat eller kommunalborgmästare. Kommittén finner därför i likhet med stadsdomstolsutredningen, att magistrats och kommunalborgmästares befattning med lotterier bör överflyttas till lokal polismyndighet, och föreslår, att 9 § lotteriförordningen upphäves.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av praktiskt taget samtliga remissinstanser.

Det kommunala intresset i ärendena betonas i några yttranden. Således framhåller *drättselkammaren i Kungälv*, att kommunen upplåter mark för lottförsäljningen och därför har intresse i tillståndsfrågan, samt *stadsfullmäktige i Sundsvall*, att det är stor konkurrens om lotteritillstånden och att tillståndsgivningen innebär en form av bidragsgivning till ungdoms- och annan liknande ideell verksamhet. Det ifrågasättes därför, om icke tillståndsgivningen bör omhänderhas av något kommunalt organ. *Drättselkammaren i Karlskrona* erinrar om att lotteriverksamheten på senare år fått en avsevärd omfattning, varför en del svårigheter uppstått att avgöra, i vilken ordning sökta tillstånd skall beviljas. Enligt drättselkammarens uppfattning skulle ett kommunalt inflytande på dessa frågor vara lämpligt.

Klart avstyrkande uttalande göres av *Föreningen Sveriges kommunalborgmästare*, som anser att kommunalborgmästaren, där sådan finnes efter den 31 december 1964, bör handha tillståndsgivningen. Föreningen framhåller, att de lokala lotterierna spelar mycket stor roll för alla dem som på ett eller annat sätt är engagerade i ideell verksamhet. I vissa städer regleras lotteritillstånden på så sätt att försäljning på allmän plats tillåtes endast i någon eller några särskilda, av staden tillhandahållna kiosker. För en rättvis behandling av de lokala lotteriärendena fordras därför, enligt föreningens uppfattning, ett intimt samspel mellan sökanden, staden såsom ägare av allmän mark samt tillståndsmyndigheten. Liknande uppfattning har *stadsfullmäktige i Boden*, som anser att ärendena icke bör överflyttas till polischefen, förrän den ordinarie kommunalborgmästaren avgår med pension. Fullmäktige åberopar därvid, att det visat sig lämpligt att tillståndsärendena handlägges av den som är notarius publicus och i sådan egenskap skyldig att förrätta lotteridragningar.

Poliskammaren i Stockholm ifrågasätter, om icke polismyndigheten i

Stockholm bör få befogenhet att medgiva tillstånd enligt 3 § b) lotteriförordningen. Poliskammaren åberopar till stöd härför de aktuella strävandena att skapa största möjliga enhetlighet i fråga om polisens arbetsuppgifter.

Departementschefen

Domstolskommitténs förslag har godtagits av nästan alla remissinstanser. Lottförsäljningen sker i stor utsträckning från allmän plats och jag har förut föreslagit sådan ändring i allmänna ordningsstadgan att polismyndigheten, i Stockholm överståthållarämbetet, skall ge tillstånd till att allmän plats användes för försäljningsändamål. Det nuvarande sambandet mellan sådan upplåtelse av allmän plats och ifrågavarande lotteritillstånd bör bibehållas. Jag ansluter mig därför till kommitténs förslag.

Vidare föreslås, efter samråd med chefen för handelsdepartementet, vissa ändringar i förordningen, vilka föranledes av brottsbalken. Ändringarna överensstämmer med dem som genomförts i andra författningar (jfr prop. 1964: 10).

Gåvoskattedeklarationer¹

Gällande bestämmelser

Enligt förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt är länsstyrelsen beskattningsmyndighet i fråga om gåvoskatt (44 §). Sådan skatt fastställs på grundval av deklaration och det åligger magistrat i annan stad än residensstad samt kommunalborgmästare och landsfiskal att på begäran taga emot och till länsstyrelsen överlämna deklaration som skall inges dit (46 § tredje stycket).

Departementschefen

Något praktiskt behov synes numera icke finnas att ålägga annan myndighet än beskattningsmyndigheten att taga emot gåvoskattedeklarationer. Jag föreslår därför, att 46 § tredje stycket utgår ur arvsskatteförordningen.

Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter²

Gällande bestämmelser

Förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter stadgar skyldighet för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att utgiva särskild bevillningsavgift för vissa offentliga föreställningar (4 § 1, 2 och 11 mom.). Ansökan om

¹ Förslag 19) i propositionen.

² Förslag 10) i propositionen.

tillstånd till sådan föreställning göres enligt föreskrifter som Kungl. Maj:ts utfärdar (4 § 4 mom.). Då ansökningen bifalles, skall tillståndsmyndigheten i allmänhet fastställa bevilningsavgiftens belopp (4 § 5 mom. första stycket) och uppbära avgiften (4 § 9 mom. andra stycket). I vissa sällan förekommande fall, då bevilningsavgiftens storlek är beroende av inkomsten från föreställningen, bestämmer tillståndsmyndigheten enligt vilka grunder avgiften skall utgå (4 § 5 mom. första stycket) samt fastställas och uppbäras avgiften inom viss kortare tid efter föreställningen (4 § 9 mom. sista stycket). I sådant fall skall säkerhet för bevilningsavgiften ställas hos tillståndsmyndigheten (4 § 9 mom. första och andra styckena). Bevilningsavgift som ej erlägges i förskott skall inbetalas på landet till landsfiskalen, i stad utan magistrat till landsfiskalen eller, om i staden finns stadsfogde, till denne samt i annan stad till den myndighet som utfärdat tillståndsbeviset (4 § 9 mom. tredje stycket). Inluten bevilningsavgift delas lika mellan staten och den kommun, där föreställningen givits (4 § 12 mom.), och utgår i stället för den vanliga inkomstkatten. Som ett led i kontrollen över bevilningsavgiftens erläggande skall efter varje månads utgång i stad stadsfiskalen eller annan vederbörande tjänsteman lämna länsstyrelsen skriftlig uppgift å de föreställningar, för vilka bevilningsavgift skolat utgå, och å ställen där dessa givits (4 § 13 mom.).

Närmare föreskrifter om tillämpningen av förordningen finns i kungörelsen den 31 december 1913 (nr 380) angående rätt för utlänning och i utlandet bosatt svensk undersåte att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka. Ansökan om tillstånd att anordna eller medverka vid offentlig föreställning prövas i stad med poliskammare eller polismästare av denna myndighet, i annan stad med magistrat av denna samt på landet och i stad utan magistrat av länsstyrelsen (1 § mom. 1 och 2 §). Sådant tillstånd erfordras icke för i riket bosatt utlänning som hos nämnda myndighet i den ort där han är bosatt ställt vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år (1 § mom. 1). Innan föreställning får givas, skall anmälan göras i stad med poliskammare eller polismästare hos denna myndighet, i annan stad hos magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet hos polischefen (4 § första stycket).

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att tillståndsärenden i stad utan poliskammare eller polismästare överflyttas från magistrat och länsstyrelse till polischefen samt att anmälan om föreställningen sker hos polismyndigheten.

Under remissbehandlingen har framhållits bl. a. hestämmelsernas betydelse för utlänningskontrollen.

Domstolskommittén

Domstolskommittén anser, att vid val av myndighet, till vilken tillstånds-ärendena kan överflyttas, de fiskaliska intressena träder i förgrunden. Till förmån för länsstyrelsen som tillståndsmyndighet talar enligt kommitténs mening det förhållandet, att länsstyrelserna redan handlägger ärenden av denna beskaffenhet i vissa fall och har stor erfarenhet vad angår prövning av säkerhet som skall ställas i olika sammanhang. Bestämmelserna, som är av relativt invecklad natur, torde ej tillämpas särskilt ofta i större delar av riket. Om länsstyrelsen övertager tillståndsprövningen, vinnes den fördelen att tillstånd kan meddelas för mer än en ort på samma ansökan samt att reglerna blir enhetliga för stad och land. Vid länsstyrelsens handläggning kan kontrolleras, om vederbörande har behörigt vistelse- och arbetstillstånd. Kommittén föreslår därför, att tillståndsgivningen skall omhändervhas av länsstyrelsen för både stad och land. Anmälan om föreställning föreslås skola ske hos polismyndigheten.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Poliskammaren i Malmö avstyrker förslaget och finner, att tillståndsgivningen bör omhändervhas av polismyndigheten. Poliskammaren åberopar, att länen, sedan polisväsendet förstatligats, kommer att bestå av genomsnittligen tre eller fyra polisdistrikt, vilket medför att tillfredsställande enhetlighet i bedömningen av ärendena kan uppnås. Vidare anser länsstyrelsen det ur kontroll- och övervakningssynpunkt mest praktiskt och tillförlitligt att den myndighet som enligt allmänna ordningsstadgan beviljar tillstånd till föreställningen som sådan även medger att utlänning får anordna föreställningen eller medverka vid denna. Sistnämnda synpunkt anföres jämväl av *polisberedningen* till stöd för att tillståndsgivningen bör omhändervhas av polismyndigheten.

Statens utlänningskommission finner likaså skäl tala för att tillståndsgivningen anförtros polismyndigheten, eftersom tillståndsmyndigheten — innan tillstånd meddelas — skall konstatera att utlänningen har rätt att vistas i riket och här utöva verksamhet. Därest emellertid de fiskaliska intressena skall tillmätas avgörande betydelse, vill kommissionen icke motsätta sig att prövningen av dessa ärenden lägges på länsstyrelsen.

Departementschefen

I betänkande angående internationella skattefrågor (SOU 1962:59) har dubbelbeskattningssakkunniga framlagt förslag om införande av bl. a. en ny form för beskattning av här i riket tillfälligt arbetande utlänningar,

varigenom bevillningsavgiftsförordningen skulle kunna upphävas. De sakkunnigas förslag, som varit föremål för remissbehandling, torde i nu berörda delar komma att kräva ytterligare överväganden inom finansdepartementet, innan slutlig ställning kan tagas till förslaget.

Enligt min uppfattning talar övervägande skäl för att uttagandet av bevillningsavgift och den därmed sammanhängande tillståndsgivningen i samtliga fall skall ligga hos länsstyrelsen. Genom en sådan ordning kan en såvitt möjligt enhetlig bedömning av dessa frågor påräknas. Med hänsyn till den stora erfarenhet av beskattningsfrågor som är företrädd hos länsstyrelserna är dessa också mest kvalificerade för uppgiften.

Jag ansluter mig därför till domstolskommitténs uttalanden och föreslår sådan ändring i 4 § 9 mom. 1908 års bevillningsavgiftsförordning, att länsstyrelsen kan vara tillståndsmyndighet i hela riket. Vidare förordar jag, att det skall åligga polismyndigheten att lämna länsstyrelsen uppgift om föreställning, för vilken bevillningsavgift skolat utgå. Av förslaget föranledda ändringar i 1913 års kungörelse avses skola anmälas i senare sammanhang av chefen för inrikesdepartementet.

Ändring i uppbördsförordningen¹

Gällande bestämmelser

I uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) är begreppen stad och land bestämda med hänsyn till bl. a. om staden har magistrat. Till landet räknas sålunda jämväl stad utan magistrat och stad med magistrat som enligt förordnande av Kungl. Maj:t tillhör fögderi, medan till stad räknas stad med magistrat som ej tillhör fögderi.

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att det avgörande kriteriet för stads hänförande i uppbördsförordningens mening till land eller stad skall vara, huruvida staden enligt Kungl. Maj:ts beslut tillhör fögderi.

Domstolskommittén

Domstolskommittén delar stadsdomstolsutredningens uppfattning och framlägger i enlighet härmed förslag till ändring av 2 § 2 mom. uppbördsförordningen.

Departementschefen

Domstolskommitténs förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser. I samband med vissa kommunsammanslagningar kan det visa sig lämpligt att häradskrivaren alltjämt får vara lokal

¹ Förslag 22) i propositionen.

skattemyndighet i den del av kommunen som tidigare tillhört fögderi, medan kronokamreraren är lokal skattemyndighet i den del av den nybildade kommunen som tidigare ingått i stad med egen uppborðsförvaltning. Stadsgandet bör utformas i enlighet härmed.

Vidare föreslås, efter samråd med chefen för finansdepartementet, dels i anslutning till 25 kap. 1 § brottsbalken att bötesmaximum i 80 § 2 mom. uppborðsförordningen höjes till 500 kronor, dels att hänvisningen till strafflagen i 82 § samma förordning ändras att avse brottsbalken.

Tillsyn över hotell- och pensionatrörelse¹

Gällande bestämmelser

Enligt stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse får sådan rörelse i annat än mindre omfattning drivas endast efter särskilt tillstånd (§ 2). Sådant tillstånd meddelas av tillsynsmyndigheten, som i Stockholm är poliskammaren, i övriga städer med minst 20 000 invånare magistraten eller kommunalborgmästaren samt i de mindre städerna och på landet länsstyrelsen (§ 47). Drives rörelsen av juridisk person, skall tillståndet sökas av och meddelas för föreståndaren för rörelsen (§ 3). Tillståndsprövningen omfattar beskaffenheten från sanitär synpunkt och brandskyddssynpunkt av de lokaler i vilka rörelsen skall bedrivas samt sökandens lämplighet att inneha eller förestå rörelsen (§ 2 mom. 1 c) och d) samt §§ 6—33). Tillsynsmyndigheten äger skilja olämplig innehavare eller föreståndare från rörelsen och kan vid vite förbjuda utövande av sådan mindre rörelse för vilken ej kräves särskilt tillstånd (§ 46). Med avseende å kontrollen över brandskyddsanordningar har tillsynsmyndigheten att meddela föreskrifter i olika hänseenden om byggnadskonstruktion, inredning, alarmanordningar och säkerhetsåtgärder i övrigt. I fråga om resandekontrollen har tillsynsmyndigheten att utfärda föreskrifter angående den omfattning i vilken innehavare eller föreståndare för hotell eller pensionat skall anmäla resande från de nordiska länderna (§ 35). Inom hotell och pensionat skall föras särskild liggare över sotningar och besiktningar, vilken liggare en gång årligen skall uppvisas för tillsynsmyndigheten (§ 31).

Stadsdomstolsutredningen

Stadsdomstolsutredningen föreslår, att § 47 stadgan ändras så att vad där sägs om magistraten i stad med minst 20 000 invånare i stället avser polismyndigheten. Även i dessa städer bör det emellertid ankomma på länsstyrelsen att pröva ärenden om återkallelse av tillstånd och om förbud att driva hotell- eller pensionatrörelse av sådan mindre omfattning att tillstånd ej erfordras.

¹ Förslag 25) i propositionen.

Domstolskommittén

Domstolskommittén erinrar om att länsstyrelsen tidigare prövat dessa tillståndsärenden för såväl stad som land och anser att valet nu bör ske mellan att låta polischefen handlägga ärendena såväl i stad — oberoende av storlek — som på landsbygden och att överföra magistratens och kommunalborgmästarens nuvarande befattning med ärendena till länsstyrelsen. Kommittén finner fördelarna med en decentraliserad handläggning hos polischefen vara stora och anser, att tillräckliga skäl icke föreligger att undanta återkallelse av meddelade tillstånd från polischefens beslutsområde. Kommittén föreslår, att § 2 mom. 1 andra stycket stadgan ändras så att tillstånd skall sökas hos lokal polismyndighet i den ort där rörelsen är avsedd att utövas. Kommittén föreslår vidare åtskilliga följdändringar i andra paragrafer i stadgan.

Remissyttranden

Domstolskommitténs förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av de flesta remissinstanser.

Tveksamhet om lämpligheten av förslaget att polismyndigheten skall övertaga tillståndsgivningen enligt stadgan uttalas av *Föreningen Sveriges polismästare*. Förslaget avstyrkes av *länsstyrelserna i Västernorrlands län och Jämtlands län* samt *landsfiskalen i Alvesta distrikt*, vilka anser ärendena böra ankomma på länsstyrelsen, ävensom av *landsfiskalen i Olofströms distrikt*, som föreslår, att tillståndsgivningen skall anförtros byggnadsnämnden.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län uttalar vidare, att i vart fall ärenden om återkallelse av tillstånd bör ankomma på länsstyrelsen. Av samma uppfattning är *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

Poliskammaren i Malmö och *polisberedningen* finner det vara naturligt att polismyndigheten vid tillståndsgivningen beaktar även brandskyddssynpunkter och att vederbörande lokala brandmyndighet därför efter besiktning av lokalerna bör avge yttrande i tillståndsärendet. De anser emellertid vidare — liksom även *Föreningen Sveriges landsfiskaler* — att tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om skydd mot brandfara i första hand bör ankomma på brandmyndigheten.

Polisberedningen anmärker, att det talas i § 34 andra stycket i stadgan om vederbörande polismyndighet och närmaste polismyndighet samt i § 36 om närmaste polismyndighet. Dessa uttryck bör med hänsyn till omorganisationen av polisväsendet ersättas med polismyndigheten. Vidare föreslås, att stadgans bestämmelse om åklagarandel i böter upphäves, och påpekas, att bestämmelsen om angivarandel i böter icke numera synes erforderlig.

Departementschefen

Stadgan om hotell- och pensionatrörelse är i stora delar föråldrad och enligt vad jag erfarit har förberedelser vidtagits inom inrikesdepartementet för att senast under år 1965 framlägga förslag till en ny stadga. Med hänsyn härtill bör nu minsta möjliga ingrepp göras i gällande bestämmelser. Jag föreslår, att magistratens och kommunalborgmästarens uppgift såsom tillsynsmyndighet enligt gällande stadga överflyttas till länsstyrelsen, som redan nu är tillsynsmyndighet för de mindre städerna och för landsbygden. Detta sker enklast genom en ändring i § 47 i stadgan; i Stockholm bör dock polismyndigheten såsom hittills vara tillsynsmyndighet. Därjämte torde en jämkning böra vidtagas i besvärshästbestämmelserna i § 48.

Såsom jag förut nämnt kommer polismyndighetsbegreppet att få en enhetlig innebörd enligt de lagbestämmelser, som senare denna dag kommer att föreslås av chefen för inrikesdepartementet. Den i § 49 i stadgan upptagna bestämmelsen om vad som avses med polismyndighet kan därför upphävas.

De i stadgan förekommande uttrycken vederbörande polismyndighet, närmaste polismyndighet och polismyndigheten i orten kan knappast missförstås, och då stadgan sannolikt kommer att gälla endast kort tid efter den 1 januari 1965, finner jag ej anledning att nu föreslå ändring beträffande dessa uttryck.

Såsom polisberedningen föreslagit bör bestämmelsen i § 45 om åklagarandel i böter upphävas. I samband härmed torde den i samma paragraf intagna bestämmelsen om angivarandel i böter böra utgå. Med hänsyn till stadgandet i 25 kap. 7 § andra stycket brottsbalken erfordras icke den särskilda bestämmelsen om förvandling av böter i andra stycket av § 45 stadgan. Hela paragrafen kan därför upphävas.

*Ändringar i livsmedelsstadgan¹***Gällande bestämmelser**

Enligt livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824) kan lokala föreskrifter fastställas för varje kommun (102 §). Föreskrift antages av fullmäktige i kommunen och fastställs av länsstyrelsen (103 §). Kungörelse om föreskriften skall av länsstyrelsen införas i länskungörelserna (106 § första stycket). Vidare åligger det i Stockholm överståthållarämbetet, i annan stad med magistrat denna, i stad utan magistrat kommunalborgmästaren, i municipalsamhälle municipalnämnden och i landskommun kommunalnämnden att skyndsamt låta införa kungörelse om föreskriften

¹ Förslag 26) i propositionen.

i den eller de tidningar, i vilka kommunala meddelanden för kommunen intages, samt att tillse att exemplar av föreskriften finns att tillgå inom kommunen för köpare (106 § andra stycket).

Departementschefen

Bestämmelser om kungörande av lokala föreskrifter finns i flera författningar. Bestämmelserna i livsmedelsstadgan torde nu lämpligen böra ändras efter förebild av allmänna ordningsstadgan, enligt vilken det åligger kommunens styrelse att ombesörja bl. a. att beslut om lokal ordningsstadga införes i ortstidningarna samt att tryckta exemplar av stadgan finns att tillgå för allmänheten. Kommunens styrelse bör alltså övertaga överståthållarämbetets, magistratens och kommunalborgmästarens ifrågavarande uppgifter enligt livsmedelsstadgan.

Vidare föreslås i anslutning till 25 kap. 1 § brottsbalken, att det högsta bötesbelopp som enligt 11 § livsmedelsstadgan får stadgas i lokal livsmedelsordning höjes från nuvarande 300 kronor till 500 kronor.

Departementschefens hemställan

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag¹ till

1) lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter;

2) lag om upphävande av 29 § 2 mom. kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) m. m.;

3) lag om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden, m. m.;

4) lag om ändring i giftermålsbalken;

5) lag om upphävande av 29 kap. byggningsbalken;

6) förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet;

7) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning;

8) lag om ändring i lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura;

9) lag om ändring i sjölagen;

10) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 1 juli 1898 (nr 64 s. 10) om boskillnad;

11) förordning om ändrad lydelse av 4 § 9 och 13 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter;

¹ Förslagen under 1)—8), 10)—12), 14)—22) samt 24)—27), som överensstämmer med de vid propositionen fogade förslagen, har här uteslutits.

- 12) lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915 (nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning;
- 13) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;
- 14) kungörelse om ändring i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse;
- 15) lag om ändring i vattenlagen;
- 16) lag om ändring i lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning;
- 17) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera;
- 18) lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130);
- 19) lag om ändrad lydelse av 66 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131);
- 20) förordning om ändring i lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207);
- 21) förordning angående ändrad lydelse av 46 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt;
- 22) lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;
- 23) lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608);
- 24) kungörelse om ändrad lydelse av 106 och 111 §§ livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824);
- 25) förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);
- 26) kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617); samt
- 27) lag angående ändring i lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster.

Av dessa förslag, vilka torde som *bilaga* få fogas vid detta protokoll, är de under 1), 3)—5), 7)—10), 12), 13), 15)—19), 22), 23) och 27) av den natur att lagrådets utlåtande över dem bör inhämtas.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över sistnämnda förslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Margit Hirén

9) Förslag

till

Lag om ändring i sjölagen

Härigenom förordnas, att 3, 4, 41 och 332 §§ sjölagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Har den, för vars räkning fartyg bygges, för byggnadens verkställande givit eller utfäst sig att giva varvsägaren eller byggmästaren förskott av penningar eller byggnadsämnen, äge han, när avhandling därom upprättats, att låta den intagas i protokollet hos *magistraten* i den stad, där byggnaden verkställs, eller, om byggnadsorten är belägen *å landet*, i närmaste *stad*; och njute sedan förmänsrätt, som i 17 kap. handelsbalken sägs.

Har den, för vars räkning fartyg bygges, för byggnadens verkställande givit eller utfäst sig att giva varvsägaren eller byggmästaren förskott av penningar eller byggnadsämnen, äge han, när avhandling därom upprättats, att låta den intagas i protokollet hos *rådhusrätten* i den stad, där byggnaden verkställs, eller, om byggnadsorten är belägen *utom område för stad med rådhusrätt*, hos närmaste *rådhusrätt*; och njute sedan förmänsrätt, som i 17 kap. handelsbalken sägs.

4 §.

Fartygs ägare åligger att bestämma den ort inom riket, vilken skall vara fartygets hemort, samt att där- om göra anmälan, om fartyget är sådant, som jämlikt 2 § skall införas i fartygsregistret, hos den myndighet, vilken förer registret, men eljest hos *magistraten i den stad, som bestämts till hemort, eller, om hemorten är belägen å landet, hos kronofogden i orten.* Angående hemorten skall för fartyg, vilket bör införas i fartygsregistret, anteckning ske å det i 2 § omförmälda bevis, men eljest utfärdas särskilt bevis av den myndighet, hos vilken anmälan skett.

Fartygs ägare åligger att bestämma den ort inom riket, vilken skall vara fartygets hemort, samt att där- om göra anmälan, om fartyget är sådant, som jämlikt 2 § skall införas i fartygsregistret, hos den myndighet, vilken förer registret, men eljest hos *polismyndigheten i den ort, som bestämts till hemort.* Angående hemorten skall för fartyg, vilket bör införas i fartygsregistret, anteckning ske å det i 2 § omförmälda bevis, men eljest utfärdas särskilt bevis av den myndighet, hos vilken anmälan skett.

Har fartygs ————— fartygets hemort.

¹ Senaste lydelse av 3 §, se SFS 1901:26 s. 27.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

41 §.

Har fartyget ————— kan företagas.

Har lasten ————— böra vidtagas.

Besiktningsmän förordnas av *magistrat eller, där fartyget finnes utom stads område, av magistraten i närmaste stad eller av kronofogden i orten*. Utom riket skall befälhavaren begära förordnande för besiktningsmän hos den myndighet, som enligt lag eller sed å den ort, där besiktningen skall äga rum, är behörig, eller ock hos svensk konsul; finnes fartyget å ort, där enligt gällande sed besiktningsmän icke av offentlig myndighet förordnas, inhänte befälhavaren yttrande av sakkunnige män.

Besiktningsmän förordnas av *rådhusrätten i staden eller, om fartyget finnes utom området för stad med rådhusrätt, av närmaste rådhusrätt*. Utom riket skall befälhavaren begära förordnande för besiktningsmän hos den myndighet, som enligt lag eller sed å den ort, där besiktningen skall äga rum, är behörig, eller ock hos svensk konsul; finnes fartyget å ort, där enligt gällande sed besiktningsmän icke av offentlig myndighet förordnas, inhänte befälhavaren yttrande av sakkunnige män.

332 §.

De besiktningsmän, som enligt denna lag böra av *magistrat eller kronofogde* förordnas, skola vara tre. I de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, åligge *magistraten* att för varje år från nämnden infordra uppgift å personer, som till sådant uppdrags fullgörande anses skickliga.

Erfordras eljest besiktning, äge part därom anmoda den eller dem, för vilka han har förtroende; åliggande det *magistraten* i de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, att, efter förslag av nämnden, för varje år utse lämpligt antal personer, vilka hava att med dylik besiktnings verkställande gå parter till handa, ävensom att kungöra förteckning å de sålunda utsedde.

De besiktningsmän, som enligt denna lag böra av *rådhusrätt* förordnas, skola vara tre. I de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, åligge *rådhusrätten* att för varje år från nämnden infordra uppgift å personer, som till sådant uppdrags fullgörande anses skickliga.

Erfordras eljest besiktning, äge part därom anmoda den eller dem, för vilka han har förtroende; åliggande det *rådhusrätten* i de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, att efter förslag av nämnden, för varje år utse lämpligt antal personer, vilka hava att med dylik besiktnings verkställande gå parter till handa, ävensom att kungöra förteckning å de sålunda utsedde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Av magistrat eller landsfiskal med stöd av äldre lag meddelat förordnande för besiktningsman skall alltjämt gälla.

13) Förslag
till
Lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om
fastighetsbildning i stad

Härigenom förordnas, att 5 kap. 8 § 3 mom., 13, 14, 15, 21 och 22 §§, 6 kap. 4 § samt 7 kap. 1, 4, 9, 12, 14, 15 och 18 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 KAP.

8 §.

3 mom. Erfordras enligt vad i 1 eller 2 mom. stadgas Konungens befallningshavandes medgivande till avstyckning, må förrättningsmannen utan hinder av att sådant medgivande ej erhållits meddela tillstånd till avstyckningen under villkor att medgivande lämnas och slutföra förrättningen. Om sakägare yrkar det eller förrättningsmannen finner olämpligt att fortsätta förrättningen, skall han förklara denna vilande och insända handlingarna i ärendet till *magistraten, som har att med eget yttrande anmäla det hos* Konungens befallningshavande.

Finner förrättningsmannen anledning till antagande att för område som beröres av förrättningen erfordras stadsplan eller byggnadsplan, eller, där dylik plan är gällande, att ändring därav bör ske, åligger honom att *underrätta magistraten, som har att med eget yttrande anmäla förhållandet hos* Konungens befallningshavande.

3 mom. Erfordras enligt vad i 1 eller 2 mom. stadgas Konungens befallningshavandes medgivande till avstyckning, må förrättningsmannen utan hinder av att sådant medgivande ej erhållits meddela tillstånd till avstyckningen under villkor att medgivande lämnas och slutföra förrättningen. Om sakägare yrkar det eller förrättningsmannen finner olämpligt att fortsätta förrättningen, skall han förklara denna vilande och insända handlingarna i ärendet till Konungens befallningshavande.

Finner förrättningsmannen anledning till antagande att för område som beröres av förrättningen erfordras stadsplan eller byggnadsplan, eller, där dylik plan är gällande, att ändring därav bör ske, åligger honom att anmäla förhållandet hos Konungens befallningshavande.

Har för staden meddelats förordnande, som avses i 21 §, skola handlingarna rörande förrättning, som förklarats vilande jämlikt bestämmelserna i detta moment, samt underrättelse om behov av stadsplan eller byggnadsplan eller av ändring i

¹ Senaste lydelse av 5 kap. 8 § 3 mom., se SFS 1950:185, av 5 kap. 13 §, se SFS 1953:156, av 5 kap. 14 §, se SFS 1951:357, av 5 kap. 21 §, se SFS 1950:209, av 6 kap. 4 §, se SFS 1954:236, av 7 kap. 1 §, se SFS 1954:82, av 7 kap. 4 §, se SFS 1943:395, av 7 kap. 9 §, se SFS 1948:97, av 7 kap. 12 och 14 §§, se SFS 1936:316, av 7 kap. 15 §, se SFS 1932:265 och av 7 kap. 18 §, se SFS 1954:82.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

*dylik plan tillställas den sålunda förordnade, som har att med eget ytt-
rande anmäla förhållandet hos
Konungens befallningshavande.*

13 §.

Sedan skillnadslinjerna — — — — — förrättningen avslutas.

Vid avslutandet — — — — — skall utlämnas.

Sakägare, som vill fullfölja talan emot förrättningen, har att inom tju-
gu dagar från dess avslutande till
magistraten ingiva sina besvär eller
ock på eget äventyr insända dem dit
med posten så tidigt, att de före sag-
da tids utgång komma *magistraten*
tillhanda; och skall underrättelse
härom av förrättningsmannen med-
delas sakägarna.

Inom samma tid har förrättnings-
mannen, evad besvär anförts eller
icke, att överlämna konceptakten till
magistraten.

Vad sålunda stadgats i fråga om
klagan över verkställd avstyckning
gälle ock i fall, då, på sätt i 9 eller
10 § sägs, beslut meddelats att av-
styckning icke kan äga rum; dock
att i sådant fall det skall åligga *ma-
gistraten*, där besvär anförts, att in-
fordra förrättningshandlingarna från
förrättningsmannen.

Sakägare, som vill fullfölja talan
emot förrättningen, har att inom tju-
gu dagar från dess avslutande till
Konungens befallningshavande ingi-
va sina besvär eller ock på eget även-
tyr insända dem dit med posten så
tidigt, att de före sagda tids utgång
komma *Konungens befallningssha-
vande* tillhanda; och skall underrät-
telse härom av förrättningsmannen
meddelas sakägarna.

Inom samma tid har förrättnings-
mannen, evad besvär anförts eller
icke, att överlämna konceptakten till
Konungens befallningshavande.

Vad sålunda stadgats i fråga om
klagan över verkställd avstyckning
gälle ock i fall, då, på sätt i 9 eller
10 § sägs, beslut meddelats att av-
styckning icke kan äga rum; dock
att i sådant fall det skall åligga
Konungens befallningshavande, där
besvär anförts, att infordra förrätt-
ningshandlingarna från förrättnings-
mannen.

14 §.

Då tid för klagan över verkställd
avstyckning gått till ända utan att
förrättningen klandrats eller ock an-
förda besvär blivit ogillade genom
beslut, som äger laga kraft, har *ma-
gistraten* att, ifall hinder enligt detta
kapitel ej möter, meddela fastställe-
lse å avstyckningen ävensom, såvida
framställning därom gjorts, åsätta
det avstyckade området särskilt
namn.

Innan ärendet av *magistraten* av-
göres, skall, där vid förrättningen så-
dant påyrkats eller *magistraten* el-

Då tid för klagan över verkställd
avstyckning gått till ända utan att
förrättningen klandrats eller ock an-
förda besvär blivit ogillade genom
beslut, som äger laga kraft, har
Konungens befallningshavande att,
ifall hinder enligt detta kapitel ej
möter, meddela fastställelse å av-
styckningen ävensom, såvida fram-
ställning därom gjorts, åsätta det av-
styckade området särskilt namn.

Innan ärendet av *Konungens be-
fallningshavande* avgöres, skall, där
vid förrättningen sådant påyrkats

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

jest så prövar nödigt, yttrande in-
hämtas från byggnadsnämnden.

eller *Konungens befallningshavande*
eljest så prövar nödigt, yttrande in-
hämtas från byggnadsnämnden.

Angående meddelad — — — — — å konceptkartan.

Förrättningsmannen vare — — — — — om fastställelsen.

Genom fastställelse — — — — — eljest medgiva.

15 §.

Har avstyckningen vid förrätt-
ningens avslutande blivit av samtliga
sakägare medelst påskrift å proto-
kollet godkänd, överlämne förrätt-
ningsmannen konceptakten snarast
möjligt till *magistraten*, som äger
att, utan att avvakta besvärstidens
utgång men med iakttagande av vad
14 § innehåller angående byggnads-
nämndens hörande, företaga förrätt-
ningen till fastställelse.

Har avstyckningen vid förrätt-
ningens avslutande blivit av samtliga
sakägare medelst påskrift å proto-
kollet godkänd, överlämne förrätt-
ningsmannen konceptakten snarast
möjligt till *Konungens befallnings-
havande*, som äger att, utan att av-
vakta besvärstidens utgång men
med iakttagande av vad 14 § inne-
håller angående byggnadsnämndens
hörande, företaga förrättningen till
fastställelse.

21 §.

*Vad om magistrat i detta kapitel
sägs gälla i Stockholm för överstätt-
hållarämbetet, i stad, som lyder un-
der landsrätt, för Konungens befall-
ningshavande eller den Konungen
därtill förordnar, samt i samhälle el-
ler annan ort å landet, där bestäm-
melseerna i kapitlet äga tillämpning,
för Konungens befallningshavande.*

*Konungen äger för viss stad före-
skriva, att vad i 13, 14 och 15 §§
sägs om Konungens befallningsha-
vande i stället skall gälla den
Konungen förordnar.*

22 §.

*Över beslut, som jämlikt detta ka-
pitel meddelats av magistrat eller
Konungens befallningshavande, må
besvär anföras i den ordning, som
för överklagande av förvaltande
myndigheters och ämbetsverks be-
slut är bestämd.*

*Talan mot beslut av den, som för-
ordnats enligt 21 §, föres genom be-
svär hos Konungens befallningsha-
vande. Mot beslut av Konungens be-
fallningshavande enligt detta kapi-
tel föres talan genom besvär hos
Konungen.*

Rätt att — — — — — erhålla del.

6 KAP.

4 §.

Inom varje — — — — — av stadsfullmäktige.

*Magistraten eller, i stad där ma-
gistrat ej finnes, stadsstyrelsen ålig-
ger att, då tid, för vilken god man
utsetts, går till ända eller god man*

*Byggnadsnämnden åligger att, då
tid, för vilken god man utsetts, går
till ända eller god man eljest avgår
eller behov av ökat antal gode män*

(Nuvarande lydelse)

eljest avgår eller behov av ökat antal gode män yppar sig, föranstalta om val ävensom att lämna uppgift å de valda gode männen till vederbörande lantmätare och mätningsman samt, i fråga om stad, som lyder under landsrätt, till ägodelningsdomaren.

(Föreslagen lydelse)

yppar sig, göra anmälan hos stadsfullmäktige för anordnande av val. Stadsfullmäktige skola lämna uppgift å de valda gode männen till ägodelningsdomaren, byggnadsnämnden samt vederbörande lantmätare och mätningsman.

7 KAP.

1 §.

För varje _____ å landet.

Till fastighetsregistret _____ fastigheter enskilt.

Tomtboken skall hava sådan uppställning, att den jämväl innehåller uppgifter om beslut, innefattande fastställelse å eller ändring i stadsplan eller tomtindelning, om särskilda bestämmelser, som Konungen jämlikt äldre lag meddelat med avseende å sättet för byggnadskvarters användande, ävensom om andra byggnadsbestämmelser, så vitt de icke äro föremål för inteckning efter vad om servitut är stadgat samt *magistraten* meddelat föreskrift om deras anmärkande, så ock om huruvida område är att hänföra till gammal eller ny stadsdel. Skola enligt fastställd generalplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser särskilda föreskrifter tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom område utom stadsplan eller har Konungen eljest meddelat sådana föreskrifter, skall det anmärkas i stadsägoboken eller bihang B vid de fastigheter eller områden beslutet angår. Vad nyss är sagt gälle ock, om i stadsplan finnas bestämmelser angående användandet för visst ändamål av fastighet eller område, som är upptaget i stadsägoboken eller nämnda bihang.

Föreskrift, som, efter vad ovan sägs, meddelas av *magistrat*, må lämnas antingen med avseende å visst slag av beslut eller för särskilt fall.

Tomtboken skall hava sådan uppställning, att den jämväl innehåller uppgifter om beslut, innefattande fastställelse å eller ändring i stadsplan eller tomtindelning, om särskilda bestämmelser, som Konungen jämlikt äldre lag meddelat med avseende å sättet för byggnadskvarters användande, ävensom om andra byggnadsbestämmelser, så vitt de icke äro föremål för inteckning efter vad om servitut är stadgat samt *Konungens befallningshavande* meddelat föreskrift om deras anmärkande, så ock om huruvida område är att hänföra till gammal eller ny stadsdel. Skola enligt fastställd generalplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser särskilda föreskrifter tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom område utom stadsplan eller har Konungen eljest meddelat sådana föreskrifter, skall det anmärkas i stadsägoboken eller bihang B vid de fastigheter eller områden beslutet angår. Vad nyss är sagt gälle ock, om i stadsplan finnas bestämmelser angående användandet för visst ändamål av fastighet eller område, som är upptaget i stadsägoboken eller nämnda bihang.

Föreskrift, som, efter vad ovan sägs, meddelas av *Konungens befallningshavande*, må lämnas antingen med avseende å visst slag av beslut eller för särskilt fall.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Konungens befallningshavande — — — — — staden registerförare.

Med Konungens — — — — — om registerförare.

Där stad till registerförare föreslagit i dess tjänst anställd mättingsman med styrkt erfarenhet i fastighetsregistrering eller ock lagfaren ledamot av magistraten, varde han därtill förordnad. Har annan person föreslagits, pröve Konungens befallningshavande efter lantmäteristyrelsens hörande, om registerföringen kan anförtros åt honom.

Där stad till registerförare föreslagit i dess tjänst anställd mättingsman med styrkt erfarenhet i fastighetsregistrering, varde han därtill förordnad. Har annan person föreslagits, pröve Konungens befallningshavande efter lantmäteristyrelsens hörande, om registerföringen kan anförtros åt honom.

Föres fastighetsregistret — — — — — sådant erfordras.

9 §.

I samband med registerkartans upprättande skall förrättningsmannen uppgöra förslag till stadsägoområdets indelning i särskilda stadsägor, vilket förslag underställes magistratens prövning.

I samband med registerkartans upprättande skall förrättningsmannen uppgöra förslag till stadsägoområdets indelning i särskilda stadsägor, vilket förslag underställes Konungens befallningshavandes prövning.

Vid fastighetsindelningen — — — — — såsom en stadsäga.

Där flera — — — — — annan rättighet.

Områden hörande — — — — — å marken.

Områden, som — — — — — utgöra en stadsäga.

Har förordnande — — — — — dess helhet.

12 §.

Sedan fastighetsregistret blivit upplagt, har registerföraren att skyndsamt hos lantmäteristyrelsen, byggnadsstyrelsen, Konungens befallningshavande och magistraten därom göra anmälan.

Sedan fastighetsregistret blivit upplagt, har registerföraren att skyndsamt hos lantmäteristyrelsen, byggnadsstyrelsen och Konungens befallningshavande samt, om förordnande meddelats enligt 15 §, hos den sålunda förordnade därom göra anmälan.

Magistraten kungöre ofördröjligen anmälan i allmänna tidningarna samt i den eller de ortstidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

Konungens befallningshavande kungöre ofördröjligen anmälan i allmänna tidningarna samt i den eller de ortstidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

14 §.

Arbetet med — — — — — av lantmäteristyrelsen.

Den närmare tillsynen å arbetet åligger för varje stad dess magistrat.

Den närmare tillsynen å arbetet åligger Konungens befallningshavande.

23) Förslag

till

Lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608)

Härigenom förordnas, att 8 §, 11 § 1 mom. och 18 § butikstängningslagen¹ den 21 juli 1948 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Beslut om bestämmelse enligt 6 § skall underställas *länsstyrelsen och för sådant ändamål överlämnas, där det avser annan stad än Stockholm, till magistraten eller kommunalborgmästaren och beträffande kommun å landet till landsfiskalen i orten. Magistraten, kommunalborgmästaren eller landsfiskalen skall insända beslutet till länsstyrelsen med eget utlåtande.*

Beslut om bestämmelse enligt 6 § skall underställas *länsstyrelsens prövning.*

11 §.

1 mom. Under de förutsättningar som angivas i denna paragraf må tillstånd meddelas näringsidkare att hålla butik öppen för allmänheten eller att annorstädes idka försäljning till allmänheten å tid, då sådant eljest icke är förenligt med bestämmelserna i denna lag. Tillstånd till försäljning som avses i 3 mom. 3) meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten eller kommunalborgmästaren samt å landet av polismyndigheten. I övriga fall meddelas tillstånd av länsstyrelsen.

1 mom. Under de förutsättningar som angivas i denna paragraf må tillstånd meddelas näringsidkare att hålla butik öppen för allmänheten eller att annorstädes idka försäljning till allmänheten å tid, då sådant eljest icke är förenligt med bestämmelserna i denna lag. Tillstånd till försäljning som avses i 3 mom. 3) meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet och eljest av polismyndigheten. I övriga fall meddelas tillstånd av länsstyrelsen.

Ansökning om ————— äga rum.

Tillfälle att ————— sådant yttrande.

18 §.

Klagan över beslut, som enligt 11 § meddelas av *magistrat, kommunalborgmästare eller polismyndighet*, må föras hos länsstyrelsen *inom tid*,

Klagan över beslut, som enligt 11 § meddelas av polismyndighet, må föras hos länsstyrelsen.

¹ Senaste lydelse av 11 § 1 mom. och 18 §, se SFS 1957:104.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

*som är bestämd för överklagande av
förvaltande myndigheters och äm-
betsverks beslut.*

Över beslut — — — — av länsstyrelse.

Beslut, varigenom — — — — vara förordnat.

Över arbetarskyddsstyrelsens — — — icke föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Vid lagens ikraftträdande gällande, av magistrat eller kommunalborgmästare meddelat tillstånd skall även därefter äga giltighet.

Är vid lagens ikraftträdande ärende angående tillstånd anhängigt hos magistrat eller kommunalborgmästare, skall ärendet överlämnas till vederbörande polismyndighet.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 19 maj 1964.

Närvarande:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HEGRELIUS.

Enligt lagrådet den 12 maj 1964 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 mars 1964, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter;
- 2) lag om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden, m. m.;
- 3) lag om ändring i giftermålsbalken;
- 4) lag om upphävande av 29 kap. byggningsbalken;
- 5) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning;
- 6) lag om ändring i lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura;
- 7) lag om ändring i sjölagen;
- 8) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 1 juli 1898 (nr 64 s. 10) om boskillnad;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915 (nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning;
- 10) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;
- 11) lag om ändring i vattenlagen;
- 12) lag om ändring i lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning;
- 13) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera;
- 14) lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130);
- 15) lag om ändrad lydelse av 66 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131);

16) lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;

17) lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608); samt

18) lag angående ändring i lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av assessorn Ulf Ankarloo.

Förslagen föranledde följande uttalanden av lagrådet.

Förslaget till ändring i sjölagen

Den föreslagna nya lydelsen av 3 § synes erhålla en lämpligare redaktionell utformning om däri utsäges, att avhandlingen skall intagas, om byggnaden verkställes i stad med rådhusrätt, i rådhusrättens protokoll och eljest i protokollet hos närmaste rådhusrätt.

I anslutning härtill föreslår lagrådet att i 41 § tredje stycket första punkten utsäges, att besiktningsmän förordnas, om fartyget finnes i stad med rådhusrätt, av den rådhusrätten och eljest av närmaste rådhusrätt.

Förslaget till ändring i lagen om fastighetsbildning i stad

Det i förslaget upptagna nya tredje stycket i 5 kap. 8 § 3 mom. synes lagtekniskt få en lämpligare placering, om det flyttas till 21 § samma kapitel såsom andra stycke.

På motsvarande sätt synes den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 12 § första stycket om anmälan till den, som förordnats enligt 15 § samma kapitel, böra flyttas till 15 § och där upptagas såsom andra punkt. Sista punkten i 15 § torde därvid få bilda ett särskilt stycke.

Med hänsyn till den nya lydelse, som 7 kap. 15 § enligt remissförslaget skall erhålla, torde den nu i 17 § samma kapitel upptagna hänvisningen till vad i kapitlet stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, böra jämkas till att avse vad i kapitlet stadgas angående stad. Detta föranleder även jämkning av lagförslaget ingress.

Förslaget till ändring i butikstängningslagen

Andra stycket av 18 § innehåller i första punkten stadgande att över beslut av länsstyrelse enligt denna lag må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement inom tid som i första stycket sägs. Enligt den föreslagna nya lydelsen av första stycket upptas där icke någon besvärstid. På

grund härav bör ur andra stycket första punkten uteslutas orden »inom tid som i första stycket sägs»; i samband därmed torde även orden »i vederbörande statsdepartement» kunna utgå.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Thomas Krook

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1964.

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIK NILSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, lagrådets den 19 maj 1964 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 6 mars 1964 remitterade förslagen till

- 1) lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter;
- 2) lag om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden, m. m.;
- 3) lag om ändring i giftermålsbalken;
- 4) lag om upphävande av 29 kap. byggningsbalken;
- 5) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning;
- 6) lag om ändring i lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura;
- 7) lag om ändring i sjölagen;
- 8) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 1 juli 1898 (nr 64 s. 10) om boskillnad;
- 9) lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915 (nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning;
- 10) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;
- 11) lag om ändring i vattenlagen;
- 12) lag om ändring i lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning;
- 13) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera;
- 14) lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130);
- 15) lag om ändrad lydelse av 66 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131);
- 16) lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;

17) lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608);
samt

18) lag angående ändring i lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden, att förslagen till lag om ändring i sjölagen, lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad och lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608) torde böra ändras i enlighet med vad lagrådet hemställt.

Under förmälan, att intet torde vara att erinra mot att propositionen av riksdagen behandlas först under höstsessionen, hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte

dels föreslå riksdagen att, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga förenämnda, i enlighet med det anförda ändrade förslag till

1) lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter,

2) lag om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden, m. m.,

3) lag om ändring i giftermålsbalken,

4) lag om upphävande av 29 kap. byggningsbalken,

5) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning,

6) lag om ändring i lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura,

7) lag om ändring i sjölagen,

8) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 1 juli 1898 (nr 64 s. 10) om boskillnad,

9) lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915 (nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning,

10) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad,

11) lag om ändring i vattenlagen,

12) lag om ändring i lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning,

13) lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera,

14) lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130),

15) lag om ändrad lydelse av 66 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131),

16) lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden,

17) lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608)
samt

18) lag angående ändring i lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster,

dels föreslå riksdagen att antaga de inom justitiedepartementet uppräta-
de, i statsrådsprotokollet den 6 mars 1964 omnämnda förslagen till

1) lag om upphävande av 29 § 2 mom. kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) m. m.,

2) förordning om ändrad lydelse av 4 § 9 och 13 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter,

3) förordning om ändring i lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207),

4) förordning angående ändrad lydelse av 46 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt samt

5) förordning om ändring i uppborrdsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272),

dels ock inhämta riksdagens yttrande över de inom justitiedepartementet uppräta-
de, i statsrådsprotokollet den 6 mars 1964 omnämnda förslagen till

1) förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet,

2) kungörelse om ändring i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse,

3) kungörelse om ändrad lydelse av 106 och 111 §§ livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824) samt

4) kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med in-
stämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt
förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall
avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta pro-
tokoll utvisar.

Ur protokollet:

Mats Larsson

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	3
Lagförslag	4
Förslag till	
lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunal- borgmästare m. fl. åvilande uppgifter	4
lag om upphävande av 29 § 2 mom. kommunallagen den 18 decem- ber 1953 (nr 753) m. m.	4
lag om överflyttande av magistratens befattning med burskapsären- den, m. m.	5
lag om ändring i giftermålsbalken	5
lag om upphävande av 29 kap. byggningsbalken	7
lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning	8
lag om ändring i lagen den 13 juli 1887 (nr 42 s. 1) angående han- delsregister, firma och prokura	9
lag om ändring i sjölagen	11
lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 1 juli 1898 (nr 64 s. 10) om boskillnad	13
förordning om ändrad lydelse av 4 § 9 och 13 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för sär- skilda förmåner och rättigheter	14
lag angående ändrad lydelse av 6 kap. 14 § lagen den 12 november 1915 (nr 426) om äktenskaps ingående och upplösning	16
lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastig- hetsbildning i stad	17
lag om ändring i vattenlagen	23
lag om ändring i lagen den 9 april 1926 (nr 72) angående medde- lande av förbud för barn att idka viss försäljning	24
lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera	27
lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130)	27
lag om ändrad lydelse av 66 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131)	28
förordning om ändring i lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207)	29
förordning angående ändrad lydelse av 46 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt	31
lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden	32
lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608)..	33
förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)	34

lag angående ändring i lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster	35
förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet	37
kungörelse om ändring i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse	41
kungörelse om ändrad lydelse av 106 och 111 §§ livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824)	43
kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617)	44
Utdrag av statsrådsprotokollet den 6 mars 1964	48
<i>Inledning</i>	48
<i>Avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna ..</i>	50
Magistrat och kommunalborgmästare före 1955	50
Magistrats och kommunalborgmästares nuvarande ställning och funktioner	51
Utredningar och reformförslag	54
Domstolskommittén	58
Remissyttranden	60
Departementschefen	62
<i>Allmänna principer för utskiftningen av magistratsuppgifterna</i>	66
Stadsdomstolsutredningen	66
Domstolskommittén	67
Remissyttranden	68
Departementschefen	69
<i>Utskiftningen av magistratsuppgifter</i>	72
Tillsynen över ianspråktagande av allmän plats samt över offentliga tillställningar och allmänna sammankomster	72
Handelsregister och näringsregister	78
Tillstånd till försäljning i vissa fall	86
Försäljningsverksamhet som bedrivs av barn	89
Burskap	90
Driftsbevis för förlagsinteckning	93
Ändringar i sjölagen	94
Fastighetsbildning och fastighetsregistrering	100
Fastighetsbildning föranledd av ändrad administrativ indelning ..	106
Växel- och checkprotester	107
Ändringar i giftermålsbalken	110
Ändringar i vattenlagen	117
Ändringar i lotteriförordningen	118
Gåvoskattedeklarationer	120
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	120
Ändring i uppbördsförordningen	123
Tillsyn över hotell- och pensionatrörelse	124
Ändringar i livsmedelsstadgan	126
<i>Departementschefens hemställan</i>	127
<i>Bilaga (transumt)</i>	
Förslag till	
lag om ändring i sjölagen	129

lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastig- hetsbildning i stad	131
lag om ändring i butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608) ..	137
Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd	139
Utdrag av statsrådsprotokollet den 21 maj 1964	142